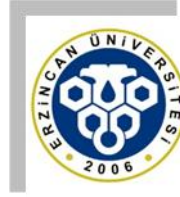

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

**İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA MAL
BEYANI VE MAL BEYANINDAN
KAYNAKLANAN SUÇLAR**

Yüksek Lisans Tezi

Engin ATAMAN

Erzincan 2010

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA MAL
BEYANI VE MAL BEYANINDAN
KAYNAKLANAN SUÇLAR

Yüksek Lisans Tezi

Engin ATAMAN

Danışman

Doç. Dr. İbrahim ÖZBAY

Erzincan 2010

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, _ÖZEL HUKUK_ Anabilim Dalının _İCRA ve İFLAS HUKUKU_ Bilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak Kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Doç. Dr. İBRAHİM ÖZBAY

Jüri : Yrd. Doç. Dr. ŞAFAK NARBAY

Jüri : Yrd. Doç. Dr. AYHAN DÖNER

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. ... / ... / .....

.....

Enstitü Müdürü

ÖZET

İcra ve İflas Hukukunun diğeri adı cebri icra hukukudur. Cebri icra, borçlunun borcunu zamanında ve kendiliğinden ödememesi halinde alacaklının alacağını, cebri icra organlarına başvurarak devletin kuvvetinin yardımı ile elde etmesini ifade etmektedir.

Günümüzde alacaklının, alacağını tahsil edebilmesi için borçlu üzerinde zor kullanması yasaklanmıştır. Buna karşılık kanun koyucu, devlete veya alacaklısına karşı yükümlülüklerini zamanında ve kendiliğinden yerine getirmeyen borçlular için, alacaklının talebi üzerine zor kullanma yetkisi tanımıştır. Bu şekilde ceza kanunları dışında yükümlülüğünü yerine getirmeyen borçlular için hürriyeti bağlayıcı cezalar veya adli para cezaları öngörülmesi ve günümüzde yaşanan yaygın ekonomik sorunlar nedeniyle birçok borçlunun yaptırım tehdidi altında olması İcra ve İflas suçlarının önemli bir bölümünü oluşturan mal beyanı kavramının ve mal beyanından kaynaklanan suçların önemini artırmaktadır. Buna karşılık hukukumuzda icra ve iflas suçları ile ilgili uygulamaya dönük kitapların dışında, icra ve iflas suçlarını bilimsel temellere oturtarak hazırlanmış sistematik çalışmaların sınırlı olması ve Avrupa Birliği sürecinde mevzuatımızda yapılan birçok değişiklikte birlikte icra ve iflas suçlarına ilişkin olarak da birçok değişiklik yapılması nedeniyle icra ve iflas suçları alanında güncel bir çalışmanın ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışmamızda ilk olarak; İcra ve İflas Kanununa göre mal beyanı kavramı ayrıntılı olarak incelenmiş, ardından mal beyanından kaynaklanan suçlar tek tek inceleme konusu yapılmıştır. Mal beyanından kaynaklanan suçların aynı zamanda icra ve iflas suçlarından olması nedeniyle, genel olarak icra ve iflas suçlarında yargılama usulü ve icra ve iflas suçlarına verilen cezaların infazı inceleme konusu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mal Beyanı, Tazyik Hapsi, Disiplin Hapsi, Yargılama Usulü, Tazyik ve Disiplin Hapsinin İnfazı, Anayasaya Uygunluk

ABSTRACT

The other name of Debt Enforcement and Bankruptcy Law is Compulsory Execution Law. Compulsory Execution describes and means that in case the debtor does not discharge his/her debt in time and on his/her own responsibility, creditor's acquiring his/her debt through applying at compulsory execution organs and by means of the power of the government.

Today, application of power over the debtor by the creditor in order to acquire his/her debt is forbidden. The law-maker provided the authorization to the government to use right to use force for the debtor who does not meet his/her obligation in time and on his/her own responsibility, upon the request of creditor. So that, because of providing punishments restricting freedom or judicial fines besides the criminal codes for the debtors who does not his/her obligation and the economic problems lived in a widespread manner today, many debtors are under the pain of sanction and this increase the importance of declaration of property and the crimes arising from declaration property, which form an important part of debt enforcement and bankruptcy crimes. On the other hand, besides the books towards the applications related with debt enforcement and bankruptcy crimes, also the studies made systematically and based on scientific basis related with debt enforcement and bankruptcy crimes are limited and because several changes have been made at debt enforcement and bankruptcy law during the European Union Process in addition to other changes performed in our legislation, it is aimed to present a current study at the area of debt enforcement and bankruptcy crimes.

First of all, declaration of property concept was analyzed and discussed in details in accordance with Debt Enforcement and Bankruptcy Law and the crimes resulted from in case declaration of property is not performed in time and in accordance with the regulation provided by the law was analyzed one by one. Following these, because the crimes resulted from the declaration of property are also called as debt enforcement and bankruptcy crimes, the adjudicatory procedures at the debt enforcement and bankruptcy crimes and the execution of punishments related with debt enforcement and bankruptcy were discussed in general and as an analysis subject.

Key Words: Declaration of Property, Preventive Detention, Disciplinary Detention, Jurisdiction Procedures, Execution of Preventive and Disciplinary Detentions, Constitutionality

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	viii
I.GİRİŞ.....	1
II.İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA MAL BEYANI.....	6
A.Mal Beyanı Kavramı.....	6
1.Mal Beyanının Tanımı	8
2.Mal Beyanının Önemi ve Amacı.....	8
B.Mal Beyanı Yükümlülüğünün Doğması İçin Gerekli Şartlar	9
1.Mal Beyanının Gerekli Olduğu Bir Takip Yolunun Olması.....	9
2.Yürütülmekte Olan Bir İcra Takibinin Mevcut Olması	10
3.Yapılan İcra Takibinin Geçerli Olması.....	11
4.Ödeme veya İcra Emrinin Usulüne Uygun Tebliğ Edilmiş Olması	11
C.Mal Beyanında Bulunmakla Yükümlü Olanlar	13
1.Borçlu.....	13
2.Tüzel Kişiler	15
3.Kefil	16
4.Kanuni Mirasçılar	16
5.Üçüncü Kişiler	17
D.Mal Beyanının Kapsamı.....	17
1.Borca Yetecek Kadar Mal.....	18
2.Alacak ve Haklar	20
3.Haczedilemeyen Mal ve Haklar	21
4.Miras Yoluyla İntikal Eden Taşınmazlar	21
5.Yaşayış Tarzına Göre Geçim Kaynakları.....	22
6.Borcun Ne Suretle Ödeneceği.....	22

E.Mal Beyanında Bulunma Usulü	22
1.Mal Beyanının Yapılacağı Yer	23
2.Mal Beyanında Bulunma Şekli	24
a)Sözlü Beyan.....	24
b)Yazılı Beyan.....	24
3.Mal Beyanında Bulunma Süresi.....	25
a)Mal Beyanında Bulunma Süresinin Başlangıcı	25
b)Takip Şekillerine Göre Mal Beyanında Bulunma Süreleri	27
(1)Genel Haciz Yolu ile İlamsız Takiplerde	27
(2)Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu ile İlamsız Takiplerde	28
(3)İlamlı Takiplerde	29
(4)Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takiplerde	30
(5)İflas Yolu ile Takiplerde	30
III. MAL BEYANINDAN KAYNAKLANAN SUÇLAR.....	32
A.Genel Olarak.....	32
B.İcra Suçlarının Amacı	33
1.Disiplin Hapsi	36
2.Tazyik Hapsi.....	38
C.İcra Suçlarının Anayasa'ya Uygunluğu Sorunu	40
1.Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi.....	40
2.Anayasaya Aykırılık İddiaları.....	42
a)Anayasanın 38. Maddesine Aykırılık İddiaları.....	42
b)Anayasanın 36. Maddesine Aykırılık İddiaları.....	45
c)Anayasanın 10. Maddesine Aykırılık İddiaları.....	46
d)Anayasanın 2. Maddesine Aykırılık İddiaları.....	48
D.Mal Beyanında Bulunmamak Suçu (İİK m.76)	49
1.Genel Olarak.....	49
2.Suçun Faili.....	54
3.Suçun Mağduru	54
4.Suçun Maddi Unsurları	54

a)Sanık Hakkında İcra Takibinin Bulunması	54
b)Ödeme Emri ve İcra Emrinin Borçluya Tebliğ Edilmiş Olması	55
c)Tebliğ Edilen Belgede Mal Beyanında Bulunma İhtarının Yer Alması	56
d)Borçlunun Süresi İçinde Mal Beyanında Bulunmamış Olması	57
e)Mal Beyanında Bulunmamanın Geçerli Bir Mazerete Dayanmaması.....	57
5.Suçun Manevi Unsuru.....	58
E..Anayasa Mahkemesi Tarafından İptal Edilen Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi Suçu (İİK m.337)	58
1.Genel Olarak	58
2.İptal Kararının Değerlendirilmesi.....	62
F.Gerçeğe Aykırı Mal Beyanında Bulunmak Suçu (İİK m.338)	65
1.Genel Olarak	65
2.Suçun Faili.....	67
3.Suçun Mağduru	67
4.Suçun Maddi Unsurları	68
a)İhtarda Bulunulması Şartı.....	68
b)Borçlunun Usulüne Uygun Mal Beyanında Bulunmuş Olması	68
c)Usulüne Uygun Mal Beyanının Gerçeğe Aykırı Olması	69
d)Borçlunun Kendisinin Mal Beyanında Bulunmuş Olması	70
e)Alacaklının Zarar Görmesinin Gerekmemesi	70
f) Aciz Belgesi Almış Olan Borçlunun Borcunu Ödemeden Asgari Ücretin Üstünde Geçim Sürdürmesi.....	70
5.Suçun Manevi Unsuru.....	71
G. Mal Beyanından Sonra Mal ve Kazançta Meydana Gelen Artışları Bildirmemek Suçu (İİK m.339)	72
1.Genel Olarak	72
2.Suçun Faili.....	73
3.Suçun Mağduru	73
4.Suçun Maddi Unsurları	74
a)Borçluya Usulüne Uygun Ödeme veya İcra Emri Tebliğ Edilmiş Olmasına Rağmen Borçlunun Hiç Mal Beyanında Bulunmamış olması veya Borçlunun Mal Beyanında Hiç Malı Olmadığını Beyan Etmiş Olması veya Mal Beyanında Borçlunun Borcuna Yetecek Miktarda Mal Beyan Etmemiş Olması.....	74

b) Borçlunun Mal ve Kazancında Sonradan Artış Meydana Gelmiş Olması	75
c) Takibin Derdest Olması	75
d) Borçlunun Malındaki Artışı Süresi İçinde Bildirmemiş Olması veya Maldaki Artışın haklı Bir Neden Olmadan Elden Çıkarılmış Olması	76
e) Borçlunun Kabul Edilebilir Mazeretinin Olmaması.....	76
5. Suçun Manevi Unsuru.....	77

IV. MAL BEYANINDAN KAYNAKLANAN SUÇLARDA YARGILAMA USULÜ..78

A. Genel Olarak.....	78
B. Görev.....	79
C. Yetki.....	82
D. Şikayet.....	83
1. Şikayetin Yapılma Usulü.....	83
2. Şikayette Bulunma Süresi.....	84
3. Şikayetten Vazgeçme.....	86
E. Yargılama Süjeleri	88
1. Müşteki.....	88
2. Sanık	89
F. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yargılama Usulüne Getirdiği Yenilikler	91
1. Seçenek Yaptırımlara Dönüştürme.....	91
2. Erteleme	93
3. Uzlaşma.....	94
4. Önödeme	99
5. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması	102
G. Zamanaşımı	106
1. Dava Zamanaşımı	106
a) Süreler.....	107
b) Süreleri Durduran ve Kesen Sebepler.....	109
2. Ceza Zamanaşımı	110
a) Süreler.....	110
b) Süreleri Kesen ve Durduran Sebepler.....	111

3. Disiplin Hapsi ve Tazyik Hapsinde Zamanaşımı	112
a) Dava Zamanaşımı.....	112
b) Ceza Zamanaşımı.....	112
H. Kanun Yolları	113
1. İtiraz.....	114
2. İstinaf	118
3. Temyiz	120
4. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi	123
5. Kanun Yararına Bozma	124
6. Yargılamanın Yenilenmesi.....	125
V. İCRA VE İFLAS SUÇLARINA VERİLEN CEZALARIN İNFAZI	128
A. Hapis Cezalarının İnfazı.....	128
B. Adli Para Cezalarının İnfazı.....	129
C. Tazyik Hapsi Cezalarının İnfazı.....	131
D. Hapsen Tazyik Cezalarının İnfazı	132
E. Disiplin Hapsi Cezalarının İnfazı	134
VI. SONUÇ.....	137
KAYNAKLAR.....	142

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
ACK	: Alman Ceza Kanunu
AD	: Adalet Dergisi
AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKİP	: Açıklamalı Kanun-İçtihat Programı
AŞ	: Anonim Şirket
Av. CK	: Avusturya Ceza Kanunu
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B.	: Bası
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CGTİK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu
E.	: Esas
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
f.	: Fıkra
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
KBİBB	: Kazancı Bilişim İçtihat Bilgi Bankası
MK	: Medeni Kanun
m.	: Madde
RG	: Resmi Gazete

s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SchKG	: İsviçre İcra ve İflas Kanunu
StGB	: İsviçre Ceza Kanunu
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YD	: Yargıtay Dergisi
YİBGK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu

I. GİRİŞ

İnsanlar en ilkel zamanlardan beri topluluklar halinde yaşamışlardır. Yapılan sosyolojik araştırmalar, toplumsal yaşamın günümüze ait bir olgu olmadığını ortaya koymaktadır. Toplumsal yaşam beraberinde çatışmaları ve uyuşmazlıkları da getirir. Her sosyal sistem kendi düzenini korumak amacıyla, bireyleri sosyal kurallara uygun biçimde davranışlarda bulunmaya yöneltmek için sosyal mekanizmalara sahip olmak zorundadır.¹

Birlikte, dayanışma ve barış içinde yaşayabilmek için, bireylerin hak ve özgürlüklerinin kimi durumlarda sınırlandırılması gerekebilir. Bu nedenle, toplumsal yaşamın barış içinde sürdürülebilmesini sağlamak amacıyla, bir disiplin yaptırımlar düzeni kurulması, yani hukuksal bir düzenin var olması doğal bir gerekliliktir.²

Yaptırımlar düzeni, maddi içeriği bakımından iki önemli kuralı kapsamaktadır. Bunlardan biri; kanunsuz suç olmaz ilkesi gereğince, suçun unsurlarının kanunda yazılı olması, diğerim ise kanunsuz ceza olmaz ilkesi gereğince, kanunun suç saydığı fiillere, ancak kanunda yazılı olan ve yine kanunda karşılık olarak gösterilen cezaların verilmesi kurallarıdır.³

Sosyal düzeni ve disiplini bozucu davranışlar, kişilerin hayatlarına, vücut dokunulmazlıklarına, cinsel dokunulmazlıklarına, hürriyetlerine, şereflerine veya millete ve devlete karşı olabileceği gibi, mal varlığına karşı da olabilir. Malvarlığına ve ticari ve ekonomik hayata karşı kimi suçların, Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmesine karşın, kimi suçların da özel kanunlarda düzenlenmesi mümkündür. Nitekim İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmiş olan icra ve iflas suçları bu şekildedir. İcra ve İflas Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiş olan suçlara ve

---

¹ Sulhi Dönmezer /Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım*, C.I, B. 14, İstanbul 1997, s. 1; Raşit Yılmaz, *İcra İflas Suçları Kapsamında şirket Yöneticilerinin Cezai Sorumluluğu*, (Danışman: Prof. Dr. M. Tefvik Odman), Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008, s. 7.

² Yılmaz, R., s. 8.

³ Yılmaz, R., s. 8.

cezalara, İcra ve İflas Kanunu'nda yer verilen hükümler öncelikli olarak uygulanır.⁴

Bugün, devletin icra organları borçluyu, borcunu ödemesi için zor kullanırken genel olarak sadece borçlunun malvarlığına el atmaktadırlar. Eski hukuk sistemlerinde rastlanan, borçlunun borcunu ödeyinceye kadar hapis edilmesi, yani borç için hapis müessesesi, diğer modern hukuk sistemlerinde de olduğu gibi, hukukumuzda da yoktur.⁵

İlkel toplumlarda, kendiliğinden hak almak normal bir cebri icra yoluydu. Toplumlar gelişip modernleştikçe özellikle de devlet olgusuna ulaştıktan sonra, hukuk devleti ilkesi hızla gelişmeye ve yerleşmeye başlamış, ihkak-ı hak yani kendiliğinden hak alma yasaklanmıştır. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlükten kalkmış olan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 308. maddesinde ihkak-ı hak, Suç olarak düzenlenmiş ve yaptırım altına alınmıştı. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise, doğrudan bu maddenin karşılığı bulunmamakla birlikte, aynı kanunun 150. maddesinde buna benzer bir düzenleme ile alacağını tahsil amacıyla cebir ve tehdit uygulayan alacaklının cezalandırılması öngörülmektedir. Kendiliğinden hak alma yerine devletin kanunlarla yetki verdiği icra organları, borcunu ödemeyen borçluyu borcunu ödemeye zorlamaktadır. Bugünkü cebri icra hukuku, cebri işlemlerde zor kullanma yetkisini yalnızca devlete tanımaktadır.

Tüm sosyal düzen-disiplin kuralları temelde, insan ilişkilerini düzenlemek amacıyla ortaya çıkmıştır. Ancak, hukuk kurallarını; din, ahlak, örf ve adet kuralları gibi diğer toplumsal düzen kurallarından ayıran en önemli unsur, hukuk kurallarının temelinde emir ögesinin bulunması ve emredici nitelik taşımasıdır. Bu özellikleri gereği, hukuk kuralları sadece muhatabı olduklarını değil, tüm bireyleri, yasama, yürütme ve yargı organları ile diğer kurum ve kuruluşları da bağlarlar. Hukuk kurallarından, Ceza Hukuku kuralları ise, toplumsal düzeni devam ettirmek için, düzene karşı eylemlerden hangilerinin suç olduğunu belirler ve bu suçların cezai

---

⁴ Yılmaz, R., s. 9.

⁵ Emine Halman Çetin, *İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü*, B. 2, Ankara 2010, s. 24.

yaptırımlarını gösterir.⁶

Suçların maddi konusu, genel olarak üzerinde suç işlenen insan veya hayvandır. Ancak suçlardan bazılarının da, İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçlar gibi, hem insan hem de malvarlığı ile ticari ve ekonomik yaşama karşı işlenmeleri mümkündür. Suçların hukuki konusu ise, bir ceza kuralı ile korunan, diğer bir ifade ile suçla ihlal olunan hak ve menfaattir.⁷ Dönmezer-Erman, suçun hukuki konusunun, belirli bir suçun yaratılmasındaki maksattan ibaret olduğunu, çünkü maksatsız hukuk olmayacağı gibi, maksatsız suçun da olmayacağı görüşünü ileri sürmektedirler.⁸

Bugün yürürlükte olan 19.06.1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda 31.05.2005 tarih ve 5358 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle bir kısım icra ve iflas suçlarına ilişkin cezalar disiplin ve tazyik hapsi olarak belirlenmiştir.

Disiplin hapsinin tanımı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2/1-1 de yapılmıştır. Buna göre disiplin hapsi; kısmi bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan, ön ödeme uygulanmayan, tekerrüre esas olmayan, şartlı salıverme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına işlenmeyen cezaları ifade etmektedir.

Bir kamusal faaliyetin yürütülmesine ilişkin kurallara aykırı davranışlar, kamusal faaliyetin yürütülmesini aksatan sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle, kurallara aykırı davranan kişiler hakkında, kurallara uygun davranmalarını sağlamak amacıyla disiplin yaptırımı uygulanmaktadır.⁹ Bu fiiller, İcra ve İflas Kanunu'nun bir kısım maddelerinde disiplin hapsi, bir kısım maddelerde ise tazyik hapsi olarak düzenlenmiştir.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda 4949, 5092, 5311 ve 5358 sayılı Kanunlarla önemli değişiklikler yapılmıştır. Buna göre, 17.07.2003 tarihinde kabul edilerek, 30.07.2003 tarihli ve 5184 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe

---

⁶ Yılmaz, R., s. 9.

⁷ Yılmaz, R., s. 10.

⁸ Dönmezer/Erman, s. 333.

⁹ Çetin, s. 25.

girmiş bulunan 4949 sayılı "İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun birçok maddesi değiştirilmiş ve Kanuna; 25b, 128a, 142a, 148a, 179a, 179b, 298a, 309a ile 309o, 329a, 333a, 334a, 336a ve 352a maddeleri, 368. maddeden sonra gelmek üzere, ek 1. madde ile geçici 3, 4 ve 5. maddeler eklenmiş; Kanunun bazı maddelerinin bazı fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır. Bu yapılırken, madde metinleri dil bakımından sadeleştirilmemiş ve Kanun'a eklenen yeni maddeler nedeniyle madde numaraları değiştirilmemiştir. Bu şekilde, 107 maddeden oluşan 4949 sayılı Kanunla, İcra ve İflas Kanununun 81 maddesinde değişiklik yapılmış, Kanunun değişik maddelerine 17 fıkra eklenmiş, 27 maddede aynı madde numarasına (179 a, 179b gibi) harfler eklenerek, Kanunda yeni maddelere yer verilmiştir.

İcra ve İflas Kanununda daha sonra 02.02.2004 tarihinde kabul edilen ve 21.2.2004 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5092 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle de İcra ve İflas Kanununun sekiz maddesinde değişiklik yapılmış ve ayrıca Kanuna, ikisi geçici maddelere ilişkin olmak üzere, yeni 13 madde eklenmiştir.

Daha sonraki süreçte, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun ile bölge adliye mahkemeleri kurulmuş ve buna bağlı olarak da, hukukumuza yeni bir kurum olarak istinaf kanun yolu dahil edilmiştir. Yapılan bu değişikliğe uyum sağlamak için, 02.03.2005 tarihinde kabul edilip, 5235 sayılı Kanun ile aynı tarihte, yani 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5311 sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile İcra ve İflas Kanununda tekrar değişiklikler yapılmıştır.

Son olarak 31.05.2005 tarihinde 5358 sayılı Kanun ile İcra ve İflas Kanununun "Cezai Hükümler" başlığını taşıyan On Altıncı Babında yer alan; 331, 332, 333, 333a, 334, 336, 337, 337a, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345a, 345b, 346, 347, 348, 353 ve 354. maddelerinde değişiklik yapılmış, ayrıca kanunun 334a, 336a, 352a ve 352b maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yapılan değişikliklerin bazıları İcra ve İflas Kanunu'nun On Altıncı Babında yer alan icra ve iflas suçları ile ilgilidir. 5358 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle icra ve iflas suçlarına uygulanan cezalar değiştirilmiştir. Ceza yaptırımının amaçlarından birisi de, suçlu üzerinde uyarma fonksiyonunu gerçekleştirilmesi olduğundan, İcra ve İflas Kanununda yapılan değişikliklerle bu durum hedeflenmiştir.¹⁰

İcra ve İflas Kanununda yapılan değişiklikler ve Anayasa Mahkemesinin icra ve iflas suçlarına ilişkin olarak verdiği ret ve iptal kararlardan sonra, icra iflas suçları alanında yeteri kadar yeni çalışmalar yapılmamıştır. Çalışmamızla bu alandaki eksikliğin giderilmesine gayret edilmiştir. Çalışmamızın, eleştirilere açık olmakla birlikte, alanındaki çalışmalara katkı sağlayacağını temenni etmekteyiz.

Çalışmamızda; İcra ve İflas Kanundaki değişiklikler, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararları ile bu alandaki çalışmalar esas alınarak, mal beyanı kavramı etrafıca açıklanmıştır. Daha sonra mal beyanından kaynaklanan ve İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesinde düzenlenen mal beyanında bulunmama suçu, İcra ve İflas Kanunu'nun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 337. maddesinde düzenlenmiş olan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi suçu, İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı mal beyanında bulunma suçu ve İcra ve İflas Kanunu'nun 339. maddesinde düzenlenen mal beyanından sonra mal ve kazançta meydana gelen artışların bildirilmemesi suçu inceleme konusu yapılmıştır. Çalışmamızda genel olarak icra ve iflas suçlarında yargılama usulü ve icra ve iflas suçlarına verilen cezaların infazı da inceleme konusu yapılmıştır.

---

¹⁰ Hasan Yıldız, *İcra ve İflas Suçları*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ercan), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007, s. 3.

II. İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA MAL BEYANI

A. Mal Beyanı Kavramı

Mal beyanı kavramından önce malvarlığı kavramından bahsetmek gerekir. Malvarlığı karmaşık bir yapıya, hukuki ve ekonomik açıdan farklı yönlere sahiptir. Her gerçek ve tüzel kişinin malvarlığı vardır. Malvarlığı, kişinin hukuki bir bütünlük oluşturmak üzere sahip olabileceği, parayla ölçülebilen mal ve hak ile sorumlu olabileceği borçların tamamına denir.¹¹ Alacaklı açısından malvarlığı, borçlunun borcunu ifa etmediği takdirde, kendisini tatmin edeceği bir haklar topluluğudur ve bu malvarlığı borçlunun sorumluluğunun kapsamını oluşturur. Malvarlığı kişinin aktif ile pasifinin toplamından oluşur. Malvarlığına mülkiyet hakkı, sınırlı ayni hakla, alacak hakları, yenilik doğuran haklar ve borç ilişkileri dahildir. Ancak zilyetlik gibi fiili durum ve ilişkiler malvarlığına dahil değildir.¹²

Mal beyanı kavramı cebri icra hukuk sisteminde yer alan bir kavramdır. Cebri icra borçların devletin kuvveti yardımı ile zorla yerine getirilmesidir.¹³ Borçlar esasen kendiliğinden yani ihtiyari olarak yerine getirilirler. Borçluların borçlarını herhangi bir cebri işlem ile karşılaşmadan, rızaları ile ifa etmeleri, kanuna saygı gösterilmesi ve sözleşmelere uyulması gerekliliği hakkındaki genel düşüncenin bir sonucudur.¹⁴ Ancak her toplumda borcunu rızası ile ödemeyen borçlular da olabilmektedir. İşte bu gibi borçlulardan alacaklı olanları korumak için alacaklılara devlet kuvvetinin yardımını isteme hakkı tanınmıştır.¹⁵

Borçlu borcunu taraflar arasındaki sözleşmeye uygun olarak ifa etmelidir. Borçlunun sözleşmeye aykırı davranması halinde hakkında bazı hukuki sonuçların doğması tabiidir. Nitekim Borçlar Kanununun 101 ve 102. maddelerinde borçlunun

---

¹¹ Okay Durman, *İcra ve İflas Hukuku Açısından Malvarlığı veya Ticari İşletmenin Devri*, İstanbul 2009, s. 7.

¹² Durman, s. 8.

¹³ Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku C.I*, İstanbul 1988, s. 25.

¹⁴ Kuru, C.I, s. 25; Yıldız, s. 1; Erdoğan Kardeşler, *2004 Sayılı İcra İflas Kanununda Düzenlenen İcra Suçları ve Cezaları*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Aşık), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009, s. 3.

¹⁵ Vasfi Reşit Seviğ, *İcra ve İflas Kanunu, İkinci Safha Haciz*, Ankara 1967, s. 13; Hasan Ercan, *İcra ve İflas Hukukuna Göre Mal Beyanı*, (Danışman: Doç. Dr. Erdal Tercan), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004, s. 3.

temerrüdü halinde katlanacağı sonuçlar belirtilmiştir. Bunun gibi cebri icra hukukunda da borcun zamanında ödenmemesi halinde, alacaklının alacağının ödenmesi için, borçlunun devlet tarafından zorlanmasını isteme hakkı devreye girecektir. Alacaklının, borçlunun devlet tarafından zorlanmasını talep etme hakkını kullanması durumunda, borcunu rızası ile ödemeyen borçlu devlet tarafından borcunu yerine getirmesi için zorlanır. Bu zorlama icra müdürlüklerince borçlunun mallarına el konulması, el konulan bu malların satılması ve satış bedelinden alacaklıya alacağının ödenmesi şeklinde olur.¹⁶

Borçlunun mallarının satılıp elde edilen para ile alacaklının alacağının ödenebilmesi için, İcra ve İflas Kanununun 78 vd. maddeleri uyarınca ödeme emrinin kesinleşmesinden sonra alacaklının talebi ile borçlunun malları haczedilir. Alacaklıların alacaklarını elde edebilecekleri kaynak, borçlunun mevcudunda bulunan veya takipten sonra kazanacağı malvarlığıdır. Başka bir deyişle alacaklı, borçlunun mallarının veya paraya çevrilebilir değerlerinin haczedilip satılması ile elde edilen paradan tatmin edilecektir.¹⁷

Ancak alacaklının borçlunun malvarlığının nelerden ibaret olduğunu ve bu malların nerede bulunduğunu bilmesi her zaman mümkün değildir. Bunun için İsviçre hukukunda borçlunun haciz sırasında hazır bulunması zorunluluğu kabul edilmiş ve aksi hareket için cezai müeyyide öngörülmüştür.¹⁸ Buna karşılık Türk hukukunda “mal beyanı” müessesesi benimsenmiştir. Mal beyanı müessesesi ile borçlu borcuna yetecek kadar mallarını göstermeye ceza tehdidi ile mecbur bırakılmaktadır.¹⁹

Alacaklının alacağı borçlunun mallarının haczedilip satılmasından elde edilecek para ile karşılanacağından haczin başarılı olabilmesi için hacizden önce borçlunun mal varlığı hakkında bilgi sahibi olmak, ne gibi malları olduğunu bilmek faydalı ve gereklidir. Bunun için hakkında icra takibi yapılan borçlu,

---

¹⁶ Ercan, s. 3-4.

¹⁷ Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammet Özkes, *İcra ve İflas Hukuku*, B. 7, Ankara 2009, s. 227; Seviğ, s. 82.

¹⁸ Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, İstanbul 1990, s.185.

¹⁹ İlhan E. Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, İstanbul 1982, s. 273; Kuru, C.1, s. 588; Ercan, s. 5.

haczedilebilecek mal, alacak ve haklarını icra müdürlüğüne bildirmeye mecburdur. Bu bildirime “mal beyanı” adı verilir.²⁰

1. Mal Beyanının Tanımı

Mal beyanı İcra ve İflas Kanununun 74 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre mal beyanı; hakkında icra takibi yapılan borçlunun, gerek kendisinde gerek üçüncü kişiler elinde bulunan mal, alacak ve haklarından, borcuna yetecek miktarın cins, tür, nitelik ve özelliklerini, her türlü kazanç ve gelirlerini, yaşayış ve tarzlarına göre geçim kaynaklarını ve buna göre borcunu ne şekilde ödeyeceğini yazılı veya sözlü olarak kanuni süresi içerisinde icra müdürlüğüne bildirmesidir.²¹

2. Mal Beyanının Öne mi ve Amacı

İcra ve İflas Hukuku bir denge hukukudur. Takip alacaklısı ve borçlusunun menfaatlerinin dengelenmesi gerekir. Bunun için icra takibinde borçlunun uğrayacağı zarar ile alacaklıya sağlanan menfaat orantısız olmamalıdır.²² Hukuki ilişkilerde, sadece borçluyu korumaya yönelik tedbirler almak, alacaklılar açısından ticari hayatta güvensizliğe ve toplumsal karışıklığa neden olabilir. Bu nedenle alacaklının alacağı miktar itibariyle az da olsa devlet güvencesinden yararlanması gerekir.²³

Mal beyanında amaç; hacizden önceki dönemde hakkında icra takibi yapılan borçlunun ne gibi malları bulunduğunun saptanmasıdır. Böylece borçlunun alacağını karşılayacak miktardaki malları tespit edilerek, borçlunun haciz edilebilecek mallarının bulunmasını kolaylaştırmak sureti ile alacağın kolayca tahsil edilmesi sağlanacaktır. Yani mal beyanı neticesinde, alacaklının hiçbir araştırma yapmadan alacağını tahsil etme imkanı söz konusu olacaktır.²⁴

---

²⁰ Kuru, C.I, s. 588, Baki Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, B. 23, Ankara 2009, s. 225.

²¹ Üstündağ, s. 185; Postacıoğlu, s. 273; Kuru, C.I, s. 591; Pekcantez/Atalay/Özkan/Özkes, s. 228; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 225; Ercan, s. 6;

²² M. Kamil Yıldırım, “İcra Hukukunun Anayasa ile İlişkisi ve Ölçülülük İlkesi”, *Hukuk Araştırmaları*, 1989/1-3, s. 98-115.

²³ Emine Halman Çetin, “İcra Mahkemelerinin Oluşumuna ve İcra Cezada Değer Azlığına İlişkin Düşünceler ve Öneriler”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, Sayı 15, Kasım 2007, s. 63.

²⁴ Kuru, C.I, s. 591; Edip Şimşek, *Uygulamalı İcra İflas Kanunu*, Ankara 1989, s. 279; Senai Olgaç, *İcra İflas*, C.I, Ankara 1978, s. 669; Postacıoğlu, s. 274.

Mal beyanı borçlunun mallarının bulunmasını kolaylaştıran bir vasıttır. Sadece alacaklı ve icra müdürlüğünün işini kolaylaştırmaz, borçlu kolaylıkla feragat edebileceği yani kendisi için daha az önemli mallarını bayan edebileceğinden hacizden daha az zarar görerek kurtulacaktır.²⁵

B. Mal Beyanı Yükümlülüğünün Doğması İçin Gerekli Şartlar

1. Mal Beyanının Gerekli Olduğu Bir Takip Yolunun Olması

Her takip yolunda mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur. Borçlu, kendisine gönderilen İcra ve İflas Kanunu'nun 32. maddesine göre para ve teminat verilmesi hakkındaki ilamların icrası için icra emri ve İcra ve İflas Kanunu'nun 60. maddesine göre gönderilen ödeme emri için mal beyanında bulunmak zorundadır. Yani mal beyanı haciz yolu ile yapılan takiplerde aranır ve haczi kolaylaştırır.²⁶

Buna göre, ilamsız icra yolu ile yapılan genel haciz yolu ile takiplerde (İİK m. 60/4), para ve teminat alacakları hakkındaki ilamların icrasında (İİK m. 32), kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte (İİK m. 168/6) borçluya mal beyanında bulunması ihtaratı yapılır ve borçlu da bunun üzerine süresi içerisinde mal beyanında bulunur. Şu kadar ki kambiyo senetlerine mahsus haciz yolunda mal beyanında bulunma süresi 10 gündür.²⁷

Rehinin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan takiplerde borçlu mal beyanında bulunmaya davet edilmez, çünkü rehin ya alacaklının elindedir ya da alacaklı adına tapuya tescil edilmiştir. Yani malın cinsi ve bulunduğu yer alacaklı tarafından bilinmektedir. Ancak rehin açığı belgesine dayanılarak haciz sureti ile takip yapıldığında borçlu tarafından mal beyanında bulunma zorunluluğu vardır.²⁸

İflas yolu ile takiplerde de borçlunun mal beyanında bulunması gerekmez. Çünkü iflas halinde borçlu iflas müdürlüğünün emri altında bulunarak, bütün mevcudu ve borçları hakkında istenen bilgileri vermektedir. Bunun yanında zaten borçlunun tüm malvarlığı bir masa teşkil ederek alacakların ödenmesine tahsisi

²⁵ Kemal Arar, *İcra İflas Hükümleri*, C.I, Ankara 1944, s. 167.

²⁶ Nizam İpekçi, *İcra-İflas Tatbikatı*, Ankara 2001, s. 355; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 225.

²⁷ Ercan, s. 12.

²⁸ Kuru, C.I s. 199; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 225; Ercan, 12.

edilmektedir (İİK m. 184/1). Bunların dışında borçlunun beyan edecek bir malı yoktur. Dolayısı ile iflas yolu ile takipte borçlunun mal beyanında bulunması gerekmez. Adi kira ve hasılat kiraları hakkında haciz veya tahliye için yapılan takiplerde tebliğ olunan tahliye emri Borçlar Kanunu 260 ve 288. maddelerindeki ihtar yerine geçer ve alacaklıya tahliye imkanı verir. Böyle bir takipte kendisine ödeme veya tahliye emri tebliğ edilmiş olan borçlu, mal beyanında bulunmak zorunda değildir.²⁹

2. Yürütülmekte Olan Bir İcra Takibinin Mevcut Olması

Borçlu sadece hakkında yapılan bir icra takibinde mal beyanında bulunmak zorundadır. Borçlunun mal beyanında bulunma zorunluluğu bir icra takibinde kendisine yollanan ilk ödeme emri (İİK m. 60) veya icra emri (İİK m. 32) için vardır.³⁰ Yani borçlunun mal beyanında bulunma yükümlülüğü altına girebilmesi için kendisine ya ödeme veya icra emri gönderilmiş olmalıdır. Dolayısı ile söz konusu emirlerin tebliğinden önce borçlunun mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur. Bu durumda mal beyanında bulunmama suçu da oluşmayacaktır.³¹

Borçlu hakkında icra takibi başlatıldıktan sonra kanuni bir gereklilik olmadığı halde borçluya ödeme veya icra emri düzenlenmiş ise, borçlunun bu emirler üzerine mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur. Örneğin başlamış olan bir takipte süresinde haciz istenmemesi halinde (İİK m. 78/II. c.1) haciz isteme hakkı düşmüş olan alacaklının, tekrardan haciz isteye bilmesi için yenileme talebinde bulunması yeterlidir. Bu halde yenileme talebinde bulunmayarak borçluya yeni bir ödeme emri gönderilmesi halinde, borçlunun mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur.³² Böyle bir ödeme emri üzerine süresinde mal beyanında bulunmamış veya gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmuş olan borçlu, İcra ve İflas Kanunu'nun 337 veya 338. maddelerine aykırı davrandığı gerekçesi ile cezalandırılmayacaktır.³³

---

²⁹ Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, C.II, İstanbul 1990, s. 587; Ercan; 13.

³⁰ Kuru, C.I, s. 588.

³¹ Ercan, 13.

³² Kuru, C.I, s. 588.

³³ Kuru, C.I, s. 589; Ercan, s. 14.

Nitekim Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 21.02.1989 tarih ve 1989/686 Esas, 1989/1467 Karar sayılı kararı “Yenileme dilekçesi üzerine, borçlu sanığın yeniden mal beyanında bulunma zorunluluğu olmayıp, yenileme ile yeni bir suçun oluşması söz konusu olmadığı”³⁴ şeklindedir.

3. Yapılan İcra Takibinin Geçerli Olması

Yapılan icra takibinin hukuken geçerli olması gerekir. Yani yapılan icra takibinin iptal edilebilir nitelikte olmaması gerekir.³⁵ Örneğin yapılan takipte takip giderlerinin de borçludan tahsil edilmesi gerekir. Ayrıca takip giderleri için bağımsız bir takip yapılamaz. Böyle bir takip yapılır ve buna istinaden borçluya ödeme veya icra emri tebliğ edilirse, borçlu buna karşılık mal beyanında bulunmak zorunda değildir. Dolayısı ile böyle bir halde mal beyanında bulunmama suçu da oluşmayacaktır.³⁶

Ancak bu durum icra takibi ile doğrudan ilgili olan masraflar için söz konusudur. İcra takibi ile doğrudan ilgili olmayan masraflar takibe konu yapılır ve borçluya ödeme emri gönderilirse, borçlu mal beyanında bulunmak zorundadır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 05.12.1966 tarih ve 1966/564 Esas, 1966/432 Karar sayılı kararı³⁷ “esas alacakla birlikte takip ve tahsil olunması gereken masraflar o takip zımında gerek icra dairesince, gerekse itiraz ve şikayet üzerine icra mahkemesince yapılmış olan masraflar olup, icra takibi ile doğrudan doğruya ilgili bulunmayan icra ceza mahkemesinin masrafları ve bu dava için hükmolunan vekalet ücreti müstakil bir takibe konu olabilir ve böyle bir takipte tebliğ edilen icra emri üzerine mal beyanında bulunmamakla 337. maddede yazılı suç tekevvün eder.” şeklindedir.

4. Ödeme veya İcra Emrinin Usulüne Uygun Tebliğ Edilmiş Olması

Birçok icra işleminin tamamlanıp kendisinden beklenen hukuki sonuçları doğurabilmesi için ilgiliye tebliği gerekir. Borçlunun, hakkında yapılan bir icra takibi

³⁴ KAZANCI BİLİŞİM, İctihat Bilgi Bankası (KBİBB).

³⁵ Talih Uyar, *İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Fiiller*, Manisa 1987, s. 54.

³⁶ Kuru, C.I, s. 589; Ercan, s. 14.

³⁷ Kuru, C.I, s. 589.

nedeni ile mal beyanında bulunma yükümlülüğü altına girebilmesi için ödeme veya icra emrinin borçluya usulüne uygun tebliğ edilmesi gerekir. Borçluya ödeme veya icra emri tebliğ edilmemiş olmasına rağmen, borçlunun hakkında icra takibi yapıldığını öğrenmesi, borçluyu mal beyanında bulunma yükümlülüğü altına sokmaz. Bu şekilde hakkında icra takibi yapıldığını öğrenen borçlunun mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur.³⁸

İcra işlerinde tebligatlar İcra ve İflas Kanunu'nun 21. maddesine gereğince 7201 sayılı Tebligat Kanununa göre yapılır. 7201 Sayılı Tebligat Kanununa aykırı tebligatlar beklenen hukuki sonuçları doğurmazlar. Ödeme veya icra emri usulüne aykırı tebliğ edilmiş ise böyle tebligatlar yapılmamış sayılır.

Kural olarak tebligat, muhatabın bizzat kendisine yapılır. Ancak tebligat yapılacak kişi adresinde bulunmazsa tebligat, muhatap yerine tebligatı kabule yetkili kişilere yapılabilir. Ancak bunun için tebligat yapılacak kişinin adresinden geçici olarak ayrılmış olması nedeni ile o anda adresinde bulunmaması ve bu durumun memur tarafından tespit edilmesi gerekir.³⁹ Nitekim Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 21.06.1996 tarih ve 1996/6213 Esas, 1996/7023 Karar sayılı kararı “tebligatın geçerli olabilmesi için, tebligat yapılan kişinin öncelikle o adreste geçici olarak ayrıldığı, o anda, orada bulunmadığının tebliğ memuru tarafından tespit edilmesi gerekir.”⁴⁰ şeklindedir. Bu şartla tebligat muhatap yerine, muhatap ile birlikte oturan aile fertlerinden birine veya muhatabın çalışanlarına yapılabilir. Ancak bunun içinde kendisine tebliğ yapılacak kişinin görünüşüne göre onsekiz yaşından küçük olmaması, bariz bir şekilde ehliyetsiz olmaması, muhatap ile aynı adreste beraber ve sürekli oturması, muhatap ile hasım olmaması ve tebligatın “bizzat muhataba tebliğ edilecektir” şartını taşımaması gerekir.⁴¹

Bir de 7201 Sayılı Tebligat Kanununun 32. maddesi uyarınca, borçlu usulsüz tebligatı öğrenirse öğrendiğini beyan ettiği tarihten itibaren bu usulsüz tebligat borçlu

---

³⁸ Uyar, s. 56; Ercan, s. 17; Tahir Öğütçü/Ali Çitoğlu, *Uygulamalı İcra ve İflas Kanunu*, C. II, Ankara 1977, s. 1268; İpekçi, s. 357.

³⁹ Seyithan Deliduman, *Tebligat Hukuku Bilgisi*, Ankara 2002, s. 25; Uyar, s. 57; Ahmet Cemal Ruhi, *Tebligat Hukuku*, Ankara 2008, s. 98; Ejder Yılmaz/Tacar Çağlar, *Tebligat Hukuku*, Ankara 1999, s. 360.

⁴⁰ KBİBB.

⁴¹ Deliduman, s. 28; Ruhi, s. 337- 339; Yılmaz/Çağlar, s. 546 vd.

hakkında hukuki sonuçlarını doğurur. Borçlunun usulsüz tebligatı öğrenip öğrenmediği, öğrenmiş ise hangi tarihte öğrendiği borçlunun beyanına göre tespit edilir (Tebligat Tüzüğü m. 51/2). Yoksa borçlunun tebliği öğrendiğinin ve öğrenme tarihinin iddia ve ispatı hukuken mümkün değildir (Tebligat Tüzüğü m. 51/3).⁴² Ancak muhatabın tebligatı öğrendiği tarih sözlü beyandan tespit olunabileceği gibi, davranış şekillerinden de tespit olunabilir. Yani usulsüz tebliğin öğrenildiğini gösteren davranışlarda bulunması halinde bu tarih öğrenme tarihi sayılır.⁴³

C. Mal Beyanında Bulunmakla Yükümlü Olanlar

1. Borçlu

Mal beyanında bulunmak zorunda olan aleyhinde icra takibi yapılan ve kendisine ödeme veya icra emri tebliğ edilmiş olan borçludur.⁴⁴ Mal beyanında bulunma doğrudan doğruya borçluya aittir. Bu nedenle icra emrinin borçlunun vekili de olsa bizzat borçluya da tebliği gerekir. Tebliğ sadece borçlu vekiline yapılırsa borçlu mal beyanında bulunma yükümlülüğü altına girmez. Dolayısı ile mal beyanında bulunmama suçu da oluşmaz.⁴⁵

Ancak ödeme veya icra emrinin tebliği üzerine borçlu adına vekili veya kanuni temsilcisi mal beyanında bulunabilir. Ancak gerçeğe aykırı mal beyanında bulunan borçlu vekilinin eyleminden dolayı borçlu cezalandırılmaz. Müvekkili adına gerçeğe aykırı mal beyanında bulunan vekilde cezalandırılmaz. Borçlu vekilinin borca yetecek kadar mal beyan etmemesi halinde, alacaklı borçlunun bizzat mal

---

⁴² Kuru, C.I, s. 597; Deliduman, s. 49; Ruhi, s. 802 vd.

⁴³ Deliduman, s. 50. Ercan, s. 23; Ruhi, s. 808 vd.

⁴⁴ Kuru, C.I, s. 589;Seviğ, s.39; İpekçi, s. 355.

⁴⁵ Ercan, s. 24; Nitekim Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 30.10.2007 tarih ve 2007/4237 Esas, 2007/4054 Karar sayılı “vekilin usulsüz beyanından dolayı borçlu sanığın cezalandırılmasına karar verilemeyeceği gözetilmeksizin itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesi isabetsizdir.” şeklindeki kararı ve benzer şekilde aynı dairenin 12.06.2006 tarih ve 2006/141 Esas, 2006/4446 Karar sayılı “sanık vekili tarafından İcra Müdürlüğü dosyasına sunulan 10.02.2005 tarihli mal beyanı dilekçesinin İİK’nın 74. maddesinde düzenlenen unsurları taşımadığı, bu halde borçlu asilin, vekilinin vermiş olduğu mal beyanı dilekçesinden dolayı cezalandırılmayacağı gözetilmeksizin, sanığın beraati yerine yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir” şeklindeki kararı da bu doğrultudadır (KBİBB).

beyanında bulunmasını isteyebilir. Böyle bir istem halinde icra müdürü borçludan bizzat mal beyanında bulunmasını isteyebilir.⁴⁶

Takip borçlusunun birden çok olması halinde her borçlu borcun tamamı için mal beyanında bulunmak zorundadır. Müteselsil borçlulardan birinin geçerli mal beyanında bulunması diğer borçluları mal beyanında bulunma yükümlülüğünden kurtarmaz.⁴⁷

Takip borçlusunun çocuk yani 18 yaşından küçük olduğu hallerde, ilk önce çocuğun borç altına girip giremeyeceğine bakmak gerekir. Eğer çocuğun borç altına girmesinde kanuni temsilcisinin rızası varsa veya çocuk mahkemece ergin kılınmışsa bu hallerde çocuk mal beyanında bulunmalıdır. Aksi hallerde çocuk kendi tasarrufuyla borç altına giremeyeceğinden mal beyanında da bulunmak zorunda değildir⁴⁸.

Haklarında icra takibi başlatılan müteselsil borçluların her biri ayrı ayrı borcu karşılayacak miktarda mal beyanında bulunmak zorundadır. Müteselsil borçlulardan birinin borcun tamamı için mal beyanında bulunması diğer müteselsil borçluları sorumluluktan kurtarmaz⁴⁹.

---

⁴⁶ Kuru, C.I, s. 589-590; Öğütçü/Çitoğlu, s. 1268; İpekçi, s. 879; Ercan, s. 24.

⁴⁷ Uyar, s. 63; Olgaç, s. 669; Ercan, s. 26.

⁴⁸ “Kayden 16.11.1973 doğumlu olup suçun işlendiği tarihte 18 yaşını ikmal etmemiş olduğu anlaşıl原因 adı geçen sanığın Medeni Kanun’un 14, 15, 16. maddeleri hükümlerine nazaran Kanuni mümessilin rızası olmaksızın kendi tasarruflarıyla borç altına girmeyeceği gözetilmeden yazılı olduğu şekilde mahkumiyetine karar ittihazında isabet görülmediğinden dolayı CMUK. nın 343. maddesi uyarınca mezkur kararın bozulması” şeklindeki gerekçe ile Yargıtay’a başvurulması üzerine; **Yargıtay 8. CD 29.05.1991 T. 1991/5622 E. 1991/6114 K. sayılı kararı ile** “Celbolunan nüfus kayıt örneğine göre 1973 doğumlu sanığın 7.12.1988 tarihinde evlendiği, borç senedinin ise 5.11.1989 tarihinde tanzim ve imza edildiği anlaşıl原因la Medeni Kanun’un 11. maddesine göre evlilik kişiyi reşit kılacağından, Yargıtay C. Başsavcılığının yazılı emre atfen düzenlediği tebliğ namede dermeyan olunan bozma sebebi varit bulunmadığından CMUK. nın 343. maddesi uyarınca istemin reddine,” şeklinde karar vermiştir. **Yine Yargıtay 8. CD’nin 18.09.1997 T. 1997/11668 E. 1997/11925 K. sayılı kararı da** “Sanığın nüfus kaydına göre 1979 doğumlu olup, borçlandığı ve suçun işlenmiş bulunduğu 9.2.1996 tarihinde 18 yaşını ikmal etmemiş olduğu halde, Medeni Kanun'un 14, 15, 16. maddeleri uyarınca ancak kanuni mümessilin rızası ile borçlanabileceği gözetilmeden, yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması,” şeklindedir.

⁴⁹ Nitekim bu durum Yargıtay 8. CD’nin 19.09.1996 T. 1996/9801 E. 1996/11116 K. sayılı kararında “Takip borçlularının birden fazla olması halinde; müteselsil borçlulardan birinin geçerli bir mal beyanında bulunmasının takip ve şikayet edilen diğer borçluları cezai sorumluluktan kurtarmaya yeterli olmayacağı, beyanda bildirilen ve borcu karşılayacak miktarda malın haczedilip alacakların alınacağı teminat altına alınmasının zorunlu olduğu...” şeklinde ifade edilmiştir (KBİBB).

Birden fazla borçlu aleyhine yapılan icra takibinde, borçlulardan birinin itirazı üzerine icra takibinin durması halinde, icra takibi, takibe itiraz etmeyen borçlular için de duracağından, icra takibine itiraz etmemiş borçluların da mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla icra takibine itiraz etmeyen borçlular için mal beyanında bulunmama suçu oluşmayacaktır.⁵⁰

2. Tüzel Kişiler

Tüzel kişilikler de mal beyanında bulunmak zorundadır. Ancak tüzel kişi borçlularda mal beyanında bulunma yükümlülüğü tüzel kişinin yetkili ve sorumlularına aittir. Tüzel kişilik borcu için mal beyanında bulunmazsa, mal beyanında bulunmama suçunu tüzel kişilik adına beyanda bulunmayan yetkili işlemiş olacaktır.⁵¹

Nitekim Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 21.09.1989 tarih ve 1989/5584 Esas, 1989/6732 Karar sayılı kararı “Şikayetin, İİK. nun 345. maddesine aykırı olarak borçlu şirketin başkanı ve temsilcisi olduğu anlaşılan sanık yerine, H..Gıda Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi hakkında yapıldığı gözetilmeden yazılı şekilde sanığın mahkumiyetine karar verilmesi,”⁵² şeklindedir. Yine aynı dairenin 10.09.1991 tarih ve 1991/7614 Esas, 1991/7924 Karar sayılı kararı da “Hükmi şahısların muamelelerinde kimlerin ceza göreceği İİK. nun 345. maddesinde açıklanmış olması karşısında hükmi şahsı temsile yetkili gerçek kişi belirlenip dava açılmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı biçimde ceza tertibine yer olmadığına denilmesi,”⁵³ şeklindedir.

---

⁵⁰ Abdurrahim Karlı, *İcra Hukuku Ders Kitabı*, İstanbul 2010, s. 471; Konuya ilişkin Yargıtay 16. HD. 16.03.2004 T. 2004/717 E. 2004/4308 K. sayılı kararı “Asıl Borçlu Hasan’a 17.01.2003 tarihinde tebliğ edilen ödeme emrine itiraz sonucu icra takibinin 24.01.2003 tarihinde durdurulduğu gözetilmeden kefil olan sanık hakkında 26.02.2003 tarihinde yapılan şikayet sonucu atılı suçtan hakkında mahkumiyetine dair hüküm kurulmasında isabet görülmediğinden ... ilamın bozulmasına oy birliği ile karar verildi” şeklindedir (Karlı, s. 471).

⁵¹ Kuru, C.I, s. 590; Üstündağ, s. 190; Ercan, s. 27.

⁵² KBİBB.

⁵³ KBİBB.

3. Kefil

Kefalet sözleşmesiyle kefil, asıl borçlunun borcunu ödememesi durumunda, söz konusu borçtan şahsen sorumlu olacağını taahhüt etmektedir.⁵⁴ Kefil kendi temerrüdünün hukuki sonuçlarından hiçbir sınırlamaya bağlı kalmaksızın sorumludur. Nitekim Borçlar Kanununun 490. maddesi de dikkate alındığında kefil, kendi temerrüdünün tüm hukuki sonuçlarından sorumlu olduğundan, borçlunun borcunu ödememesi nedeniyle kendisine ödeme veya icra emri gönderilmesi halinde, mal beyanında bulunmak zorundadır. Aksi halde kefil de mal beyanında bulunmama suçunu işlemiş olacaktır.⁵⁵

Kefilin de mal beyanında bulunmak zorunda olduğuna, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.12.2004 tarih ve 2004/13-761 Esas, 2004/708 Karar sayılı “kefaletle ilişkin tüm yasal kuralların, kefilin kefaleti altındaki borçtan alacaklıya karşı sorumluluğunu yerine getirmesine olanak tanıyacak ve ancak, kefil olduğu borçluya karşı mağduriyetini de önleyecek şekilde yorumlanması zorunludur”⁵⁶ şeklindeki kararından da ulaşılabilmekteyiz.

4. Kanuni Mirasçılar

4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 599. maddesine göre, miras bırakanın borçlarından mirasçılar kendi malvarlıkları ile de sorumludur. Bunun istisnası mirasın reddedilmiş olmasıdır.⁵⁷ Buna göre mirası reddetmemiş olan mirasçılar bu sıfatı dolayısı ile miras bırakanın borcundan dolayı icra takibine uğrarsa mal beyanında bulunmak zorundadır. Aksi halde kanuni mirasçı da mal beyanında bulunmamak suçunu işlemiş olacaklardır.⁵⁸

---

⁵⁴ Cevdet Yavuz/Burak Özen/Faruk Acar, *Türk Borçlar Hukuku – Özel Hükümle*, B. 7, İstanbul 2007, s. 824; Fahrettin Aral, *Borçlar Hukuku – Özel Borç İlişkileri*, B. 7, Ankara 2007, s. 437; Burak Özen, *Kefalet Sözleşmesi*, İstanbul 2008, s. 6; Seda Kara Kılıçarslan, “Kefilin Sorumluluğunun Kapsamı”, *GÜHFD*, C. 13, S. 1-2, Aralık 2009, s. 44.

⁵⁵ Nazif Kaçak, *En Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Suçları*, B. 2, Ankara 2006, s. 142-143; Kılıçarslan Kara, s. 47; Ercan, s. 27.

⁵⁶ KBİBB.

⁵⁷ Zahit İmre/Hasan Erman, *Miras Hukuku*, İstanbul 2004, s. 326.

⁵⁸ Ercan, s. 28.

5. Üçüncü Kişiler

Ellerinde borçluya ait mal bulunduran veya borçluya borcu olan üçüncü kişiler de icra müdürünün talebi üzerine, ellerinde bulunan borçluya ait mal ve hakları beyan etme ve kendilerinden istenen bilgileri vermeye mecburdurlar (İİK m. 367). Hatta icra müdürü, ellerinde borçluya ait mal bulunduran üçüncü kişileri, bu malları icra dairesine teslimde mecbur kılabilir. Ancak kanun veya sözleşme gereği söz konusu mal üzerinde intifa veya yararlanma hakkı olan üçüncü kişiler, borçluya ait bu malları icra müdürlüğüne teslimde mecbur değildirler.⁵⁹

D. Mal Beyanının Kapsamı

Mal beyanının kapsamı İcra ve İflas Kanununun 74. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre mal beyanı, borçlunun gerek kendisinde gerek üçüncü kişiler elinde bulunan mal, alacak ve haklarından borcuna yetecek kadarının cins, tür, nitelik ve özelliklerinin, her türlü kazanç ve gelirlerinin yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını ve buna göre borcunu ne suretle ödeyeceğini yazı ile veya sözlü olarak icra müdürlüğüne bildirmesidir.⁶⁰

Kendisine ödeme veya icra emri tebliğ edilen borçlu, buna bir itirazı yoksa ödeme veya icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren süresi içinde mal beyanında bulunmak zorundadır. Bu beyanın geçerli olabilmesi için İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesinde belirtilen şartları taşıması gerekir. Mal beyanı borçlunun sahip olduğu mallar hakkında ayrıntılı bilgiler içermelidir. Soyut ve yuvarlak sözlerle yapılan beyanlar İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesine uygun olmadıklarından geçerli olmayacaklardır. Örneğin “Şahinkaya köyünde adıma kayıtlı taşınmazlarım vardır” şeklindeki bir beyan Yargıtay tarafından geçerli kabul edilmemiştir.⁶¹

Mal kavramına maddi ve maddi olmayan tüm mallar dahildir. Bu kapsamda bankadaki para, kıymetli evraklar, buluşlar, ihtira beratları, sigorta alacakları, telif

---

⁵⁹ Ercan, s. 28.

⁶⁰ Kuru, C.I, s. 591; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 225; Üstündağ, s. 185; Pekcanitez/Atalay/Özkan/Özekes, s. 228; Postacıoğlu, s. 273; İpekçi, s. 878; Ercan, s. 32.

⁶¹ 8 CD 20.04.1994 tarih ve 1994/289 E, 1994/4301 K (KBİBB); Ercan, s. 32.

hakları, hisseli yerler ve miras payları gibi malların mal beyanında gösterilmesi gerekir.⁶²

1. Borca Yetecek Kadar Mal

İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesine göre mal beyanında borçlu, gerek kendisinde gerekse üçüncü kişiler elinde bulunan mal, alacak ve haklarından borcuna yetecek miktarını bildirmek zorundadır. İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesinden anlaşılacağı üzere borçlu tüm malvarlığını açıklamak zorunda değildir. Sadece malvarlığından borcuna yetecek kadarını açıklaması yeterlidir.⁶³ Borcun kapsamı ise ödeme veya icra emrinde gösterilen miktar, bu miktarın faizi ve takip giderlerinden oluşmaktadır.⁶⁴ Dolayısı ile borçlu ödeme veya icra emrinde gösterilen miktarı, bu miktara işleyen faizi ve takip giderlerinin karşılayacak şekilde beyanda bulunmak zorundadır⁶⁵.

Borçlunun borcunu karşılayacak miktarda mal beyanında bulunup, mal varlığının diğer unsurlarını beyan dışı bırakmasında bir sakınca yoktur. Bu şekilde borcu karşılayacak kadar mal beyanında bulunulup malvarlığının diğer unsurlarının beyan dışı bırakılması halinde mal beyanında bulunmama suçu oluşmayacaktır.⁶⁶

Borçlunun beyan ettiği malların, takip konusu borcu karşılamaya yeterli olup olmadığının takdiri icra müdürüne aittir. Ancak borçlunun borcunu karşılayabileceğini düşündüğü miktarda beyanda bulunması sonrasında, beyan edilen malların borcu karşılamaması halinde, kasıt yokluğu nedeni ile mal beyanında bulunmama suçu oluşmayacaktır. Ancak icra müdürü beyan edilen malların borcu karşılayamayacağını bildirirse, borçlu kendisine verilen yeni süre içinde tekrardan

---

⁶² Uyar, s. 62; Ercan, s. 33; Arar, s. 168.

⁶³ Kuru, C.I, s. 592; Uyar, s. 62; Ögütçü/Çitoğlu, s. 416; Ercan, s. 33.

⁶⁴ Kuru, C.I, s. 292.

⁶⁵ Örneğin Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 17.02.2005 tarih ve 2004/8263 Esas, 2005/1179 Karar sayılı kararı "Borçlu sanığın geçim kaynağını açıklayıp, günün ekonomik koşulları ve paranın satın alma gücü karşısında borcu fazlasıyla karşılar değerinde iki adet gayrimenkul malı bildirdiği mal beyanının İİK'nın 74. maddesine uygun nitelikte bulunduğu gözetilmemesi" şeklindedir (KBİBB). Yine Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 27.09.2005 tarih ve 2005/17-109 Esas, 2005/105 Karar sayılı kararı da "sanığın süresi içinde gerçekleştirdiği mal beyanında sahibi olduğu taşınmazını bildirmemesi bir vakia ise de, bildirimine konu olan taşınmaz malların açık değerinin ve değerler toplamının gösterilmemesi ve bu itibarla beyanına konu malların borcuna yetecek miktarda olmadığı keyfiyetinin açıklık kazanmaması nedeniyle, bildirimde sair ayrıntıları da içermemesi" şeklindedir (KBİBB).

⁶⁶ Postacıoğlu, s. 273.

mal beyanında bulunmak zorundadır. Borcu önceden beyan ettiği malların borcuna yeteceğini düşünüyorsa icra müdürünün bu ek beyan talebi hakkında şikayette bulunabilir.⁶⁷

Borçlunun mal beyanında gösterdiği mallar için üçüncü kişinin istihkak iddiası olması durumunda, istihkak iddiası olan mallar haciz dışı kalacağı için borçlu yeniden mal beyanında bulunmak zorundadır.

Borçlunun beyan ettiği malların satılması sonrası elde edilen paranın borcu karşılamaması halinde, borçlunun mal beyanında bulunmamak suçundan cezalandırılabilmesi için, borçlunun mal kaçırma kastı ile hareket ettiğinin ispat edilmesi gerekir.⁶⁸

Borçlunun, borcunun bir bölümüne itiraz etmesi yani kısmi itiraz halinde, itiraz edilmeyen kısmı karşılayacak şekilde mal beyanında bulunması gerekmektedir.⁶⁹ Kabul ettiği kısım için mal beyanında bulunmayan borçlu mal beyanında bulunmama suçunu işlemiş olacaktır.

Borçlu tarafından borcuna yetecek kadar mal beyanında bulunulurken, beyan edilen malların İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesinde belirtildiği gibi malların türleri, mahiyetleri ve vasıfları da belirtilmelidir. Menkul malların neler olduğunun ve nerede bulduklarının, gayrimenkullerin ada ve parsel numaralarının bildirilmesi zorunludur.⁷⁰

Mal beyanında bulunmak kanuni bir yükümlülük olduğu için, borçlunun borcunu ödeyecek hiç malı bulunmaması, borçluyu mal beyanında bulunmak yükümlülüğünden kurtarmaz. Hiç malı olmayan borçlu da mal beyanında bulunmak zorundadır.⁷¹

Hiç malı olmayan borçlunun “her hangi bir malım yoktur” şeklinde beyanda bulunması yeterli değildir. Malı olmayan borçlu mal beyanında, İcra ve İflas

---

⁶⁷ Kuru, C.I, s. 593.

⁶⁸ Kuru, C.I, s. 593.

⁶⁹ Kuru, C.I, s. 599.

⁷⁰ Uyar, s. 61.

⁷¹ Kuru, C.I, s. 590.

Kanunu'nun 74. maddesine göre geçim kaynaklarını ve yaşayış tarzına göre borcunu nasıl ödeyeceğini beyan etmek zorundadır.

Nitekim Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 10.02.2005 tarih ve 2004/12069 Esas, 2005/938 Karar sayılı kararı "Sanığın süresinde verdiği mal beyanı dilekçesinde geçim kaynakları bildirilmediğinden, İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesine uygun bir mal beyanı dilekçesi olarak kabul edilemeyeceği,"⁷² şeklindedir. Yine Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 29.04.2008 tarih ve 2008/305 Esas, 2008/2879 Karar sayılı kararı da "Sanığın mal beyanı dilekçesinde, yaşam tarzına göre geçim kaynaklarının ne olduğunu ve borcunu ne şekilde ödeyeceğini bildirmediği, dolayısıyla dilekçenin İİK'nın 74. maddesine uygun olmadığı"⁷³ şeklindedir.

Borcun azlığı borçluyu mal beyanında bulunma zorunluluğundan kurtarmaz. Yine mal beyanında bulunacak borçlunun sıfatı da önemli değildir. Çünkü İcra ve İflas Kanunu'nda borçlu terimi kullanılmıştır. Yani memur vb. sıfatı bulunan kişiler de mal beyanında bulunmak zorundadır.⁷⁴

2. Alacak ve Haklar

İcra ve İflas Kanununun 74. maddesine göre borçlu, mal beyanında kesin ve şarta bağlı olarak sahip olduğu tüm mal, alacak ve haklarından borcuna yetecek kadarını göstermek zorundadır. Yani borçlu taşınır ve taşınmaz mallarının yanında alacak ve haklarını da beyan etmek zorundadır.⁷⁵

"Alacak" kapsamına, kaynağı ne olursa olsun belirli bir meblağın ödenmesi şeklindeki tüm alacaklar girmektedir. Bu alacakların muaccel veya müaccel olmalarının da bir önemi yoktur. "Hak" kavramından ise intifa hakkı, rehin hakkı gibi haklar anlaşılmaktadır. Örneğin memurun maaşı alacak ve haklar kapsamına girmektedir.⁷⁶

Borçlu, İcra ve İflas Kanununun 83. maddesinde belirtilen kısmen haczi caiz olan maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama müstenit

---

⁷² KBİBB.

⁷³ KBİBB.

⁷⁴ Kuru, C.I, s. 590.

⁷⁵ Uyar, s. 62; Ercan, s. 43.

⁷⁶ Arar, s. 168; Ercan, s. 43.

olmayan nafakalar, tekaüt maaşları, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratları da mal beyanında bildirmek zorundadır. Ancak borçlu, kendisinin dava hakkı olmadığı, yani sadece örf, adet ve ahlak icabı alacaklı olduğu alacaklarını mal beyanında beyan etmek zorunda değildir.⁷⁷

3. Haczedilemeyen Mal ve Haklar

Borçlunun haczedilemeyen mallarını da mal beyanında bildirmek zorunda olup olmadığı hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre; Bir malın veya hakkın haczedilip haczedilemeyeceğine karar verme yetkisi icra müdürüne aittir. Borçlu herhangi bir ayırım yapmadan tüm mal ve haklarını bildirecektir. Sonrasında haczedilmezlik iddiasında bulunarak icra müdürünün bu konuda bir karar vermesini sağlayacaktır.⁷⁸ Buna karşılık diğer bir görüşe göre ise, Bir malın veya hakkın haczedilip haczedilemeyeceğine karar verme yetkisinin icra mahkemesine aittir. Şikayet üzerine icra mahkemesinin durumu çözmesi gerekir.⁷⁹ Bizim de katıldığımız diğer bir görüş ise, borçlunun mal beyanında bildirmediği malın haczinin mümkün olmadığı anlaşılırsa borçlunun cezalandırılmayacağı şeklindedir. Ancak borçlunun bildirmediği malının haczinin mümkün olduğu anlaşılırsa, bu durumda borçlunun kastına bakmak gerekir. Eğer borçlu mal kaçırmak kastı ile hareket etmişse cezalandırılması gerekir. Ancak borçlu, mal kaçırmak kastı ile hareket etmemişse cezalandırılmaması gerekir.⁸⁰

4. Miras Yoluyla İntikal Eden Taşınmazlar

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 705. maddesinin 1. fıkrasına göre taşınmazların mülkiyetinin kazanılması tescil ile olmaktadır. Ancak 705. maddenin 2. fıkrasında bu hükmün istisnaları sayılmıştır. Buna göre miras, mahkeme kararı, işgal, cebri icra ve kamulaştırma hallerinde, mülkiyet tescilden önce kazanılmaktadır. Sonuç olarak borçlu, TMK'nın 705. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen haller

---

⁷⁷ Kuru, C.I, s. 591.

⁷⁸ Kuru, C.I, s. 593.

⁷⁹ Postacıoğlu, s. 344.

⁸⁰ Mustafa Artuç/Raif Bıkmaz, *Açıklamalı İçtihatlı İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü*, Ankara 2005, s.181.

nedeniyle kendisine intikal eden bir taşınmazı henüz adına tescil edilmediğini ileri sürerek beyan etmekten kaçınmaz.⁸¹

5. Yaşayış Tarzına Göre Geçim Kaynakları

Borçlunun paraya çevrilebilecek mal, alacak ve hakkı olmasa bile, kendisini yaşatan geçim kaynaklarını yani yaşayış tarzını icra müdürlüğüne bildirmelidir. Borçlunun beyan ettiği gelir objektif olarak yaşayış tarzına uygun olmalıdır. Yaşayış tarzı borçlunun iâşe, iskan, eğlence ve hayır işleri için yaptığı harcamalar ile ölçülür. Bu tür harcamalar borçlunun gelir kaynaklarını gösterir. Bu şekilde borçlunun yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını göstermeden hiç malım yoktur şeklindeki beyanları geçerli değildir.⁸²

Ancak belirtmek gerekir ki; borçlu borcuna yetecek kadar miktarda mal beyanında bulunursa, mal beyanından beklenen amaç gerçekleşmiş olacağı için, borçlunun bütün gelir kaynaklarını ve yaşayış tarzını tespit etmeye gerek yoktur.

6. Borcun Ne Suretle Ödeneceği

İcra ve İflas Kanunu 74. maddesinde de belirtildiği üzere mal beyanı borcun nasıl ödeneceği hususunu da içermelidir. Bu hususu içermeyen beyanlar kanuna aykırı olduğundan, bu şekildeki beyanlarla kanuni sorumluluk yerine getirilmiş olmayacağından, borçlu mal beyanında bulunmama suçunu işlemiş olur. Borçlu mal beyanı dilekçesinde borcunu nasıl ödeyeceğini açıkça belirtmelidir. Soyut ifadelerle yapılan mal beyanı geçerli olmayacak, borçlu mal beyanında bulunmama suçundan sorumlu tutulacaktır.⁸³

E. Mal Beyanında Bulunma Usulü

İcra ve İflas Kanununun 74. maddesi, icra takibine haciz ile devam edilecek hallerde borçluya mal beyanında bulunma zorunluluğu yüklemektedir. Buna göre borçlu, gerek kendisinde gerekse üçüncü kişilerde bulunan mal, alacak ve haklarını, yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını ve buna nazaran borcunu ne suretle

---

⁸¹ Kuru, C.I, s. 591; Uyar, s. 62; Ercan, s. 48.

⁸² Kuru, C.I, s. 607; Ercan, s. 48-49.

⁸³ Postacıoğlu, s. 273; Üstündağ, s. 149; Ercan, s. 51-52.

ödeyebileceğini, ödeme veya icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren kanuni süresi içinde yazılı veya sözlü olarak icra müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.⁸⁴

İcra takibinde ödeme emri veya icra emri alan borçlu ödeme süresi içinde borcunu ödemez veya itirazda bulunarak icra takibini durdurmazsa İcra ve İflas Kanunu'nun 32, 60/4, 147/2, 168/6 ve 75. maddelerinde belirtilen süreler içerisinde 74. maddede belirtilen şekil ve içerikte mal beyanında bulunmak zorundadır. Borçlunun mal beyanında bulunabilmesi için alacaklının haciz talebinde bulunması gerekmez. Borçlu her halde mal beyanında bulunmalıdır. Sadece ödeme süresi içerisinde borcunu ödemesi veya aynı süre içerisinde borca itiraz etmesi halinde mal beyanında bulunma mecburiyeti yoktur.⁸⁵

Borçlunun borca itiraz etmesi halinde itirazın kesin veya geçici olarak kaldırılmasına kadar mal beyanında bulunma mecburiyeti yoktur. İtiraz bir şekilde kaldırılırsa borçlu mal beyanında bulunmak zorundadır. Özetle söyleyecek olursak; mal beyanı, süresi içinde borcun ödenmemesi veya borca itiraz edilmemesi halinde yapılır.

1. Mal Beyanının Yapılacağı Yer

İcra ve İflas Kanununun 74. maddesine göre mal beyanı, söz konusu icra takibi ile ilgili ödeme veya icra emrini gönderen icra müdürlüğüne yapılır. Ancak borçlunun mal beyanı dilekçesini takibin yapıldığı yer icra müdürlüğüne gönderilmek üzere her hangi bir icra müdürlüğüne vermesinde her hangi bir sakınca yoktur. Borçlunun gönderdiği mal beyanı dilekçesinin dilekçeyi verdiği icra müdürü tarafından havale edildiği tarihin süresi içinde olması yeterlidir. Havalesi yapılmamış bir dilekçenin süresinde verildiğinin ayrıca ispat edilmesi gerekir. İspat edilmezse dilekçe süresi içinde verilmemiş sayılır. Mal beyanından amaç; alacaklının alacağına kavuşabilmesi için borçlunun haczedilebilir malvarlığının öğrenilmesi olduğundan, mal beyanı dilekçesinin hangi icra müdürlüğüne verildiğinin bir önemi yoktur.⁸⁶

---

⁸⁴ Pekcanitez/Atalay/Özkan/Özkes, s. 228; Kuru, s. 591.

⁸⁵ Kuru, C.I, s. 597; Ercan, s. 54.

⁸⁶ Artuç/Bıkmaz, s. 182; Ercan, s. 55.

2. Mal Beyanında Bulunma Şekli

Mal beyanı icra müdürlüğüne sözlü veya yazılı olarak yapılabilir. Nitekim İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesinde, yazıl veya şifahen mal beyanında bulunulabileceği belirtilmiştir.

Borçlu İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesinde belirtilen hususları içerecek şekilde hazırlayacağı veya hazırlatacağı dilekçesinin altını imzalayıp icra müdürlüğüne vermesi ile yazılı beyanda bulunabileceği gibi, doğrudan icra müdürlüğüne gidip sözlü olarak malvarlığı ile ilgili icra müdürüne beyanda bulunması ve icra müdürü tarafından da söz konusu beyanların tutanağa geçirilmesi şeklinde sözlü olarak da mal beyanında bulunabilir.⁸⁷

a) Sözlü Beyan

Sözlü olarak yapılan mal beyanında borçlu süresi içinde icra müdürlüğüne başvurur. Mallarının nelerden ibaret olduğunu icra müdürüne anlatır. İcra müdürü de İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesinde belirtilen şartları taşıyacak şekilde borçlunun beyanlarını tutanağa geçirir. Tutulan tutanak borçlu tarafından doğal olarak ta icra müdürü tarafından imzalanır. Böylece borçlu mal beyanında bulunma yükümlülüğünü yerine getirmiş olur. Sözlü beyanda bulunan borçluya mal beyanının eksik veya usulsüz olduğu gerekçesi ile sorumluluk yüklenemez. Çünkü usulüne uygun borçlunun beyanlarını tutanağa geçirmek icra müdürünün görevidir. Böyle bir durumda mal beyanının usulsüz olması halinde icra müdürünün sorumluluğu doğabilecektir. Ancak borçluya sorumluluk yüklenemeyeceğinden borçlunun mal beyanında bulunmamak suçundan cezalandırılması mümkün değildir.⁸⁸

b) Yazılı Beyan

Borçlu hazırladığı mal beyanı dilekçesini süresi içinde icra müdürlüğüne vererek veya göndererek mal beyanında bulunma yükümlülüğünü yerine getirmiş olur. Borçlunun hazırladığı veya hazırlattığı mal beyanı dilekçesi İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesindeki şartları taşıması gerekir. Bu şartları taşımayan

---

⁸⁷ Ercan, s. 56.

⁸⁸ Kuru, C.I, s. 594; Ercan, s. 56-57.

dilekçeler usulsüzdür. Yani borçlu hiç beyanda bulunmamış gibi aynı hukuki sonuçlarla karşılaşır. Yazılı beyanda tüm sorumluluk borçluya ait olduğu için usulsüz mal beyanı halinde borçlu mal beyanında bulunmama suçunu işlemiş olacaktır.⁸⁹

3. Mal Beyanında Bulunma Süresi

İcra ve İflas Kanununda mal beyanında bulunmak için çeşitli süreler öngörülmüştür. Kanunda, takip yolları ve farklı durumların ortaya çıkma ihtimaline göre farklı farklı mal beyanında bulunma süreleri vardır. Örneğin İcra ve İflas Kanunu'nun 60. maddesinin 4. fıkrasında 7 günlük, İcra ve İflas Kanunu'nun 75. maddesinde 3 günlük, İcra ve İflas Kanunu'nun 186. maddesinin 6. fıkrasında 10 günlük mal beyanında bulunma süreleri öngörülmüştür. Bu süreler İcra ve İflas Kanununun tanıdığı sürelerdir. Dolayısıyla icra organlarının bu süreler üzerinde takdir hakları yoktur. Mal beyanında bulunma süreleri hak düşürücü niteliktedir.⁹⁰ Mal beyanı süreleri kesindir. İlgililer tarafından sözleşme ile bu süreler değiştirilemez.⁹¹

a) Mal Beyanında Bulunma Süresinin Başlangıcı

İcra ve İflas Kanununda sürelerin işlemeye başlaması ile ilgili genel bir hüküm yoktur. Genellikle her sürenin başlangıcı ayrı ayrı gösterilmiştir. Yine de sürelerin büyük bir çoğunluğu tebliğ ile başlar. Ancak sürelerin öğrenme, tefhim veya ilan ile işlemeye başlayacağı haller de vardır. Mal beyanında bulunma süreleri ise tebliğ ile başlar. Sadece İcra ve İflas Kanunu'nun 75. maddesindeki 3 günlük süre tebliğin yanında tefhim ile de işlemeye başlayabilir.⁹²

Mal beyanında bulunma süresi ödeme ve icra emrinin borçluya tebliği ile başlayacaktır. Ancak tebligat bizzat borçluya değil de borçlu adına tebligatı kabule yetkili kişilere de yapılabilir. Ödeme veya icra emri borçlu yerine vekiline tebliğ edildiği hallerde borçlu için mal beyanında bulunma zorunluluğu doğmaz. Borçlunun mal beyanında bulunma yükümlülüğü altına girebilmesi için tebligatın vekilinden

---

⁸⁹ Kuru, C.I, s. 595; Ercan, s. 59.

⁹⁰ Kuru, C.I, s. 130.

⁹¹ Kuru, C.I, s. 134; Ercan, s. 62.

⁹² Kuru, C.I, s. 133.

ayrı olarak borçluya da yapılması gerekir. Tebligat almadan hakkındaki takibi öğrenen borçlu içinde mal beyanında bulunma süresi işlemeye başlamayacaktır.⁹³

Mal beyanı süresinin hesaplanmasında İcra ve İflas Kanunu'nun 19. maddesi dikkate alınacaktır. Buna göre sürenin hesabında tebligatın yapıldığı gün hesaba katılmaz. Sürenin bitimi tatil gününe denk gelirse süre tatilden sonraki ilk iş günü mesai bitimine kadar uzar.⁹⁴

Borçluya yapılan tebligat usulsüz ise borçlunun ödeme veya icra emrini öğrendiği tarih tebliğ tarihi sayılır ve borçlu için mal beyanında bulunma süresi bu öğrenme tarihinden itibaren işlemeye başlar.⁹⁵

Borçlu, kendi kusuru olmaksızın mazereti nedeni ile süresi içinde mal beyanında bulunamamış ise mal beyanında bulunmama suçundan cezalandırılmaz. Mazeret halinde borçlu gecikmiş itiraz yoluna başvurabilir. Bu halde mal beyanında bulunma süresi mazeretin sona ermesinden itibaren başlar.⁹⁶

Ancak gecikmiş itirazın geçerli olabilmesi için, borçlu kusuruna dayanmayan bir mazeret nedeniyle süresinde itiraz edememiş olmalı, borçlu süresi içinde gecikmiş itirazda bulunmalı, borçlu mazeretini gösteren delillerle birlikte itiraz ve sebeplerini icra mahkemesine bildirmeli ve gerekli harç ve masrafların yatırılmış olması gerekir.⁹⁷

Borçlunun borca itiraz etmesi halinde de itirazın kesin ya da geçici kaldırılmasından sonra, itirazın kaldırıldığına ilişkin kararın borçluya tebliği veya tefhim edildiği tarihten itibaren mal beyanında bulunma süresi işlemeye başlayacaktır.⁹⁸ İtirazın iptali veya kaldırılması kararları borçlunun vekiline tebliğ veya tefhim edilmiş ise, mal beyanında bulunma süresinin başlayabilmesi için

---

⁹³ Kardeşler, s. 93; Ercan, s. 63-64.

⁹⁴ Kuru, C. I, s. 131; Ercan, s. 64.

⁹⁵ Kuru, C.I, s. 597.

⁹⁶ Artuç/Bıkmaz, s. 184; Ercan, s. 65; Ömer Ulukapı, *İcra ve İflas Hukukunda Gecikmiş İtiraz*, Prof. Dr. Halil Cin'e Selçuk Üniversitesinde 10. Hizmet Yılı Armağanı, Konya 1995, s. 299.

⁹⁷ Ulukapı, s. 310.

⁹⁸ Kuru, C.I, s. 598.

kararların borçlunun kendisine de tebliğ edilmesi gerekir. Yani kararın bizzat borçluya tebliğ veya tefhimi gerekir.⁹⁹

b) Takip Şekillerine Göre Mal Beyanında Bulunma Süreleri

İcra ve İflas Kanununda takip yollarının türüne ve farklı durumlara göre mal beyanında bulunma süreleri öngörülmüştür. Başvurulan takip yoluna göre borçluya mal beyanında bulunma süresinin ne kadar olduğu gönderilen ödeme veya icra emri ile bildirilir.¹⁰⁰

İcra ve İflas Kanununda para ve teminat alacakları için ilamsız icra yolu kabul edilmiştir. Ancak kira bedelinin ödenmemesi ve kira süresinin bitiminde kiralanan taşınmazların ilamsız icra yoluyla tahliyeleri de kabul edilmiştir. Kiralanan gayrimenkullerin ilamsız icra yolu ile tahliyelerinde mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur. Ancak genel haciz yolu ile ilamsız takipte ve kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile ilamsız takipte mal beyanında bulunma müessesesi mevcuttur.¹⁰¹

(1) Genel Haciz Yolu ile İlamsız Takiplerde

Genel haciz yolu ile ilamsız takipte, borçlu kendisine tebliğ edilen ödeme emrine itiraz etmez veya borcunu ödemez ise tebliğden itibaren itiraz süresi olan 7 gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır. Borçlu eğer borca itiraz ederse, itirazın kesin veya geçici kaldırılması kararının kendisine tefhim veya tebliğinden itibaren 3 gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.¹⁰²

Borçlu ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde borçlu olmadığını veya alacaklının takip yapma yetkisi olmadığını icra müdürlüğüne bildirirse borca itiraz etmiş olur ve icra takibi kendiliğinden durur (İİK m. 66/1). 7 günlük süre içerisinde borçlu mazereti nedeni ile itiraz edemezse gecikmiş itirazda bulunabilir¹⁰³. Ancak gecikmiş itiraz halinde takip kendiliğinden durmaz. İcra

⁹⁹ Kuru, C.I, s. 598; Ögütçü/Çitoğlu, s. 419; Ercan, s. 66.

¹⁰⁰ İpekçi, s. 355; Ercan, s. 67.

¹⁰¹ Kuru, C.I, s. 30; Ercan, s. 67.

¹⁰² Talih Uyar, "Mal Beyanında Bulunmama Suçu", *ABD*, S. 4, 1977/4, s. 650.

¹⁰³ Geniş bilgi için bkz. Ulukapı, s. 299 vd.

mahkemesi tarafından mazeretin kabul edilmesi halinde gecikmiş itiraz üzerine takip durur. Takip durduktan sonra borçlu mal beyanında bulunmak zorunda değildir.¹⁰⁴

İtiraz üzerine alacaklı genel mahkemede itirazın iptali davasını açabileceği gibi, itirazın kesin ya da geçici kaldırılmasını (imzaya itiraz halinde) icra mahkemesinden isteyebilir. Alacaklının bu yollarından birine başvurarak borçlunun itirazını hükümden düşürürse, borçlunun mal beyanında bulunma yükümlülüğü yeniden doğar. Ancak bu halde İcra ve İflas Kanunu'nun 75. maddesine göre borçlu 3 gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır. Yani takibe itiraz ederek takibi durdurmuş ve mal beyanında bulunma yükümlülüğünden kurtulmuş olan borçlu, alacaklının isteği üzerine icra mahkemesi tarafından itirazın kesin ya da geçici kaldırılmasına veya mahkeme tarafından itirazın iptaline ilişkin verilen kararın kendisine tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren üç gün içinde mal beyanında bulunmakla yükümlüdür.¹⁰⁵

Temyiz satıştan başka icra işlemini durdurmadığı için, borçlu itirazın iptali veya kaldırılması kararını temyiz etmiş olsa bile üç gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.¹⁰⁶

Borçlu mazereti nedeni ile İcra ve İflas Kanunu'nun 75. maddesindeki üç gün içinde mal beyanında bulunamaz ise, mazeretinin sona ermesinden itibaren üç gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.¹⁰⁷

(2)Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu ile İlamsız Takiplerde

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile ilamsız icra takiplerinde de borçluya bir ödeme emri gönderilir ve süresi içinde borcunu ödemesi veya mal beyanında bulunması istenir. Borçlu süresi içinde borcunu ödemez ve borca da itiraz etmezse mal beyanında bulunmak zorundadır. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun 168.

---

¹⁰⁴ Artuç/Bıkmaç, s. 182.

¹⁰⁵ Kuru, C.I, s. 599.

¹⁰⁶ Kuru, C.I, s. 599.

¹⁰⁷ Kuru, C.I, s. 599.

maddesine göre ödeme emrine itiraz süresi beş gün, borcun ödenme veya mal beyanında bulunma süresi ise on gündür.¹⁰⁸

Borçlu kendisine gönderilen ödeme emrine beş gün içinde itiraz etse bile icra takibi kendiliğinden durmaz. Sadece icra mahkemesi takibin durdurulmasına karar verirse icra takibi durur (İİK m. 169/a-V, 170/III). Her ne kadar takip durmasa da borçlunun beş gün içinde itiraz da bulunması halinde itirazın reddine kadar mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur. İtirazın reddi halinde borçlu İcra ve İflas Kanunu'nun 75. maddesine göre üç gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.¹⁰⁹

Gecikmiş itiraz müessesesi kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takiplerde de uygulanır.¹¹⁰

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takiplerde borçlunun kısmi itirazda bulunması halinde bu itiraz borca itiraz niteliğinde olacaktır. Böyle bir kısmi itiraz halinde borçlu, ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren borcun tamamı için on gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.¹¹¹

(3) İlamlı Takiplerde

İlamlı takip, alacaklının borçlusuna karşı almış olduğu mahkeme ilamını veya ilam niteliğindeki bir belgeyi¹¹² icra müdürlüğüne vermesi ile yapılır. Her çeşit alacak için ilamlı icra takibine başvurulabilir. Ancak konusu para ve teminat olan alacaklara ilişkin ilamların icrasında mal beyanında bulunulur. Bunların dışında menkul teslimine, çocuk teslimine, taşınmazların tahliye ve teslimine ilişkin ilamlar için mal beyanında bulunulmaz.¹¹³

İlamlı icrada bir mahkeme hükmüne dayanıldığı için borçlu borcu olmadığı gerekçesi ile itirazda bulunamaz, itirazda bulursa bile böyle bir itiraz icra takibini

---

¹⁰⁸ Kuru, C.II, s. 1684; Artuç/Bıkmaç, s. 184; Uyar, *ABD Makale*, s. 650.

¹⁰⁹ Kuru, C.II, s. 1701; Artuç/Bıkmaç, s.184.

¹¹⁰ Kuru, C.II, s. 1773; Ulukapı, s. 299, dn.3.

¹¹¹ Artuç/Bıkmaç, s.184.

¹¹² İlam niteliğindeki belgeler İİK'nın 38. maddesi ile bazı özel kanunlarda düzenlenmiştir. Geniş bilgi için bkz. Süha Tanrıver, *İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi*, Ankara 1996, s. 84 vd.; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 428 vd.

¹¹³ Kuru, C.I, s. 30; Ercan, s. 77-78.

durdurmaz. Para ve teminat alacaklarına ilişkin bir ilamlı icrada mal beyanında bulunma süresi yedi gündür (İİK m. 33). İlamlı icrada, icra emrine itiraz söz konusu olmadığı ve İcra ve İflas Kanunu'nun 33. maddesine göre de icranın geri bırakılması da takibi durdurmayaacağı için borçlu, icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde mal beyanına bulunmakla yükümlüdür.¹¹⁴

(4)Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takiplerde

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip hem ilamlı hem de ilamsız takip olarak olabilmektedir. Ancak alacaklı kural olarak ilk önce rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapmak zorundadır. Alacaklı doğrudan genel haciz yoluna başvuramaz.¹¹⁵ Bu takip yolunda alacaklı alacağını rehin konusu malın satılması ile elde edeceğinden, borçlunun mallarının haczedilmesi söz konusu değildir. Bu nedenle rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takiplerde mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur.¹¹⁶

Ancak borçlunun sadece rehin hakkına itiraz etmesi halinde ödeme emri ile istenen alacağı kabul etmiş olur. Bu durumda alacaklı rehin hakkından vazgeçerek takibe genel haciz yolu ile devam edilmesini isteyebilir. Bu durumda icra müdürlüğü borçluya “menkul rehnin paraya çevrilmesinde borçluya davet” yazısını göndererek yedi gün içinde mal beyanında bulunmasını ister, bu daveti tebliğ alan borçlu tebliğden itibaren yedi gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.¹¹⁷

(5)İflas Yolu ile Takiplerde

İflasın açılması ile, müflisin haczedilebilen bütün mal, alacak ve hakları bir masa, yani bir topluluk teşkil eder. İflas masasının olduğu an, iflasın açılması anıdır. Bunun için masa mallarının bir araya getirilmesine gerek yoktur. İflasın

---

¹¹⁴ Ercan, s. 78.

¹¹⁵ Kuru, C.I, s. 169; Ercan, s. 78; M. Kamil Yıldırım/Nevhis Deren-Yıldırım, *İcra Hukuku*, B. 4, İstanbul 2009, s. 19; Ancak bazı durumlarda rehin alacaklısı, ilk önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte bulunmadan, haciz veya iflâs yoluyla takipte bulunabilir. Bu istisnalar hakkında geniş bilgi için bkz. Ali Cem Budak, *İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, İstanbul 2008, s. 23 vd.; Burhan Gürdoğan, *Türk- İsviçre İcra ve İflâs Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi*, Ankara 1967, s. 11- 25; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 290; Timuçin Muşul, *Teorik ve Uygulamalı İcra ve İflâs Hukuku I*, B. 1, İstanbul 2001, s. 845- 847; Üstündağ, s. 368- 369; Postacıoğlu, s. 550 vd.; Yavuz Selim Şener, *Türk Hukukunda İpotek ve Uygulaması*, B. 2, İstanbul Mayıs 2006, s. 116- 120.

¹¹⁶ Kuru, C.III, s. 2402; Ercan, s. 78-79.

¹¹⁷ Kuru, C.III, s. 2403; Ercan, s. 79.

açıldığı anda, müflisin haczedilebilen bütün mal, alacak ve hakları kendiliğinden iflas masasını teşkil ettiğinden¹¹⁸ iflas yolu ile takiplerde mal beyanında bulunma zorunluluğu yoktur.

---

¹¹⁸ Kuru/Arslan/Yılmaz, *İcra Ders Kitabı*, s. 562.

III. MAL BEYANINDAN KAYNAKLANAN SUÇLAR

A. Genel Olarak

Hamurabi Kanunu, İsrail Kanunu ve Yunanistan ile Roma Hukukunda borç için esaret vardı. Roma Hukukunun ilk devirlerinde borcunu ödemeyen borçlunun borcunu ödeyinceye kadar hapis edilmesi yani borçlunun şahsı üzerinde tazyikte bulunması esası vardı. Ancak bu esas zamanla geçerliliğini kaybetmiş nihayet 19. yüzyılın ortalarında Avrupa'da tamamen ortadan kalkmış, Türk Hukukunda ise bu esas ancak 1929 Tarihli ve 1424 Sayılı İcra ve İflas Kanunu ile kaldırılmış ve bu tarihten itibaren borç için hapis uygulamasına son verilmiştir.¹¹⁹

Hukukun gelişimi içinde ilk zamanlarda cebri icranın alacaklıya bırakıldığı görülmektedir. Hukuki gelişmenin ilk aşamalarında borçlu, borcunu yerine getirmeyen veya alacaklının haklarını tehlikeye sokarsa, alacaklı bizzat hakkını elde edebilmekteydi. Hatta ilk zamanlarda borçlunun öldürülebilmesi, köle edilmesi veya alacaklının özel hapisanesinde hapsedilmesi gibi usuller benimsenmişti. Bu aşamada cebri icra, borçlunun borcunu ödemesi ile birlikte cezalandırılmasını da öngörmekteydi. 12 Levha Kanununun maddeleri arasında, icabında borçlunun vücudunun parçalanabileceğine bile yer verilmekteydi.¹²⁰

Modern hukuk sistemlerinde borç için hapis cezası kaldırılmıştır. Cebri icra günümüzde artık borçlunun mal varlığına yöneliktir. Borçlunun şahsı üzerindeki cebri icranın yerini borçlunun malı üzerinde cebri icra almıştır. Günümüzde cezada sadece acı verme fonksiyonunu aramamaktadır. Ceza, ödetici maksadı yanında yapıcı amaçları da güttüğü ve suçlunun ileride fiilini tekrar etmek istemesini önlemek maksadını izlediği takdirde gerçek anlamda toplumsal barışı sürekli olarak sağlayabilecek bir sekil almış olur.¹²¹

İcra ve İflas Hukukumuzun en önemli kaynağı, 1929 yılında İsviçre Federal İcra ve İflas Kanunundan tercüme edilerek alınan ve 1932 yılında önemli bir değişiklik geçirerek yeni bir sekile sokulan 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunudur. 2004

¹¹⁹ Çetin, s. 20; Kardeşler, s. 6.

¹²⁰ Pekcanitez/Atalay/Özkan/Özkes, s. 43; Kardeşler, s. 6.

¹²¹ Çetin, s. 20; Kardeşler, s. 6-7.

sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda 1965 ve 1980'lerde önemli değişiklikler yapılmıştır. Kanunun bugünkü hali mehzadan oldukça farklıdır.¹²²

2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda diğer modern hukuk sistemlerinde olduğu gibi kural olarak borçlunun borcunu ödememesi tek başına suç sayılmamıştır. Yani borç için borçlunun hapsi öngörülmemiştir. Buna karşılık mallarını alacaklılardan saklayan veya kaçıran yahut alacaklılarının alacaklarına kavuşmasını zorlaştıran borçlunun, bu kötü niyetli davranışları da suç sayılarak cezalandırılmıştır. Çünkü malvarlığı kaybına uğrayan veya mallarını kaybetme tehlikesi ile karşılaşan borçlunun, alacaklılarını tatmin için halihazırda mevcut malvarlığı değerlerini muhafaza etmekle yükümlü olduğu kabul edilmiştir.^{123 124 125 126}

B. İcra Suçlarının Amacı

Suç, toplumsal düzenin devamı için korunması gereken hukuki değerlerin bilerek ve istenerek ihlali (kast) veya bu hukuki değerleri korumaya yönelik kurallara karşı özensizliği (taksir) ifade eden ve haksızlığa neden olan kanuni tipe uygun insan

---

¹²² Kamil Yıldırım, *İcra Hukuku Ders Notları*, İstanbul 2003, s. 3.

¹²³ Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı* İstanbul 2006, s. 67; İcra ve iflas suçlarına ilişkin İsviçre Hukukundaki düzenlemelere ilişkin olarak bkz. Timuçin Muşul, *İflas Suçları, Taksiratlî ve Hileli İflas Suçları ile Diğer İflas Suçları*, İstanbul 1998, s. 4; Kardeşler, s. 7, Yıldız, s.7-8.

¹²⁴ İcra ve İflas Kanunumuzun mehzası olan İsviçre İcra ve İflas Kanununda da bazı icra iflas suçları düzenlenmiştir. Buna göre; İsviçre İcra ve İflas Kanununun 91. maddesinde haczin yerine getirilmesi konusunda borçluya bazı yükümlülükler yüklenmiştir. 91. maddede borçluya iki ayrı yükümlülük yüklenmiştir. İlk olarak, borçlu, haciz sırasında hazır bulunmak veya kendisini bir temsilci ile temsil ettirmek zorundadır. Bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen borçlu İsviçre Ceza Kanununun 323. maddesine göre cezalandırılacaktır. Bunun yanında, borçlunun iflas idaresinin talimatlarına uymaması halinde ve dinlenmesi gerekli ise, kendisine mal beyanında bulunma ihtar yapılmış olması koşuluyla, zabıta tarafından zorla getirilebilir. İbrahim Ercan, "İcra ve İflas Suçları Üzerine Bazı Düşünceler", *SÜHFD*, C.13, S.1, Y. 2005, s. 9.

¹²⁵ Alman hukukunda da borçlunun hukuki ve cezai sorumluluğunu düzenleyen hükümler öngörülmüştür. Almanya'da ayrıca bir icra kanunu bulunmamaktadır. Cebri icraya ilişkin hükümler, Medeni Usul Kanununun 8.Kitabında §704 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Ercan, İ, s. 12; Yıldız, s. 13-14; Kardeşler, s. 9.

¹²⁶ Avusturya Hukukunda da, borçlunun mal beyanında bulunma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülük, Avusturya İcra Kanunu'nun 47. maddesinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu Kanununun 48. maddesinde de, süresi içerisinde mal beyanında bulunmayan borçlunun cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Borçluya ceza verilebilmesi için, onun mal beyanında bulunmamayı mahkeme huzurunda reddetmiş olması gerekir. Mal beyanında bulunmaktan kaçınma mahkeme huzurunda değil de, icra memuru huzurunda gerçekleşmişse, borçluya ceza verilemez. (Ercan, İ, s. 14; Kardeşler, s. 11-12; Yıldız, s. 18-19).

davranışlarıdır.¹²⁷ Hukukumuzda en genel anlamda suçları ve cezaları düzenleyen kanun 5237 sayılı Türk Ceza Kanunudur. Türk Ceza Kanunu'nda suç tanımına uygun eylemler ve bu eylemlerin işlenmesi halinde uygulanacak olan cezalar tek tek belirlenmiştir. Türk Ceza Kanunu dışında özel ceza yasaları ve içinde cezai hükümler içeren kanunlar da bulunmaktadır. Başlı başına bir ceza yasası olmasa da 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda bunlardan biridir. İcra ve İflas Kanunu'nun onaltıncı babında yer alan ve “cezai hükümler” başlığı altında yer alan 331 - 345 maddelerinde, yapılması halinde suç olarak tanımlanan ve karşılığında yaptırım öngörülen eylemler bulunmaktadır. Bu eylemlerin bir kısmına tazyik hapsi bir kısmına da disiplin hapsi öngörülmüştür. Kanuni tanımında suç olarak adlandırılan tazyik ve disiplin hapsi cezaları öngörülen eylemlerin klasik anlamda ceza olup olmadığı oldukça tartışmalıdır.¹²⁸

İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçlar Türk Ceza Kanunu anlamında bir suç olmadıkları için, karşılıklarında uygulanan tazyik hapsi kavramı da Türk Ceza Kanunu anlamında ceza değildir. Çünkü Türk Ceza Kanunu'nun 45. maddesinde cezaların “hapis” ve “adli para cezası” olduğu belirtilmiştir. Yani tazyik ve disiplin hapsi Türk Ceza Kanunu anlamında bir ceza olarak öngörülmemiştir. Dolayısıyla tazyik hapsi tedbir niteliğinde bir yaptırımdır.¹²⁹ Konuya ilişkin Yargıtay kararları mevcuttur.^{130 131}

---

¹²⁷ Mehmet Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, B. 7, Ankara 2006, s. 10; Sedat Bakıcı, *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, B. 2, Ankara 2008, s. 2; Kayhan İçel/Füsun Sokullu-Akıncı/İzzet Özgenç/Adem Sözüer/Fatih S. Mahmutoğlu/Yener Ünver, *İçel Suç Teorisi, Suç Kavramına İlişkin Genel Bilgiler, Suçun Yapısal Unsurları, Suçun Özel Oluşum Biçimleri*, 2.Kitap, B. 2, İstanbul 2000, s. 3; suçun değişik tanımları için bkz. Sülhi Dönmezer, *Cezai Mesuliyetin Esasları*, İstanbul 1949, s. 41 vd.; Nurullah Kunter, *Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi*, İstanbul 1949, s. 33 vd.

¹²⁸ Kardeşler, s. 13.

¹²⁹ Kuru, C. I, s. 601; Postacıoğlu, s. 275; Çetin, s. 338; Ercan, s. 87.

¹³⁰ Yargıtay 16. Hukuk Dairesi verdiği 21.03.2007 tarih ve 2007/978 Esas, 2007/849 Karar ve aynı tarihli 2007/632 Esas, 2007/832 karar sayılı kararları “ .... Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 14.11.2006 tarih ve 2006/220-231 sayılı kararında da açıklandığı üzere; 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun ‘Tanımlar’ başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasının (I) bendinde disiplin hapsinin tanımı; ‘Kısmi bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, önödeme uygulanamayan, tekerrüre esas olmayan, şartlı salıverilme hükümleri uygulanmayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapsi ifade eder.’ şeklinde yapılmıştır. Disiplin hapsi için yapılan bu tanım, hapsen tazyik yaptırımını da kapsar niteliktedir. Bu tanım nazara alındığında, hapsen tazyik yaptırımını 5237 sayılı TCK'da düzenlenen yaptırımlardan farklı niteliktedir. Bu nedenle de, duruşma açılarak

Türk Ceza Kanunu anlamında ceza; bir emri ihlal eden kimseye çektirilen acıyı ifade eder. Cezanın ayırıcı unsuru acı vermesidir.¹³² Cezanın iki türlü amacı vardır. Bunlardan birisi ödetme amacı, diğeri de önleme amacıdır. Cezanın birinci amacı adalet tanımının içinde yer alan haklıya hakkını vermek, haksıza da haddini bildirmek ilkesinden doğar. İkinci amacı ise hem suç işleyen için hem de toplumdaki diğeri şahıslar için bir daha suç işlenmesinden çekinilmesini sağlamaktır.¹³³

Burada, tazyik hapsi ve disiplin hapsi cezası için öngörülen yaptırımların yukarıdaki ceza tanımı ile uyumlu olup olmadığı sorunu ortaya çıkmaktadır. İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen bir kısım suçların yaptırımı olan tazyik hapsi, niteliği gereği tazyik hapsi ile cezalandırılan şahıstan beklenen eylemin yerine getirilmesi ile ortadan kalkacaktır. Ancak Türk Ceza Kanunu'nda genel suçlar için öngörülen cezalar, hakimın sanık hakkında verdiği hükmün kesinleşmesinden itibaren takdir edilen süre dolmadan ortadan kalkmaz. Böylece cezadan beklenen ve yukarıda açıklanan amaçlar gerçekleşmiş olur. Bu açıdan diyebiliriz ki; İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen yasak eylemler birer suç teşkil etse de, bu suçlar Türk Ceza Kanunu anlamında cezayı gerektirecek kadar vahamet arz etmemekte ve bir tedbirden öteye geçmemektedirler. Ne var ki cezai hükümler içeren İcra ve İflas Kanunu bu eylemleri ve eylemlere öngörülen yaptırımları düzenlerken “suç” ve “ceza” olarak adlandırmaktadır.¹³⁴ Kanunun sistematik olarak “ceza” kavramını kullanması nedeni ile biz de çalışmamızda İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçları ve yaptırımlarını anlatırken kanuni terim olan “ceza” kavramını kullanacağız.

---

yapılan bir yargılama sonunda verilmelerine karşılık, 2004 sayılı İİK'nın 353/1. maddesinde yasa yolu olarak itiraz yasa yolu öngörülmüştür. Anılan hükümler gözetildiğinde, gerek disiplin hapsi gerekse hapsen tazyik yaptırımı tayin edilen kararlar, CMK'nın 223. maddesinde belirtilen ‘hüküm’ niteliğinde değildirler ve bunlar hakkında hükümler için öngörülen yargılama kuralları uygulanamaz’ şeklinde yapılan değerlendirmeden de anlaşılacağı üzere, İcra ve İflas Kanunu'nda müeyyidesi disiplin hapsi ve tazyik hapsi olarak saptanan eylemlerin kabahat olduğu belirtilmiştir” şeklindedir (KBİBB).

¹³¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 04.06.1973 tarih ve 1973/145 Esas, 1973/468 Karar sayılı karar “(...) ‘Kabahat’ türünden olan bu eylemin dava zamanışımı, 765 Sayılı TCK'nun 105/2. maddesine göre bir yıldan ibarettir” şeklindedir (KBİBB).

¹³² Nevzat Toroslu, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Ankara 2005, s. 265; Sulhi Dönmezer/Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım*, C.II, B. 10, İstanbul 1994, s. 1309; Süheyl Donay, *Para Cezaları*, İstanbul 1972, s. 9.

¹³³ Çetin Akkaya, *Cezaların Belirlenmesi ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı ve İnfaz Hukuku*, Ankara 2007, s. 27.

¹³⁴ Kardeşler, s. 14.

İcra suçlarının amacını daha iyi anlayabilmek için İcra ve İflas Kanunu'nda geçen disiplin ve tazyik hapsi kavramlarına ve disiplin ve tazyik hapsinin birbirinden farkına değinmek yararlı olacaktır.

1. Disiplin Hapsi

Kamusal faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin kurallara aykırı davranışlar, kamusal faaliyetlerin yürütülmesinin aksamasına neden olduklarından, kurallara aykırı davranışta bulunan kişiler hakkında, kurallara uygun davranmalarını sağlamak amacıyla bir kısım yaptırımlar uygulanabilmektedir. Disiplin hapsi de bu yaptırımlardan biridir.¹³⁵

Disiplin hapsi; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun tanımlar başlıklı 2. maddesinin (1) bendinde "Kısmi bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, önödeme uygulanamayan, tekrerre esas olmayan, şartla salıverilme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapis" olarak tanımlanmıştır. Buna göre disiplin hapsi düzeni korumak amacıyla uygulanan bir yaptırımdır.

Konu öğretide de ele alınmış ve disiplin hapsinin niteliği şu şekilde açıklanmıştır. Kişinin yükümlülüğe aykırı davranmamak konusunda mecburiyeti bulunmamaktadır. Ancak, kişi bazı durumlarda bir yükümlülüğe uygun davranmaya belli ölçüde icbar edilebilmektedir. Başka bir deyişle kişi, bazı durumlarda yükümlülüklerin yerine getirmesini sağlamak için icbar edilebilmekte ve bu amaçla bir süreye kadar hürriyetinden yoksun bırakılabilmektedir. Bu hürriyetten yoksun bırakma olgusu, bir disiplin hapsi niteliği taşımaktadır. Ancak, yükümlülüğün yerine getirilmesi halinde, bu yaptırımın uygulanmasına derhal son verilmektedir. Bu bakımdan söz konusu disiplin hapsine ilişkin olarak kanunda sadece azami bir süre belirlenmektedir. Kişi kendisine düşen yükümlülüğün gereğini yerine getirmeye zorlanmak için ancak belli bir süreye kadar hürriyetinden yoksun bırakılabilmektedir.

---

¹³⁵ Haluk Çolak/Uğurtan Altun, "Ceza Muhakemesinde Haksızlık Oluşturan Fiil Karşılığı Uygulanan Özel Bir Yaptırım Türü Olarak Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve Sonuçları", *AD*, S. 27, Ocak 2007, s. 8.

Bu sürenin dolması halinde; kişi, yükümlülüğünün gereğini yerine getirmemiş olsa bile hürriyetinden yoksun bırakılmasına ilişkin yaptırım uygulanmasına son verilerek serbest bırakılacaktır.¹³⁶

Bu açıklamalar ışığında disiplin hapsinin özellikleri şu şekilde ortaya çıkmaktadır:

Disiplin hapsi süre itibari ile kısa süreli olmasına rağmen Türk Ceza Kanunu'nun 50. maddesinde düzenlenen seçenek yaptırımlardan birine çevrilemeyecektir. Yine Türk Ceza Kanunu'nun 51. maddesine göre iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebileceği halde disiplin hapsine çarptırılan kişi bu erteleme imkânından yararlanamayacaktır. Disiplin hapsine çarptırılan kişi önceden başka bir suç işlemiş olsa bile hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesinde düzenlenen tekerrür hükmü uygulanamayacağı gibi disiplin hapsinin infazı sırasında borçlu hakkında 5275 sayılı infaz yasasının mükerrerlere ilişkin 108. maddesi hükmü uygulanamayacaktır.¹³⁷ 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253/1-a maddesine göre soruşturulması ve kovuşturulması şikayete tabi suçlarda uzlaşma hükümleri uygulanacağı ve disiplin hapsi öngörülen suçlar da şikayete bağlı olduğu halde, mevcut yasal durum borçluya uzlaşmadan daha geniş olanaklar sağladığından Ceza Muhakemesi Kanunu'nun uzlaşmaya ilişkin 253. maddesi borçlu hakkında uygulanamayacaktır. Türk Ceza Kanunu'nun 75. maddesinde düzenlenen önödemeyle ilişkin hükmün şartları disiplin hapsi için de mevcut olsa da disiplin hapsinin özelliği gereği önödemeyle ilişkin hükümlere disiplin hapsi için uygulanamayacaktır. Disiplin hapsinde şartlı salıverme hükümleri de uygulanmaz, cezanın tamamı çektirilerek hüküm infaz edilir. Disiplin cezası adli sicil kayıtlarına geçirilmediği için kişi hakkında disiplin cezaları ile ilgili ceza fişi düzenlenmez.¹³⁸

Kişinin kanunlarca öngörülen yükümlülüğü yerine getirmemesi halinde, kanunlarca öngörülen bu yükümlülüğe uygun davranmasını sağlamak amacıyla

¹³⁶ İzzet Özgenç, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, B. 3, Ankara 2008, s. 623; Kardeşler, s. 15; Artuç/Bıkmaz, s. 26; Karslı, s. 258.

¹³⁷ Karslı, s. 158; Çolak/Altun, *Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve sonuçları*, s. 11.

¹³⁸ Artuç/Bıkmaz, s. 26; Çetin, s. 53; İsmail Özmen, *En Son Değişikliklerle İcra Mahkemesinin Görevine Giren Suçlar*, Ankara 2007, s. 28.

disiplin hapsi uygulanabilmektedir. Ancak hapis cezalarından farklı olarak , disiplin hapsi, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma dışında herhangi başka bir hukuki sonuç doğurmamaktadır.¹³⁹

2. Tazyik Hapsi

Tazyik hapsinin tanımı kanunda yapılmamıştır. Ancak uygulanış şekli bakımından Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2. maddesinde tanımı yapılan disiplin hapsine benzemektedir. Tazyik hapsinin disiplin hapsine benzer özelliklere sahip olduğu doktrin ve uygulamada kabul edilmektedir.¹⁴⁰

Tazyik hapsi, bir kimseyi yapmak zorunda olduğu edimi yerine getirtmek amacı ile hapsedmek; hapsederek zorlamak; hapis yoluyla belli bir davranışta (edada) bulunmaya zorlamak için verilen bir yaptırımdır.¹⁴¹

Yükümlülüklerinin gereğini yerine getirmeyen kişilerin, bu yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlamak için, zorlanması ve bu amaçla belli bir süreye kadar hürriyetlerinden yoksun bırakılmaları olgusu, disiplin hapsi niteliğindedir. Ancak kişilerin yükümlülüklerini yerine getirmeleri halinde, yaptırıma derhal son verilmesi de söz konusudur. İşte kişinin yükümlüğünü yerine getirmesi halinde son verilen disiplin hapsine tazyik hapsi denmektedir.¹⁴²

Disiplin hapsinde olduğu gibi tazyik hapsi de, süre itibari ile kısa süreli olmasına rağmen Türk Ceza Kanunu'nun 50. maddesinde düzenlenen seçenek yaptırımlardan birine çevrilemez. Türk Ceza Kanunu'nun 51. maddesine göre iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebileceği halde tazyik hapsi ile cezalandırılan kişi bu erteleme imkanından yararlanamaz. Tazyik hapsi ile cezalandırılan kişi önceden başka bir suç işlemiş olsa bile hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesinde düzenlenen tekerrür hükmü uygulanamayacağı gibi tazyik hapsinin infazı sırasında borçlu hakkında 5275 sayılı infaz yasasının mükerrerlere ilişkin 108. maddesi hükmü de uygulanamayacaktır.

---

¹³⁹ Çolak/Altun, *Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve sonuçları*, s. 9.

¹⁴⁰ Artuç/Bıkmaz, s. 27; Çolak/Altun, *Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve sonuçları*, s. 12.

¹⁴¹ Ejder Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü*, Ankara 1996, s. 314.

¹⁴² Çolak/Altun, *Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve sonuçları*, s. 12.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253/1-a maddesine göre soruşturulması ve kovuşturulması şikayete tabi suçlarda uzlaşma hükümleri uygulanacağı ve tazyik hapsi öngörülen suçlar da şikayete bağlı olduğu halde, mevcut yasal durum borçluya uzlaşmadan daha geniş olanaklar sağladığından Ceza Muhakemesi Kanunu'nun uzlaşmaya ilişkin 253. maddesi borçlu hakkında uygulanamayacaktır. Türk Ceza Kanunu'nun 75. maddesinde düzenlenen önödemeyle ilişkin kurumun şartları tazyik hapsinde mevcut olsa da, tazyik hapsinin özelliği gereği önödemeyle ilişkin hükümlere tazyik hapsi için uygulanamaz. Tazyik hapsinde de disiplin hapsinde olduğu gibi şartlı salıverme hükümleri uygulanmaz, cezanın tamamı çektirilerek hüküm infaz edilir. Tazyik hapsi cezası da adli sicil kayıtlarına geçirilmediği için kişi hakkında ceza fişi düzenlenmez.¹⁴³

Tazyik hapsi nitelik itibariyle bir hapis cezası değildir. Kişinin bir yükümlülüğü yerine getirmemesi dolayısıyla yükümlülük mevcudiyeti devam ettiği müddetçe, kişinin hapsine karar verilebilecektir. Tazyik hapsinde belli bir cezaya hükümlenmez, hakim tarafından “şu kadar süreye kadar hapsen tazyikine” denilir ve bu süre infisahı (bozucu) şarta bağlanır. Yükümlülük borçlu tarafından ifa edilince hükümlü (borçlu) derhal serbest bırakılır. İcra ve İflas Kanunu'na göre verilen tazyik hapsi hangi yükümlülüğün yerine getirilmemesi sebebi ile verilmiş ise o yükümlülüğün ifa edilmesi ile sona erer. Tazyik hapsinin amacı genel anlamda belli bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak olmakla birlikte, özel anlamda bu amaç her bir suça göre özellik arz etmektedir. Örneğin gerçeğe aykırı mal beyanında bulunma suçunda failin tabi tutulduğu tazyik hapsinin amacı bu tazyik süresince failin gerçeğe uygun mal beyanında bulunmasını sağlamaktır. Yine İcra ve İflas Kanunu'nun 341. maddesinde düzenlenen çocuk tesliminden kaçınma suçunda failin bu maddeye aykırılık nedeni ile “6 aya kadar tazyik hapsi ile” cezalandırılmasında ki amaç, çocuğun teslimini sağlamaktır. Kısaca tazyik hapsinde amaç kişinin kanun hükümüne uygun hareket etmesini sağlamaktır.¹⁴⁴

---

¹⁴³ Artuç/Bıkmaz, s. 27; Çetin, s. 53; Özmen, s. 29; Çolak/Altun, *Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve sonuçları*, s. 13.

¹⁴⁴ Kardeşler, s. 16.

Tazyik hapsi borçluyu mal beyanında bulunmaya zorlayan bir tedbir niteliğindedir. Tazyik hapsi nedeniyle verilen kararlar ceza mahkumiyetinin sonuçlarını doğurmaz.¹⁴⁵

Tazyik hapsi kararları 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 45. maddesinde düzenlenen ve suç karşılığı olarak verilen hapis cezaları gibi değildir. Bu nedenle de Türk Ceza Kanunu'ndaki cezalara karşılık uygulanan seçenek yaptırımlara çevirme, erteleme ve tekerrür hükümleri tazyik hapsi için uygulanmaz. Nitekim tazyik hapsi cezaları adli sicile de kaydedilmez.¹⁴⁶ Bir görüşe göre tazyik hapsi bir ceza türü değildir. Özel tutuklamanın bir türüdür.¹⁴⁷

Tazyik hapsi, yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle verilir ve yükümlülüğün yerine getirilmesi ile son bulur. Disiplin hapsi, kısmi bir düzeni korumak amacıyla verilir ancak işin yapılması veya yerine getirilmesi ile sona ermez. Disiplin hapsinin işin yapılması ile sona ermemesinin istisnası İcra ve İflas Kanunu'nda disiplin hapsi öngörülen cezalardır. İcra ve İflas Kanunu'nda ki suçların ekonomik suç olmaları nedeniyle, kanun koyucu esnek davranarak, borcun ödenmesini disiplin hapsinin sona ermesi için yeterli saymıştır.¹⁴⁸

Sonuç olarak, disiplin ve tazyik hapsi, nitelikleri ve doğrudukları sonuçlar itibariyle suç karşılığı uygulanan bir ceza değil, yaptırım altına alınmış bir fiil dolayısıyla verilen tedbirlerden ibarettir.¹⁴⁹

C. İcra Suçlarının Anayasa'ya Uygunluğu Sorunu

1. Suçta ve Ceza da Kanunilik İlkesi

Kişi hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınabilmesi için, hangi fiillerin suç teşkil ettiğinin kanunlarla açık bir şekilde belirlenmesi gerekir. Aynı şekilde, suç işlenmesi dolayısıyla verilecek ceza ve tedbirlerle, cezaya mahkumiyetinin hukuki sonuçları ve bu yaptırımların süre ve miktarlarının da kanunla düzenlenmesinin

---

¹⁴⁵ Kuru, C. I, s. 601; Postacıoğlu, s. 275; Çetin, s. 338; Ercan, s. 87.

¹⁴⁶ Çetin, s. 38; Ercan, s. 87.

¹⁴⁷ Nurullah Kunter/ Feridun Yenisey, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul 2003, s. 697.

¹⁴⁸ Çolak/Altun, *Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve sonuçları*, s. 14; Artuç/Bıkmaz, s. 27.

¹⁴⁹ Seyfullah Çakmak, "İcra Mahkemelerinde Müdafî Tayini", *AD*, S. 25, Mayıs 2006, s. 60; Kuru, C. I, s. 601; Postacıoğlu, s. 275; Çetin, s. 338; Çolak/Altun, *Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve sonuçları*, s. 14.

zorunlu olması suçta ve cezada kanunilik ilkesinin bir sonucudur. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, devlet organlarının keyfi davranışlarını önlemek için kabul edilmiştir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi bireyin hak ve özgürlüklerinin bir garantisidir.¹⁵⁰

Kanunilik ilkesindeki temel amaç birey ile devlet arasındaki ilişkide, devletin bireye karşı keyfi muamelede bulunmasının önlenmesidir. Kanunilik ilkesinin suçta ve cezaya ilişkin olmak üzere iki yönü bulunmaktadır. Suçta kanunilik ilkesine göre, kanunun açıkça suç saymadığı bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemeyecektir. Cezada kanunilik ilkesine göre de, kanunda açıkça yazılmış olmadıkça cezalar ne artırılabilir, ne eksiltilebilir, ne de değiştirilebilir. Yani hiç kimse belli bir suçla ilgili olarak kanunda öngörülmemiş bir ceza ile ya da kanunda öngörülen cezadan daha ağır veya daha az bir ceza ile cezalandırılmayacaktır.¹⁵¹

Suçta ve cezada kanunilik ilkesine Anayasamızın 38. maddesinde “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.” ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 2. maddesinde “Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez. İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.” şeklinde yer verilmiştir.

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi kanun koyucuya da yükümlülükler getirmektedir. Kanun koyucu suç haline getirmek istediği fiilleri açıkça tanımlayıp, bu fiile müeyyide olarak konulan cezayı açıkça gösterecektir. Kanun koyucu suçun özel unsurlarını da tereddüde yer vermeyecek şekilde göstermelidir. Kanunilik

---

¹⁵⁰ Bakıcı, s. 12.

¹⁵¹ Ekrem Çetintürk, “Mal Beyanında Bulunmamak Suçlarında Değer Azlığı Sorunu”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, S. 8, Nisan 2007, s. 58.

unsuruna göre hakim, kişinin işlediği fiilin suç tipine uygun olup olmadığını denetleyecek, suç tipine uygunluk halinde kişi hakkında maddeyi uygulayacaktır.¹⁵²

Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin sonuçları; suç, ceza ve güvenlik tedbirlerinin kanun ile düzenlenmesi, kanun metinlerinin açık ve net olması, farklı yorumlara kapalı olması, örf ve adetlerle suç tahsis edilip ceza verilemeyeceği, caza kanunlarının geçmişe yönelik uygulanamayacağı, ceza hukukunda kıyas yapılamayacağı ve yürütme organının düzenleyici işlemleriyle ceza hükmü koyup ceza belirlemeyeceği şeklinde karşımıza çıkmaktadır.¹⁵³

Kanunilik ilkesi sadece Türk Ceza Kanunu kapsamındaki suçlarla ilgili değildir. Anayasa kanunilik ilkesi bakımından genel olarak cezadan bahsetmektedir. Bu nedenle her ne kadar Türk Ceza Kanunu anlamında ceza olmasalar da, ceza olduklarında şüphe bulunmayan İcra ve İflas Kanunu'nda ki disiplin ve tazyik hapsi cezaları açısından da kanunilik ilkesinin aranacağında şüphe bulunmamaktadır. Nitekim 5326 Sayılı Kabahatler Kanununun 4. maddesinde Türk Ceza Kanunu anlamında bir ceza olmayan kabahatler bakımından kanunilik ilkesinin aranacağı açıkça belirtilmiştir.¹⁵⁴

İcra ve iflas suçları açıkladığımız gibi suçta ve cezada kanunilik ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenmişlerdir. Ancak kanunlar anayasaya aykırı olamaz. Acaba icra ve iflas suçları Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine, 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine ve 38. maddesinde düzenlenen suç ve cezalara ilişkin esaslara ilişkin maddesine aykırımıdır.? Bu sorunun cevabını doktrindeki görüşlerle birlikte gelecek başlıkta vermeye çalışalım.

2. Anayasaya Aykırılık İddiaları

a) Anayasanın 38. Maddesine Aykırılık İddiaları

Anayasamızın 38. maddesine 03.10.2001 tarih ve 4709 sayılı Kanunla “Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirmemesinden dolayı

---

¹⁵² Bakıcı, s. 13.

¹⁵³ İzzet Özgenç, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, Genel Hükümler*, B. 3, Ankara 2006, s. 65 vd.; Ayhan Önder, *Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, C. I, İstanbul 1991, s. 105 vd.; Bakıcı, s. 16 vd.;

¹⁵⁴ Çetintürk, s. 59.

özgürlüğünden alıkonulamaz” hükmü eklenmiştir. Bu hükmün kaynağı, "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye (AİHS) ilişkin, Bu Sözleşmede ve Bu Sözleşmeye Ek Birinci Protokolde Yer Alanlardan Başka, Bazı Hak ve Özgürlükleri Tanıyan 4 Nolu Protokol'dür. 4 Nolu Protokolün 1. maddesi, "Kimse borç için özgürlüğünden yoksun edilemez" şeklindedir. Bu kural, "borç için hapis yasağı" kavramı ile de ifade edilmektedir. Anayasa'ya bu hükmün eklenmesinden sonra icra ve iflas suçlarının Anayasa'ya aykırı hale gelip gelmediği konusunda tereddütler yaşanmıştır.

Madde sadece, sözleşmeden doğan borcu korumaktadır. Maddenin asıl amacı, hiç kimsenin sadece ödeme güçlüğüde olması nedeniyle sözleşmeyle altına girdiği borcunu ödeyememesi durumunda hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilmemesidir. Maddede açıkça "borcu yerine getirememekten" bahsedilmektedir. Dolayısıyla borçlu, borcunu ödeyebilecek durumda olup da ödemeyi reddediyorsa bu madde kapsamına girmez. Ayrıca maddede "yalnızca" terimi geçmektedir. Yani yalnızca borç, sözleşmeden doğarsa, bunu yerine getiremeyen borçlu, bu korunmadan yararlanır. Bu borç "sözleşmeden" kaynaklanmalıdır. Sözleşme bir para borcuna ilişkin olabileceği gibi; satın alma, satma borcuna ilişkin de olabilir. Aynı zamanda sözleşme bir şeyi verme, yapma, yapmama taahhütlerini de içerebilir. Sözleşme yazılı olabileceği gibi sözlü de olabilir. Sözleşme, sadece özel kişiler arasında değil, kamu kurumları arasında veya kamu kurumuyla özel kişiler arasında da olabilir.¹⁵⁵

Anayasa Mahkemesi, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 331. 337. 338. 340. ve 352/a maddelerinin Anayasanın 38. maddesine aykırı olduğu iddiaları üzerine verdiği, 21.11.2002 tarih ve 2001/415 Esas, 2002/166 Karar sayılı kararı ile durumu açıklığa kavuşturmuştur.¹⁵⁶

Anayasa Mahkemesi söz konusu kararı ile İcra ve İflas Kanunu'nun 331. maddesinin "İtiraz konusu kuralla, alacaklının alacağını alabilmek için yürüttüğü icra takibinde, borçlunun bu takibi karşılıksız bırakıp alacaklıyı zarara sokmaya ilişkin

---

¹⁵⁵ Mustafa Artuç, "İcra İflas Suçlarında Yargılama Usulü", AD, Nisan 2003, S.15, s. 190.

¹⁵⁶ KBİBB.

giriştiği işlem ve eylemler müeyyideye bağlanmış olup, kuralda belirtilen hürriyeti bağlayıcı ceza, borçlu ile alacaklı arasında önceden var olan sözleşmeden doğan yükümlülüğün yerine getirilememesinden dolayı öngörülen ceza olmayıp kanunda belirtilen şartların yerine getirilmemesinden doğan bir yaptırımdır. Bu nedenle, kural Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci fıkrasına aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.” şeklindeki gerekçe ile İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinin “İtiraz konusu kuralda düzenlenen suç konusu eylem, Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci fıkrasında sözü edilen, doğrudan sözleşmenin yükümlülüğünün yerine getirilememesi olmayıp, kanunla getirilen mal beyanında bulunma yükümlülüğünün yerine getirilmemesidir. Bununla korunmak istenen hukuki yarar, yasa hükmüne uymak suretiyle cebri icranın etkin bir şekilde yürütülerek kamu otoritesinin sağlanmasıdır. Bu nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci fıkrasına aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.” şeklindeki gerekçe ile İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesinin “Gerçeğe aykırı mal beyanında bulunma, yasal yükümlülüğün, yasadaki koşullara uygun ancak hakikate aykırı biçimde yerine getirilmesi suretiyle işlenen bir suç olup, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün yerine getirilememesi değildir. Bu nedenle, 331. madde için belirtilen Anayasa'ya uygunluk gerekçesi bu kural içinde geçerlidir. İtirazın reddi gerekir.” şeklindeki gerekçe ile İcra ve İflas Kanunu'nun 340. maddesinin “İtiraz konusu kuralda, düzenlenen eylem Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci fıkrasında sözü edilen, doğrudan sözleşmeden doğan yükümlülüğün yerine getirilememesi olmayıp, kamu otoritesince yürütölen cebri icranın etkinliğinin sağlanmasıdır. Bu nedenlerle, Yasa'da öngörölen yükümlölük sözleşmeden değil yasadan kaynaklandığından kural, Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci fıkrasına aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.” şeklindeki gerekçe ile İcra ve İflas Kanunu'nun 352/a maddesinin “Yasa koyucunun takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde kullanarak itiraz konusu kuralla, hükmolunan hürriyeti bağlayıcı cezanın tecil edilememesi, hürriyeti bağlayıcı cezaların para cezasına ve tedbire çevrilememesini öngörmesinde Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci fıkrasına aykırılık yoktur. İtirazın reddi gerekir.” şeklindeki gerekçe ile Anayasaya aykırı olmadıklarına karar vermiştir.

b) Anayasanın 36. Maddesine Aykırılık İddiaları

Zaman zaman icra ve iflas suçlarının Anayasanın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma ilkesine de aykırı olduğu iddia edilmiştir. Adil yargılanma hakkı, hukuk devleti kavramının en önemli parçası olmasının yanı sıra, bireyin temel haklarının korunmasının da güvencelerinden biridir.¹⁵⁷

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkına 03.10.2001 tarihinde Anayasamıza eklenen ek ibare ile yer verilmiştir. Adil yargılanma hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 6. maddesinde bireyin gerek medeni ve gerek cezai yargılamadaki haklarını belirlemektedir. Maddenin birinci bölümü hem ceza hem de hukuk yargılaması için genel esasları belirtmektedir. İkinci ve üçüncü paragraflar ise ağırlıklı olarak yakalama anından başlayarak ceza hukukuna ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Bunun doğal sonucu olarak AİHS 6/1. maddesi geniş yorumlamayı gerektirmektedir.¹⁵⁸

Anayasa Mahkemesi, 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 349. maddesinin Anayasanın 36. maddesine aykırı olduğu iddiaları üzerine verdiği, 28.02.2008 tarih ve 2006/71 Esas, 2008/69 Karar sayılı "İtiraz konusu kural, yargılamanın sanığın giyabında görülmesini çeşitli koşullara bağlamıştır. Öncelikle, sanığa celpname gönderilmesi, tanık gösterilmiş ise onun da mahkemeye getirilmesi gerekmektedir. Yasa her iki tarafın da belirlenen gün ve saatte mahkemeye gelmelerini zorunlu tutmuş, İcra Mahkemesine tarafların vekil aracılığı ile değil, bizzat hazır bulunmalarını da isteyebilme yetkisi vermiş, sanığın başka bir yerde ikamet etmesi halinde de istinabe yolu ile sorguya çekilmesini öngörmüştür. Sanık bildirimlere karşın icra mahkemesinin huzuruna gelmez veya müdafî göndermez ise mahkeme zabıta aracılığı ile de sanığı getirtebilecektir. Yargılamanın sanığın yokluğunda görülmesi tüm bu aşamalardan geçildikten sonra gerçekleştirilebilecektir. Sanığın usulüne uygun olarak yapılan bildirimlere karşın mahkemeye gelmemesi veya avukat göndermemesi, duruşmada hazır bulunma hakkından vazgeçtiği anlamına gelir. Bu nedenle, itiraz konusu kural Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. Kural, Anayasa'nın 10.

---

¹⁵⁷ Çetin, s. 40.

¹⁵⁸ Çetin, s. 42.

ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.”¹⁵⁹ şeklindeki kararı ile durumu açıklığa kavuşturmuştur.

c) Anayasanın 10. Maddesine Aykırılık İddiaları

Anayasamızın 10. maddesi “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” şeklindedir.

Türk Ceza Kanununda disiplin hapsine göre, daha ağır bir yaptırım içeren bir yıla kadar hapis cezalarının para ya da seçenekli yaptırımlara çevrilebilirken, iki yıla kadar olan hapis cezalarının ertelenmesi, dava zamanaşımı süresinin belli olması, şartlı salıvermeden yararlanabilmesi olanaklı iken, disiplin hapsinde ceza hukuku kurumlarının uygulanmayacağı düzenlendiği ve sınırsız dava zamanaşımı öngörüldüğü, buna yasal ve takdiri indirim hükümleri ile ön ödeme ve uzlaşma kurumunun da dahil olduğu, bu durumun ise Anayasanın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülerek anayasa mahkemesine iptal davası açılmıştır.

Açılan bu iptal davası üzerine Anayasa Mahkemesi verdiği, 28.02.2008 tarih ve 2006/71 Esas, 2008/69 Karar sayılı “Anayasanın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Durum ve konulardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz. Nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için yasalarla değişik kurallar konulamaz. ...

---

¹⁵⁹ KBİBB.

Hukuk Devletinde hangi eylemlerin suç sayılacağı ve bu suçları işleyenlere ne tür ve miktarda ceza verileceği yasa koyucunun belirleyeceği bir alandır. İnfaz hukukunun maddi ceza hukukunu tamamladığı ve onun ayrılmaz parçası olduğu gözetildiğinde, hangi cezaların ertelenip ertelenmeyeceğinin, seçenek yaptırımlara çevrilip çevrilemeyeceğinin, önödeme uygulanıp uygulanmayacağına, tekrüre esas olup olmayacağına, şartla salıverilme hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına veya adli sicil kayıtlarına geçirilip geçirilmeyeceği konusunun Anayasa'ya ve Ceza Hukukunun genel ilkelerine aykırı olmamak koşuluyla yasa koyucunun takdir yetkisi içinde olduğunun kabulü gerekir.

Buna göre cezanın ertelenmesi, seçenek yaptırımlara çevrilebilmesi, önödeme uygulanabilmesi ya da şartla salıverilme hükümlerinin uygulanması, mahkum için bir hak değildir. Ertelemenin hükümlü için yasal bir hak olmayıp, bir lütuf ve atıfet, toplum bakımından da yararlı bir uygulama olduğu kabul edilmektedir. Ancak, suçun ağırlığı genellikle toplumdaki olumsuz sonuçları ile yarattığı endişe ve huzursuzlukla orantılı bulunduğuna göre, suçu, cezayı ve ertelemeyi takdir ve tayin etmek yasama meclisinin yetkisinde olup, toplumda değişen koşullar gözetildiğinde, sınırlarının genişletilmesi ve cezalarının artırılıp erteleme dışı bırakılması da doğaldır. Bu nedenle, cezası erteleme dışı bırakılan suçlarla diğerlerinin doğurduğu sonuçların aynı olduğu kabul edilemeyeceği gibi, onlara verilen cezalarla korunmak istenen hukuki yararın da farklı olduğu açıktır.

İtiraza konu yasa kuralı ile disiplin hapsi gerektiren eylemleri işleyenler arasında herhangi bir ayırım yapılmaması ve suç olduğu kabul edilen eylemleri işleyenlerin aynı durumda bulunmaması nedenleriyle, disiplin hapsi cezası için genel kurallardan ayrı olarak farklı özelliklerin öngörülmesi Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.”¹⁶⁰ şeklindeki kararı ile tazyik ve disiplin hapsinin Anayasanın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine aykırı olmadığına karar vermiştir.

---

¹⁶⁰ KBİBB.

d) Anayasanın 2. Maddesine Aykırılık İddiaları

Zaman zamanda icra ve iflas suçlarının Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu iddia edilmiştir. Hukuk devleti, faaliyetlerinde hukuk kurallarına bağlı olan, vatandaşlarına hukuki güvenlik sağlayan devlet demektir. Konuyu biraz daha açarsak; hukuk devleti, insan haklarına saygılı, insan haklarını koruyucu adil bir hukuk düzeni kuran ve bu düzeni devam ettirmekle kendini yükümlü sayan, hukuk kurallarına ve Anayasaya uygun davranan, bütün eylem ve işlemleri yargı denetimine tabi olan devlet demektir. ¹⁶¹

İcra ve iflas suçlarının Anayasaya aykırı olduğu iddiası ile yapılan başvurular birçok kez Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Ancak en son İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesini Anayasanın 2. 10. 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu iddiası ile Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru üzerine, Anayasa Mahkemesi 28.02.2008 tarih ve 2006/71 Esas, 2008/69 Karar sayılı kararı¹⁶² ile İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinin hukuk devleti ilkesine aykırı olduğunu savunarak söz konusu maddeyi iptal etmiştir.

Söz konusu kararda Anayasa mahkemesi şu gerekçelere dayanmıştır. “Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasa ve yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir.

İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinin birinci fıkrasında ve 76. maddesinde borçlunun özgürlüğü bağlayıcı ceza ile cezalandırılmasını gerektiren eylem, mal beyanında bulunmama eylemidir. Yukarıda belirtildiği gibi hukuk devleti ve ceza hukuku ilkeleri gereği kişi aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanmaz ve cezalandırılmaz. İtiraz konusu kural uyarınca, müddeti içinde mazereti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazılı olarak mal beyanında bulunmayan kimse disiplin

---

¹⁶¹ Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku*, 2000 Bursa, s. 169.

¹⁶² KBİBB.

hapsi cezası ile cezalandırılmasının yanı sıra, İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesine göre de mal beyanında bulunmama eylemi nedeniyle tazyik hapsi cezası ile cezalandırılabilir. Böyle bir olasılığın varlığı İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinde öngörülen disiplin hapsi cezasını, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesinin düzenlendiği 2. maddesine aykırı hale getirmektedir.

Bu nedenle, 337. maddenin birinci fıkrası Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.”

D. Mal Beyanında Bulunmamak Suçu (İİK m. 76)

1. Genel Olarak

İcra ve İflas Kanunu'nun 24.05.1962 tarih ve 51 Sayılı Kanun'un 1. maddesi ile değişiklik yapılmış olan 76. maddesi; “Mal beyanında bulunmayan borçlu, alacaklının talebi üzerine beyanda bulununcaya kadar icra mahkemesi hakimi tarafından bir defaya mahsus olmak üzere hapisle tazyik olunur. Ancak bu hapis üç ayı geçemez” şeklinde düzenlenmiştir.

Alacaklı ve borçlu arasındaki borç ilişkisinde, alacaklının alacağını zamanında anlaşılan şartlarda alması en doğal durumdur. Fakat bu her zaman için mümkün olmamaktadır. Bazı zamanlarda borçlular, borçlarını zamanında veya hiç ödememektedirler. İşte, bu durumlarda devletin bu iş için kurulmuş olan icra makamları devreye girmektedir. Bu aşamadan sonra cebri icra işlemeye başlayacaktır. Ancak, çoğu zaman alacaklı, borçlunun haciz için ne tür malları olduğunu ve bunların nerede olduğunu bilmemektedir. Bundan dolayı, hacizden önce borçlunun ne tür mallarının olduğunu ve bunların nerede olduğunu bilmek gerekecektir. İşte, bu amacı gerçekleştirmek için borçlunun borcunu ödemeye yetecek kadar mal varlığının icra dairesine doğru olarak icra dairesine bildirmek yükümlülüğü getirilmiştir. Şayet borçlunun borca yetecek kadar mal varlığı yoksa ve daha sonra mal varlığında bir artış olursa bu hususu da doğru olarak icra dairesine bildirmek yükümlülüğü getirilmiştir. Ancak borçlunun ne gibi mallarının bulunduğunu ve bunların nerede olduğunu bildirmesi ile icra dairesi borçlunun mal

varlığından haberdar olacak ve ona göre haciz işlemine başlanabilecektir.¹⁶³

Alacaklının İcra ve İflas Kanunu'nun 58. maddesine göre takip talebini alan icra müdürlüğü borçluya ya bir ödeme emri veya icra emri gönderir. İcra dairesinin genel haciz yoluyla takipte borçluya gönderdiği ödeme emri İcra ve İflas Kanunu'nun 60. maddesine göre;

1. 58 inci maddeye göre takip talebine yazılması lazım gelen kayıtları,
2. Borcun ve masrafların yedi gün içinde ödenmesi, borç teminat verilmesi mükellefiyeti ise teminatın bu süre içinde gösterilmesi ihtarını,
3. Takibin dayandığı senet altındaki imza kendisine ait değilse yine bu yedi gün içinde bu cihetin ayrıca ve açıkça bildirilmesi; aksi halde icra takibinde senedin kendisinden sadır sayılacağı, Senet altındaki imzayı reddettiği takdirde merci önünde yapılacak duruşmada hazır bulunması; buna uymazsa vaki itirazın muvakkaten kaldırılmasına karar verileceği, Borcun tamamına veya bir kısmına yahut alacaklının takibat icrası hakkına dair bir itirazı varsa bunu da aynı süre içinde beyan etmesi ihtarını,
4. Senet veya borca itirazını bildirmediği takdirde yukarda yazılı yedi günlük süre içinde 74 uncu maddeye göre mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tazyik olunacağı; mal beyanında bulunmaz veya hakikate aykırı beyanda bulunursa ayrıca hapisle cezalandırılacağı ihtarını,
5. Borç ödenmez veya itiraz olunmazsa cebri icraya devam edileceği beyanını ihtiva eder.

İcra müdürlüğünün kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte borçluya gönderdiği ödeme emrinin ise İcra ve İflas Kanunu'nun 168. maddesine göre;

1. Takip talebindeki kayıtlar,
2. Borcun ve takip masraflarının on gün içinde ödenmesi ihtarı,
3. Takibin müstenidi olan senet kambiyo senedi vasfını haiz değilse, beş gün içinde mercie şikayet etmesi lüzumu,

---

¹⁶³ Artuç/Bıkmaç, s. 177.

4. Takip müstenidi kambiyo senedindeki imza kendisine ait olmadığı iddiasında ise bunu beş gün içinde açıkça bir dilekçe ile icra mahkemesine bildirmesi; aksi takdirde kambiyo senedindeki imzanın bu fasıl gereğince yapılacak icra takibinde kendisinden sadır sayılacağı ve imzasını haksız yere inkar ederse sözü edilen senede dayanan takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkum edileceği ve merciden itirazının kabulüne dair bir karar getirmediği takdirde cebri icraya devam olunacağı ihtarı,
5. Borçlu olmadığı veya borcun itfa edildiği veya mehil verildiği veya alacağın zaman asımına uğradığı veya yetki itirazını sebepleri ile birlikte beş gün içinde icra mahkemesine bir dilekçe ile bildirerek merciden itirazın kabulüne dair bir karar getirmediği takdirde cebri icraya devam olunacağı ihtarını içermesi gerekir.

İtiraz edilmediği ve borç ödenmediği takdirde on gün içinde 74 uncu maddeye, itiraz edilip de reddedildiği takdirde ise üç gün içinde 75 inci maddeye göre mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tazyik edileceği, mal beyanında bulunmaz veya hakikate aykırı beyanda bulunursa ayrıca hapisle cezalandırılacağı ihtarı” yer alır. Para ve teminatlar hakkındaki ilamların icrasında icra dairesince borçluya gönderilen icra emrinde İcra ve İflas Kanunu’nun 32. maddesi gereğince; “Para borcuna veya teminat verilmesine dair olan ilam icra dairesine verilince icra memuru borçluya bir icra emri tebliğ eder. Bu emirde 24 uncu maddede yazılanlardan başka hükmolunan şeyin cinsi ve miktarı gösterilir ve nihayet yedi gün içinde ödenmesi ve bu müddet içinde borç ödenmez veya hükmolunan teminat verilmezse icra mahkemesinden veya istinaf veya temyiz yahut iadei muhakeme yolu ile ait olduğu mahkemeden icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirilmedikçe cebri icra yapılacağı ve bu müddet içinde 74 uncu madde mucibince mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapis ile tazyik olunacağı, mal beyanında bulunmaz veya hakikate muhalif beyanda bulunursa hapis ile cezalandırılacağı hususları ihtiva eder.¹⁶⁴

---

¹⁶⁴ Artuç/Bıkmaç, s.178.

Genel haciz yolu ile yapılan takipte borçlu yedi gün içinde ödeme emrine itiraz etmez ve borcunu da ödemez ise süresi içinde icra dairesine mal beyanında bulunmak zorundadır (İİK m. 60/4). Ancak genel haciz yolu ile takipte borçlu ödeme emrine itiraz etmiş ise itirazın geçici veya kesin olarak kaldırılmasına veya iptaline karar verilinceye kadar mal beyanında bulunmak zorunda değildir.¹⁶⁵

Yetki itirazı nedeniyle takibin durması halinde, dosya yetkili icra dairesine gönderildiğinden bu daire tarafından borçluya ödeme emri çıkarılacaktır. Bu ödeme emrinin tebliğinden sonra borçlunun mal beyanında bulunma zorunluluğu bulunmaktadır. İtirazın geçici veya kesin kaldırılması kararının temyiz edilmiş olması borçlunun mal beyanında bulunma zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.¹⁶⁶

Eğer borçlu kısmi itirazda bulunmuş ise, borcun itiraz edilmeyen kısmı için takip kesinleşeceğinden borçlunun bu kısım için ve bu kısmı karşılayacak şekilde mal beyanında bulunma zorunluluğu bulunmaktadır.¹⁶⁷

Mal beyanında bulunmak zorunda olan, kendisine ödeme emri veya icra emri tebliğ edilmiş olan borçludur. Mal beyanında bulunmayan borçlunun cezalandırılabilmesi için ödeme emri ya da icra emrinin borçlunun kendisine tebliğ edilmiş olması zorunlu değildir. Tebligatın borçlu yerine tebligat yapılabilecek kişilere yapılması yeterlidir.¹⁶⁸

Takip borçluları birden fazla ise ödeme emri ya da icra emrini alan her borçlunun mal beyanında bulunması gerekir. Birinin mal beyanında bulunması diğer borçluları sorumluluktan kurtarmayacaktır. Tüzel kişi borçlularda mal beyanında bulunma yükümlülüğü İcra ve İflas Kanunu'nun 345. maddesi gereğince tüzel kişinin yetkili organı olan kişi veya kişilere aittir.¹⁶⁹

01.01.2002 tarihinde yürürlükten kaldırılmış olan 743 sayılı eski Medeni Kanununun 165. maddesine göre borcun tarafları karı ve koca ise, cebri icra yasağı

---

¹⁶⁵ Artuç/Bıkmaç, s. 178; Kardeşler, s. 89.

¹⁶⁶ Artuç/Bıkmaç, s. 179.

¹⁶⁷ Artuç/Bıkmaç, s. 179.

¹⁶⁸ Uyar, s. 57.

¹⁶⁹ Artuç/Bıkmaç, s. 180.

bulduğundan borçlu bakımından mal beyanında bulunma yükümlülüğü de yoktur. Fakat 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe gören 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile eski 743 sayılı Medeni Kanun ve 165. maddesi yürürlükten kaldırıldığından ve yeni 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda buna benzer bir hüküm bulunmadığına artık borcun tarafları karı-koca olsalar bile borçlu eşin mal beyanında bulunma zorunluluğu vardır.¹⁷⁰

Anayasa Mahkemesi'nin 28.02.2008 tarihli 2006/71 Esas, 2008/69 Karar sayılı kararında¹⁷¹ “İcra ve İflas Kanununun 337. maddesinin birinci fıkrasında ve 76. maddesinde borçlunun özgürlüğü bağlayıcı ceza ile cezalandırılmasını gerektiren eylem, mal beyanında bulunmama eylemidir. Yukarıda belirtildiği gibi hukuk devleti ve ceza hukuku ilkeleri gereği kişi aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanmaz ve cezalandırılmaz. İtiraz konusu kural uyarınca, müddeti içinde mazereti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazılı olarak mal beyanında bulunmayan kimse disiplin hapsi cezası ile cezalandırılmasının yanı sıra, İcra ve İflas Kanununun 76. maddesine göre de mal beyanında bulunmama eylemi nedeniyle tazyik hapsi cezası ile cezalandırılabilir. Böyle bir olasılığın varlığı İcra ve İflas Kanununun 337. maddesinde öngörülen disiplin hapsi cezasını, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesinin düzenlendiği 2. maddesine aykırı hale getirmektedir. Bu nedenle, 337. maddenin birinci fıkrası Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.” gerekçesi ile İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinin iptaline karar verilmesi, aynı maddi unsurlara sahip iptal gerekçesinde de belirtilen İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesinin işlerliğini arttırmıştır.¹⁷²

Mal beyanının içeriği, mal beyanının yapılma usulü ve mal beyanında bulunma süreleri yukarıda “icra ve iflas hukukunda mal beyanı” ana başlığı altında etraflıca açıklandığından, çalışmamızda tekrara düşmemek adına söz konusu konular burada tekrardan inceleme konusu yapılmamıştır. İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesinde düzenlenen mal beyanında bulunmama suçu hakkında bu genel bilgilerden sonra suçun incelemesine geçelim.

---

¹⁷⁰ Artuç/Bukmaz, s. 179.

¹⁷¹ KBİBB.

¹⁷² Çetin, s. 335.

2. Suçun Faili

İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesinde düzenlenen mal beyanında bulunmamak suçunun faili, aleyhine icra takibi başlatılması nedeniyle kendisine usulüne uygun ödeme emri veya icra emri gönderilen ve gönderilen bu ödeme veya icra emri kendisine usulüne uygun olarak tebliğ edilmesine rağmen süresi içinde mal beyanında bulunmayan borçlu gerçek kişidir.¹⁷³

Borçlu bir tüzel kişilik ise ve icra takibi tüzel kişilik adına yapılıyorsa, İcra ve İflas Kanunu'nun 345. maddesine göre o tüzel kişiliği temsile yetkili olan müdür, vekil, mümessil, tasfiye memuru mal beyanında bulunmamak suçunun faili olacaktır.¹⁷⁴

Borçlu 18 yaşından küçük ise, borcun dayanağı olan sözleşmeye bakılacaktır. Sözleşme geçerli değil ise küçük borçtan sorumlu tutulamayacağından suçun faili olmayacaktır. Ancak borcun dayandığı sözleşme geçerli ise o halde mal beyanında bulunmamak suçunun faili küçük olacaktır.

3. Suçun Mağduru

İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesinde düzenlenen mal beyanında bulunmamak suçunun mağduru, mal beyanında bulunulmaması sonucu icra takibinin uzaması nedeniyle zarara uğrayan alacaklı veya alacaklılardır.¹⁷⁵

4. Suçun Maddi Unsurları

a) Sanık Hakkında İcra Takibinin Bulunması

Tazyik hapsi ile borçlunun cezalandırılabilmesi için, borçlunun kendisi hakkında başlatılan ve kesinleşen haciz yolu ile takip bulunmalıdır. Borçlu kendisi hakkında yapılan haciz yolu ile icra takibinde mal beyanında bulunmak zorundadır. İcra takibi olmadan noter vasıtası ile borçluya borcunu ödemesi için yapılan ihtar üzerine, borçlunun mal beyanında bulunma yükümlülüğü yoktur. Borçlu hakkında suç oluşması için icra takibinin hukuken geçerli olması gerekir. Ödeme emrinin

¹⁷³ Kardeşler s. 94; Artuç/Bıkmaz, s. 195; Yıldız, s. 137.

¹⁷⁴ Artuç/Bıkmaz, s. 195.

¹⁷⁵ Artuç/Bıkmaz, s. 187; Kardeşler s. 94, Yıldız, s. 138.

iptale konu olmaması gerekir. Aksi takdirde borçlu hakkında mahkumiyet hükmü kurulamaz.¹⁷⁶

Borçluya gönderilen ödeme veya icra emrinden, borçlu tarafından ödenmesi istenen miktarın açıkça anlaşılması gerekir. Aksi halde borçlunun mal beyanında bulunma zorunluluğu doğmaz.¹⁷⁷

b) Ödeme Emri ve İcra Emrinin Borçluya Tebliğ Edilmiş Olması

İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesinde düzenlenen mal beyanında bulunmama suçunun oluşabilmesi için öncelikle borçluya bir ödeme emri veya icra emri tebliğ edilmiş olması gerekir.¹⁷⁸ Ödeme emrinin 7201 sayılı Tebligat Kanununun öngördüğü koşullara uygun bir biçimde tebliği zorunludur. Borçlu yerine ilamlı takiplerde vekiline tebliğ edilen icra emri üzerine mal beyanında bulunmayan borçlu hakkında mahkumiyet kararı verilemez.¹⁷⁹

Her ne kadar ilamlı takiplerde icra emrinin borçlu asile değil ilamda yazılı olan vekiline gönderilmesi gerekirse de, borçlu hakkında mal beyanında bulunulmaması nedeni ile ceza davası açılması düşünüüyorsa, ayrıca borçluya da icra emrinin veya ödeme emrinin gönderilmiş olması gerekir.¹⁸⁰

Mal beyanında bulunmayan borçlunun cezalandırılabilmesi için, ödeme emri veya icra emrinin borçlunun kendisine tebliğ edilmiş olması zorunlu değildir. Tebligatın borçlu yerine tebligat yapılabilecek kişilere örneğin borçlunun eşine, hizmetçisine, aynı konutta oturan aile fertlerinden birine yapılması yeterlidir.¹⁸¹ Tebligat usulsüz olmasına rağmen borçlunun ödeme emrini öğrenmesi halinde borçlunun tebligatı öğrendiğini beyan ettiği tarihten itibaren mal beyanında

---

¹⁷⁶ Kardeşler, s. 94; Artuç/Bıkmaç, s. 193.

¹⁷⁷ Artuç/Bıkmaç, s. 193.

¹⁷⁸ Karşlı, s. 234.

¹⁷⁹ Uyar, s. 56.

¹⁸⁰ Uyar, s. 57; Artuç/Bıkmaç, s. 193; Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26.11.1990 tarih ve 1990/8-328 Esas, 1990/310 Karar sayılı kararı "Mal beyanı suçlarında vekile yapılan tebligat geçersiz olup asili bağlamadığından yapılan bu tebligat nedeniyle sanıkların mal beyanında bulunma zorunlulukları yoktur. Aksini kabul yargısal uygulamalara ters düşeceği gibi cezaların kişiselliği ilkesine de ters düşer" şeklindedir (KBİBB)

¹⁸¹ Uyar, s. 57; Deliduman, s. 25-26.

bulunmak zorundadır.¹⁸²

c) Tebliğ Edilen Belgede Mal Beyanında Bulunma İhtarının Yer Alması

Borçluya tebliğ edilen ödeme emrinde veya icra emrinde “mal beyanında bulunulmaması halinde hapisle tazyik olunacağı” hususunun açıkça belirtilmiş olması gerekir.¹⁸³ Ödeme emri ile borçluya, borca itirazını bilmediği takdirde İcra ve İflas Kanunu’nun 74. maddesine göre mal beyanında bulunması gerektiği aksi halde hapis ile tazyik olunacağı, mal beyanında bulunmaz veya gerçeğe aykırı beyanda bulunur ise, ayrıca hapis ile cezalandırılacağı ihtar edilir.¹⁸⁴

Ödeme emri ile borçluya mal beyanında bulunması gerektiği ve aksi halde gerçekleşecek olan sonuçlar ihtar edilmediyse, borçlu mal beyanında bulunmamak suçundan cezalandırılmaz.¹⁸⁵

Bu ihtarın yanında borçluya İcra ve İflas Kanunu’nun 74. maddesinde düzenlenen mal beyanında bulunmamak suçunun unsurlarının da ayrıca bildirilip bildirilmeyeceği, suçun unsurlarının ödeme emri ile birlikte borçluya bildirilmemesi halinde borçlunun suç işleme kastından bahsedilip edilemeyeceğine dair; Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 20.11.2007 tarih ve 2007/1384 Esas, 2007/4598 Karar sayılı kararı¹⁸⁶ “borçluya çıkarılan ödeme emrinde mal beyanının nasıl olması gerektiğini düzenleyen İİK'nın 74. maddesindeki unsurların belirtilmemesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 5. ve 30/1. maddelerindeki düzenleme karşısında bir eksiklik olarak kabul edilebilir ise de, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 5. maddesinin 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'a 06.12.2006 tarih ve 5560 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle eklenen geçici madde 1 hükmü ile en geç 31 Aralık 2008 tarihine kadar uygulanacağına hüküm altına alınması karşısında, suçun kanuni unsurlarının açıklanmaması nedeniyle İİK'nın 74.

---

¹⁸² Artuç/Bıkmaç, s. 193; Karşı, s. 236; Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 17.02.2005 tarih ve 2004/12918 Esas, 2005/1182 Karar sayılı kararı “Borçlu-sanığın 2.3.2004 günlü mal beyanı dilekçesinde 49 ömek ödeme emrini tebellüğ ettiğini bildirmiş olması karşısında, ödeme emri tebliğinin geçerli hale geldiği gözetilmeden yazılı biçimde beraat hükmü kurulması, bozmayı gerektirmiştir” şeklindedir (KBİBB).

¹⁸³ Artuç/Bıkmaç, s. 193; Haluk Çolak, *İcra İflas Suçları ve Yargılama Usulü*, Ankara 2005, s. 159.

¹⁸⁴ Nazlı Gören Ülkü, *İcra Hukukunda Ödeme Emri*, İstanbul 2008, s. 120; Karşı, s. 236.

¹⁸⁵ Ülkü Gören, s. 121.

¹⁸⁶ KBİBB.

maddesindeki unsurları içermeyen ödeme emrinden dolayı suçun kanuni unsurlarını bilmediğini kabul etmek mümkün değildir” şeklindedir.

d) Borçlunun Süresi İçinde Mal Beyanında Bulunmamış Olması

Borçlu tebliğ edilen ödeme emri veya icra emri üzerine özürsüz olarak İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesine uygun içerikte ve belirtilen süre içinde mal beyanında bulunmamış olmalıdır. Bu iki şekilde meydana gelebilir. Borçlu süresi içerisinde ya hiç mal beyanında bulunmaz ya da mal beyanında bulunmakla birlikte bu uygun bir bildirim olmayabilir. Süresi içinde dilekçe ile mal beyanında bulunulmuş olsa dahi bu bildirim İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesindeki yasal unsurları taşıyorsa; borçlunun bu eylemi de suç teşkil edecektir.¹⁸⁷

Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin yine 20.11.2007 tarih ve 2007/1384 Esas, 2007/4598 Karar sayılı kararı¹⁸⁸ ile kanuna uygun bir mal bildiriminden bahsedilebilmesi için borçlunun mal beyanında “a) çeşit, mahiyet ve vasıflarını da göstermek suretiyle, borcuna yetecek miktardaki mal, alacak ve haklarını, b) her türlü kazanç ve gelirlerini, c) yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını, d) borcunu ne surette ödeyebileceğinin” bildirilmiş olması gerektiğine hükmetmiştir.

e) Mal Beyanında Bulunmamanın Geçerli Bir Mazerete Dayanmaması

Borçlunun süresinde mal beyanında bulunmaması, kabule değer bir mazeretten ileri gelmiş ise borçluya ceza verilmez. Mazereti nedeni ile süresinde mal beyanında bulunmamış olan borçlu, bu mazeretin kalkmasından itibaren İcra ve İflas Kanunu'nun 65. maddesine göre gecikmiş itiraz yoluna başvurmuş ise bu itiraz sonuçlanıncaya kadar borçluya ceza verilemeyecektir. Mazeretin kabule değer olup olmadığı hususu hakim tarafından takdir edilecektir. Örneğin doktor raporu ile belgelenmiş bir hastalığın olması ya da ödeme veya icra emrinin tebliği tarihinde seyahatte bulunması, köy yollarının kapalı olması nedeniyle şehre gelinememesi gibi nedenlerle süresinde mal beyanında bulunamamış olan borçlu özrünün ortadan kalkmasından sonra mal beyanında bulunmuş olması koşulu ile

¹⁸⁷ Kardeşler, s. 95; Artuç/Bıkmaz, s. 194.

¹⁸⁸ KBİBB.

cezalandırılmayacaktır.¹⁸⁹

Yargıtay “borçlunun cezaevinde bulunmasını”, “takip konusu borç hakkında ödeme taahhüdünde bulunulmasını”, “takip konusu borçla ilgili olarak menfi tespit davası açılmış olmasını” mal beyanında bulunmamak için geçerli özürlü olarak kabul etmemektedir.¹⁹⁰

5. Suçun Manevi Unsuru

Borçlu kendisine yapılan tebligata üzerine bilerek ve sonuçlarını göze alarak mal beyanında bulunmayabileceği gibi unutarak da mal beyanında bulunmamış olabilir. Yani mal beyanında bulunmamak suçu kasten işlenebileceği gibi taksirle de işlenebilir.¹⁹¹ Borçlu süresi içerisinde mal beyanında bulunması gerektiğini bilmesine rağmen bilerek mal beyanında bulunmadığından kasten işlenmiş bir suçtan bahsedilir. Bunun yanında, borçlu mal beyanında bulunması gerektiğini unutarak da mal beyanında bulunmama suçunu işleyebilir. Dolayısı ile burada objektif bir sorumluluk hali mevcut değildir.¹⁹²

Nitekim Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin yine 20.11.2007 tarih ve 2007/1384 Esas, 2007/4598 Karar sayılı kararı ile “İcra ve İflas Kanunu'nda müeyyidesi disiplin hapsi ve tazyik hapsi olarak saptanan eylemler kabahat olarak kabul edilmektedir. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 9. maddesinde kabahatlerin, kanunda açıkça hüküm bulunmayan hallerde, hem kasten hem de taksirle işlenebileceği öngörülmüştür”¹⁹³ demek suretiyle bu duruma değinilmiştir.

E. Anayasa Mahkemesi Tarafından İptal Edilen Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi Suçu (İİK m. 337)

1. Genel Olarak

İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesi, Anayasa Mahkemesi'nin 16 Nisan 2008 tarihinde 26849 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 28.02.2008 tarihli 2006/71

¹⁸⁹ Uyar, s. 59; Kardeşler, s. 95; Artuç/Bıkmaz, s. 194.

¹⁹⁰ 8. CD'nin 03.04.1996 T. ve 1996/4169 E. 1996/4736 K. sayılı kararı (Artuç/Bıkmaz, s. 194).

¹⁹¹ Artuç/Bıkmaz, s. 195; Kardeşler, s. 96; Yıldız, s. 137.

¹⁹² Artuç/Bıkmaz, s. 195.

¹⁹³ KBİBB.

Esas, 2008/69 Karar sayılı kararı ile bir yıl sonra yürürlüğe girecek şekilde iptal edilmişse de, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararını ve yapılan değişikliklerin gerekçelerini tartışmak amacı ile söz konusu suçun incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür. Ancak suçun yürürlükten kalkmış olması ve İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesinde düzenlenen mal beyanında bulunmamak suçu ile benzer nitelikte olması nedeniyle, suçun faili, mağduru, maddi ve manevi unsurlarına girilmeden genel olarak inceleme konusu yapılacaktır.

31.05.2005 tarih ve 5358 Sayılı Kanununun 7. maddesi ile değişiklik yapılmış olan İcra ve İflas Kanunu'nun 337/1. maddesi Anayasa Mahkemesi tarafından 28.02.2008 tarih 2006/71 Esas, 2008/69 Karar sayılı kararı ile iptal edilmeden önce "Müddeti içinde beyanda bulunmak üzere mazereti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazılı beyanda bulunmayan borçlu, alacaklının şikayeti üzerine, on gün disiplin hapsi ile cezalandırılır. Alacaklının alacağını karşılayacak miktarda malın haczedilmesi veya borcun ödenmesi halinde, bu ceza düşer." şeklinde düzenlenmişti.

Alacaklı, ödeme emri tebliği üzerine yasal sürede mal beyanında bulunmayan borçlunun İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesi uyarınca beyanda bulununcaya kadar hapsen tazyikini isteyebileceği gibi, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından önce İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesine göre de 10 güne kadar disiplin cezasıyla cezalandırılmasını da isteyebiliyordu. Borçlunun bu şekilde seçimlik iki hakkı vardı.¹⁹⁴

5358 sayılı Kanunu 7. maddesi ile yapılan değişiklikle "Mal Beyanı İçin Gelmeyenlerin ve Beyanda Bulunmayanların ve İstenen Malı Teslim Etmeyenlerin Cezası" şeklindeki madde başlığı "Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi" şeklinde değiştirilmiş ayrıca değişiklikten önce öngörülen "on günden bir aya kadar hafif hapis cezası", bu Kanun ile "on gün disiplin hapsi" olarak değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklikle suçun adının değiştirilmesi ile kanaatimizce İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesi ile İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesi arasındaki fark ortaya konulmaya çalışılmış ancak Anayasa Mahkemesi yukarıda belirttiğimiz ve

---

¹⁹⁴ Artuç/Bıkmaz, s. 185; Karslı, 236.

daha sonra inceleyeceğimiz kararı ile her iki suçun aynı nitelikte olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesi yukarıda inceleme konusu yaptığımız İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesinde düzenlenen mal beyanında bulunmamak suçu ile büyük bir oranda aynı niteliktedir. Her iki suçun da faili, mağduru ve manevi unsuru aynıdır. İptal edilen İcra ve İflas Kanunu'nun 337. Maddesinde düzenlenen suçun İcra ve İflas Kanunu'nun 76. Maddesinde düzenlenen suçun maddi unsurlarına ilave olarak iki unsur daha vardır. Bu iki unsur ise alacaklının zarar görmesinin gerekmemesi ve alacaklının borçlunun mallarını bildiğinin ispat edilememiş olmasıdır.

İcra ve İflas Kanunu'nda 3222 sayılı Yasa ile değişiklikten önce alacaklının zarar görmüş olması hususu mal beyanında bulunmama suçunun unsuru idi. Ancak 3222 sayılı Kanun ile İcra ve İflas Kanunu'nda yapılan değişiklikten sonra borçlunun mal beyanında bulunmaktan iptal edilen İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesi gereğince cezalandırılabilmesi için alacaklının zarar görmüş olması şartı aranmamaktaydı¹⁹⁵ Aslında Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu 11.12.1957 tarih ve 1957/16 Esas, 1957/28 Karar sayılı kararı¹⁹⁶ ile de İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesindeki suçun oluşması için alacaklının zarar görmesinin gerekmediğine hükmetmişti. Ancak bu durum İcra ve İflas Kanunu'nda 3222 sayılı Kanun ile değişiklik yapılincaya kadar tartışmalıydı. Değişiklikle doktrindeki farklı görüşlere son verilmiştir.

Süresi içinde mal beyanında bulunmamış olan borçlunun İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesine görev cezalandırılabilmesi için, borçlunun haczi kabil mallarını alacaklının bildiğini veya bilmesi lazım geldiğini ispat edememiş olması gerekiyordu. Çünkü borçlunun haczi kabil mallarını alacaklının bildiği veya bilmesi lazım geldiği borçlu tarafından ispat edildiğinde, borçluya ceza verilemiyordu.

Bu konuda Yargıtay 16. Hukuk Dairesi 03.02.2005 tarih ve 2005/1092 Esas,

---

¹⁹⁵ Uyar, s. 59.

¹⁹⁶ KBİBB.

2005/283 Karar sayılı kararında¹⁹⁷ “Suça konu takip dosyasının incelenmesinden; 07.05.2003 tarihinde yapılan ihtiyati haciz ile şikayet tarihinden önce alacaklının, borçlunun mal varlığını öğrendiği, kambiyo senetleri üzerinde haciz yolu ile yapılacak takiplere ilişkin örnek 163 ödeme emri tebliği üzerine de yasal süresi içerisinde (20.05.2003 tarihinde) vekilin mal beyanında bulunduğu anlaşılmıştır. Mahkemece bu hususlar gözetilmeksizin, ayrıca vekilin usulsüz beyanından borçlu asilin sorumlu tutulamayacağı da düşünülmezsizin yazılı şekilde mahkûmiyete dair hüküm kurulması isabetsizdir” ifadelerine yer vermiştir.

Özetle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen İcra ve İflas Kanunu’nun 337. maddesindeki yükümlülüklerin yerine getirilmemesi suçunun gerçekleşmesi için, borçluya süresi içinde mal beyanında bulunmadığı takdirde cezalandırılacağına ilişkin ihtarı içeren ödeme veya icra emrinin tebliğ edilmesi ve borçlunun kabul edilebilir bir özrü olmadan süresi içinde mal beyanında bulunmamış olması yeterliydi. Ayrıca borçlunun cezalandırılabilmesi için, alacaklının süresi içinde şikayet bulunması ve alacaklının alacağını karşılayacak miktarda malının haczedilmemesi veya borcun ödenmemesi gerekmektedir. Borcun azlığı veya borçlunun memur olması gibi haller, borçluyu mal beyanında bulunma yükümlülüğünden kurtarmamaktaydı.¹⁹⁸

Nitekim YİBGK’nun 08.07.1936 tarih ve 1936/16 E. 1936/21 K. sayılı kararı “İcra ve İflas Kanununun 74. ve 337. maddelerinde borçlu tabiri mutlak olarak münderiç bulunmasına göre borcun azlığı ve borçlunun memur olması gibi haller için istisna kabulüne imkan olmadığından 337. madde hükmünün borcu maaşının dörtte biriyle ödenecek olan memurun kanunda muayyen müddet içinde mal beyanında bulunmaması hallerinde de tatbiki zaruri olduğu ekseriyetle takarrür etti” şeklindedir.¹⁹⁹

---

¹⁹⁷ KBİBB

¹⁹⁸ Murat Uslu, “Anayasa Mahkemesi’nin Süresi İçerisinde Mal Beyanında Bulunmama Suçunu Düzenleyen İİK m. 337/I’ye İlişkin İptal Kararı Üzerine Düşünceler”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S. 22, Haziran 2008, s. 35-36.

¹⁹⁹ Uslu, s. 36.

2. İptal Kararının Değerlendirilmesi

Anayasa mahkemesi 28.02.2008 tarih ve 2006/71 E. 2008/69 K. sayılı kararı ile iptal ettiği İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesine ilişkin olarak daha önce yapılan başvurular üzerine, 21.11.2002 tarih ve 2001/415 E. 2002/166 K. sayılı kararı ile işin esasına girerek ret kararı vermişti. Bu ret kararından beş yıl sonra neyin değiştiği ve Anayasa Mahkemesinin bu sefer iptal kararı verdiği anlaşılamamaktadır.

Anayasa Mahkemesinin 21.11.2002 tarih ve 2001/415 E. 2002/166 K. sayılı ret kararının gerekçesi "İtiraz konusu kuralda düzenlenen suç konusu eylem, Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci fıkrasında sözü edilen, doğrudan sözleşmenin yükümlülüğünün yerine getirilememesi olmayıp, kanunla getirilen mal beyanında bulunma yükümlülüğünün yerine getirilmemesidir. Bununla korunmak istenen hukuki yarar, yasa hükmüne uymak suretiyle cebri icranın etkin bir şekilde yürütülerek kamu otoritesinin sağlanmasıdır. Bu nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci fıkrasına aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir."²⁰⁰ şeklindedir.

Kanaatimizce de İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinde öngörülen yükümlülük, sözleşmeden değil kanundan doğmaktadır. Bu suçla korunmak istenen hukuki yarar kamu düzenidir. Dolayısıyla kamu düzenini sağlamaya yönelik olarak mal beyanında bulunma yükümlülüğünü öngören İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinin anayasaya aykırı olduğu iddia edilemez.²⁰¹

Dürüst bir borçlu, takip prosedürünün gereklerini yerine getirdiği sürece, sırf borcunu ödeyemediği için veya yeterli malvarlığı olmadığı için cezalandırılmamaktadır.²⁰² Avrupa İnsan Hakları Komisyonu zamanında verilen 1971 tarihli X/Federal Almanya kararına²⁰³ göre de, kanun emrettiği halde buna uymayarak alacaklısına malvarlığı hakkında beyanda bulunmamış bir kimsenin, bu nedenle mahkemece hapsine karar verilmesi, 4 Nolu Protokol'ün birinci maddesinin

---

²⁰⁰ KBİBB.

²⁰¹ Benzer görüş için bkz. Uslu, s. 40.

²⁰² Pekcanitez/Atalay/Özkan/Özkes, s. 227.

²⁰³ X against the Federal Republic of Germany, Application No. 5025/71, Decision of 18 December 1971, Yearbook of the European Convention on Human Rights Vol. XIV, Lahaye 1973, s. 692 vd. (Uslu, s. 40).

koruma alanına girmemektedir.²⁰⁴

Söz konusu iptal kararından sonra ret kararına kadar İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinde esaslı bir değişiklik yapılmamıştır. Sadece uyum yasaları çerçevesinde İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinde öngörülen hafif hapis cezası disiplin hapsine dönüştürülmüştür. Değişiklikle maddenin ilk cümlesi aynen korunmuş, ikinci cümle olarak da “alacaklının alacağını karşılayacak miktarda malın haczedilmesi halinde cezanın düşeceği” şeklinde borçlu lehine bir hüküm eklenmiştir. Anayasa Mahkemesi hafif hapis cezasının disiplin hapsine dönüştürülmesini Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. Anayasa Mahkemesi İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesini Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırı bulmuştur.²⁰⁵

Anayasa Mahkemesinin 28.02.2008 tarih ve 2006/71 E. 2008/69 K. sayılı kararında İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinin iptaline ilişkin gerekçesi “İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinin birinci fıkrasında ve 76. maddesinde borçlunun özgürlüğü bağlayıcı ceza ile cezalandırılmasını gerektiren eylem, mal beyanında bulunmama eylemidir. Yukarıda belirtildiği gibi hukuk devleti ve ceza hukuku ilkeleri gereği kişi aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanmaz ve cezalandırılmaz. İtiraz konusu kural uyarınca, müddeti içinde mazereti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazılı olarak mal beyanında bulunmayan kimse disiplin hapsi cezası ile cezalandırılmasının yanı sıra, İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesine göre de mal beyanında bulunmama eylemi nedeniyle tazyik hapsi cezası ile cezalandırılabilecektir. Böyle bir olasılığın varlığı İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinde öngörülen disiplin hapsi cezasını, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesinin düzenlendiği 2. maddesine aykırı hale getirmektedir. Bu nedenle, 337. maddenin birinci fıkrası Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.” şeklindedir.

Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinden, Anayasa Mahkemesi'nin kurumsal olarak hapis cezasına değil, yöntemine karşı olduğu ve Kanun koyucuya bu

---

²⁰⁴ Tekin Akıllıoğlu, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 4 No.lu Protokol 1. Maddeye Göre ‘Borç İçin Hapis Yasağı’ Kuralı”, AHİS ve Anayasa m. 38 f.8 Açısından Ödenmeyen Para Borçlarında Yaptırımlar Sempozyumu (Ankara- 1 Aralık 2001), *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, Yayın No: 390, Ankara 2001, s. 5-6.

²⁰⁵ Uslu, s. 41.

yönde düzenleme yapması için süre verdiği anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, aynı suç nedeniyle hem İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesi gereğince hapsen tazyik cezasına hem de 337. maddesi gereğince disiplin hapsi cezasına birlikte mahkum edilme ihtimalini Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bulmuştur. Bu gerekçe iç Anayasa Mahkemesi iptal kararı yerine yorumlu ret kararı da verebilirdi. Söz konusu yorumlu ret kararı ile Anayasa Mahkemesi her iki maddenin Anayasaya uygun şekilde uygulanmasının yolunu gösterebilirdi.²⁰⁶

Yorumlu ret kararlarında Anayasa mahkemesi, Anayasa'ya uygun yorum tekniğini kullanarak Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen kuralın anlamını belirlemekte ve bu anlama göre Anayasa'ya aykırılık olmadığı sonucuna varmaktadır. Yorumlu ret kararları ile iptal kararlarının sayısının artması önlenmekte, denetlenen kuralın Anayasa'ya uygun şekilde uygulanmasının yolu gösterilmektedir.²⁰⁷

Anayasa Mahkemesinin iptal kararına ilişkin olarak değinmeden geçemeyeceğimiz diğer bir husus ise şudur: Anayasa Mahkemesi İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinin iptali için yapılan başvuru üzerine 21.11.2002 tarih ve 2001/415 E. 2002/166 K. sayılı kararı ile işin esasına girerek ret kararı vermişti. Bu ret kararı da 28.02.2003 günlü, 25034 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu tarihin üzerinden 10 yıl geçmeden Anayasa Mahkemesi İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesine ilişkin olarak iptal kararı vermiştir. Oysa Anayasanın 152/4. maddesi "Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz." şeklindedir. Her ne kadar Anayasa Mahkemesinin bu ilk esasa ilişkin kararının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten sonra İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinde değişiklik yapılmışsa da bu değişiklikler maddenin esasına ilişkin değil, uyum yasaları çerçevesinde yapılan değişikliklerdi. Bu meseleyi Anayasa Mahkemesi ön inceleme konusu dahi yapmamıştır. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı bu yönden de eleştiriye açıktır.²⁰⁸

---

²⁰⁶ Uslu, s. 42.

²⁰⁷ Yılmaz A lie fendioğlu, *Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi*, Ankara 1996, s. 310; Uslu, s. 43.

²⁰⁸ Uslu, s. 43.

Anayasa Mahkemesinin İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesini iptal etmesi ile birlikte, mal beyanında bulunma yükümlülüğü fiilen ortadan kalkmıştır. Mal beyanında bulunup gerçeğe aykırı mal beyanında bulunma suçunun yaptırımını hiçbir borçlu karşı karşıya kalmak istemeyecektir. Sonuç olarak kötü niyetli borçlulardan alacak tahsil etmek neredeyse imkansız hale gelmiştir. Bu durumun kamusal vicdanı yaraladığı açıktır.²⁰⁹

F. Gerçeğe Aykırı Mal Beyanında Bulunmak Suçu (İİK m. 338)

1. Genel Olarak

Gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçu İcra ve İflas Kanunu'nun 31.05.2005 tarih ve 5358 Sayılı Kanununun 9. maddesi ile değişik 338. maddesinde;

“Bu Kanuna göre istenen beyanı, hakikate aykırı surette yapan kimse, alacaklının şikâyeti üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Hakkında aciz vesikası alınmış borçlu, asgari ücretin üstünde bir geçim sürdürdüğü, aciz vesikası hamili alacaklının alacağına aciz vesikasına bağlanmasından en geç beş sene içinde müracaatı üzerine sabit olursa, asgari ücretin üstünde kalan gelirlerinden icra tetkik merciinin dörtte birden az olmamak üzere tespit edeceği kısmını merci kararının kesinleşmesinden itibaren en geç bir ay içinde ve aciz vesikasındaki borcun ödenmesine kadar her ay icra dairesine yatırmaya mecburdur. Bu mükellefiyeti yerine getirmeyen borçlu hakkında bir yıla kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra borçlu borcun tamamını veya o tarihe kadar icra veznesine yatırmak zorunda olduğu meblağı öderse tahliye edilir; ödemelerini tekrar keserse, hakkında tazyik hapsine yeniden karar verilir. Ancak, bir borçtan dolayı tazyik hapsinin süresi bir yılı geçemez.

Borçlunun nafaka borçluları dahil üçüncü şahıstan yardım görmesi, asgari ücretin üstünde eline geçen para ve menfaatlerin icra mahkemesi kararı ile belirlenecek kısmını, icra veznesine yatırmak mükellefiyetini ortadan kaldırmaz.

---

²⁰⁹ Uslu, s. 48.

İkinci fıkradaki hükmün tatbikini birden fazla aciz vesikası hamili alacaklı talep etmiş ise, bunlar talep tarihi sırasıyla öncelik hakkını haizdir.” şeklinde düzenlenmiştir.

Gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçu, hukuka aykırı bu davranışın önüne geçilmesi amacıyla konulmuştur. Bu suçun hukuki konusu, ekonomik düzenin iyi niyet kuralları çerçevesinde işlemesindeki kamu yararıdır.²¹⁰

İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesi gereğince mal beyanında bulunan borçlunun, bu beyanının gerçeğe aykırı olması halinde söz konusu suç işlenmiş olacaktır. Aynı şekilde üçüncü kişinin elindeki malların haczedilmesi için kendisine İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesine göre tebligat yapılan üçüncü kişinin, bu tebligat üzerine itirazda bulunmasının icra mahkemesinde haksız olduğunun anlaşılması halinde, üçüncü kişi de bu gerçeğe aykırı beyanı nedeniyle aynı şekilde cezalandırılır.²¹¹

Geçeğe aykırı beyanda bulunma, borçlunun “başkasına ait mal veya alacakları kendisine aitmiş gibi göstermesi” veya “kendisine ait mal, alacak ve hakları” gizlemesi halinde olur. Kanunen gerekli olmadığı halde gerçeğe aykırı mal beyanında bulunma halinde söz konusu suç oluşmaz. Yine söz konusu suçun oluşabilmesi için mal beyanının İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesinde belirtilen şartları taşıması gerekir. Suçun oluşması için alacaklının zarar görmesi gerekmez.²¹²

İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesinin 2. fıkrasında geçen aciz vesikası, icra takibinin sonunda paranın paylaşılmasından sonra verilen kesin aciz vesikasıdır (İİK m. 143). Fıkra kapsamına İcra ve İflas Kanunu'nun 150. maddesinin 2. fıkrası gereğince verilen geçici aciz vesikası girmemektedir. Zira geçici aciz vesikası alacaklıya iptal davası açabilme dışında herhangi bir imkan vermemektedir.²¹³

---

²¹⁰ Fatih Halil Kaplan, *İcra ve İflas Hukuku'nda Mal Beyanında Bulunmama ve Eksik Mal Beyanında Bulunma Suçları*, (Danışman: Prof. Dr. Zeki Hafizoğulları), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005, s. 52.

²¹¹ Artuç/Bıkmaç, s. 253.

²¹² Artuç/Bıkmaç, s. 253; Kardeşler, s. 37.

²¹³ Karslı, s. 242.

Bu suç ile Devletin cebri icra görevini yerine getirirken yanıltılması önlenmesi amaçlanmaktadır. Devletin yanıltılmasının önlenmesi ile devletin kuvveti yardımı ile alacaklarını elde edebileceklerini uman kişilerinde kamuya duydukları güven korunmuş olmaktadır. Aynı zamanda kişilerin kanuni yükümlülüklerini yerine getirirken kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması da önlenmek istemiştir.²¹⁴

2. Suçun Faili

Kanunilik ilkesi gereğince suçun faili kanundaki tanımında belirtilmelidir. Her suçun bir faili vardır. Hukuka aykırı fiili işleyen kişi suçun failidir.²¹⁵

Gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçunun faili, gerçeğe aykırı beyanda bulunan borçludur. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesindeki şartların varlığı halinde fail üçüncü kişiler de olabilmektedir. Müteselsil borçlulardan her biri de bu suçun faili olabilir.²¹⁶

Ayrıca, borçlunun devlet dairelerinin birinden olan alacağı hakkında gönderilen haciz ihbarnamesine karşı gerçeğe aykırı beyanda bulunan memur da, bu suçun faili olabilmektedir. Aynı şekilde İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen durumda, hakkında aciz belgesi alınmış olan borçlu failidir.²¹⁷

3. Suçun Mağduru

Gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçunun mağduru, gerçeğe aykırı mal beyanında bulunulan icra takibinin alacaklısıdır. Bir de, hakkında aciz vesikası alınan borçlunun asgari ücretin üstünde bir hayat sürmesi nedeniyle verilen icra mahkemesi

---

²¹⁴ Artuç/Bıkmaç, s. 253; Nitekim konuya ilişkin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 29.01.2002 tarih ve 2001/17-407 Esas, 2002/133 Karar sayılı kararı²¹⁴ “yasadan kaynaklanan bir yükümlülüğün yasadaki koşullara uygun ancak gerçeğe aykırı biçimde yerine getirilmesi suretiyle işlenen ve kusur sorumluluğuna dayanan bir suç olduğu, bu suçla korunmak istenen hukuki yararı ‘kamu güveni’ olduğu ve eylem neticesinde alacaklının zarara uğrayıp uğramamasının da suçun oluşumunda etkisinin bulunmadığı dikkate alındığında bu suçun ‘yalnızca sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğün yerine getirilmemesi’ olarak nitelendirilmesi olanaksızdır” şeklindedir (KBİBB).

²¹⁵ Nur Centel, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, İstanbul 2002, s. 188; Kaplan, s. 52.

²¹⁶ Artuç/Bıkmaç, s. 257; Kardeşler, s.38; Yıldız, s. 83; Kaplan, s. 53.

²¹⁷ Artuç/Bıkmaç, s. 257; Yıldız, s.84; Karşlı, s. 242.

kararına uymama durumunda, mağdur borçlu hakkında aciz vesikası almış alacaklılardır.²¹⁸

4. Suçun Maddi Unsurları

Bir suçun varlığından söz edilebilmesi için, failin yapma veya yapmama şeklinde olumlu veya olumsuz bir davranışta bulunması, bu davranışın dış dünyada bir değişiklik meydana getirmesi ve meydana gelen bu değişiklik ile fail davranışı arasında bir nedensellik bağı olmalıdır.²¹⁹

Gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçu icrai hareketle işlenen bir suçtur. Suçun tamamlanma anı, yazılı beyanda mal beyanı dilekçesinin icra müdürlüğüne verilmesi, sözlü beyanda ise icra müdürünün mal beyanı tutanağını imzalaması anıdır.²²⁰

a) İhtarında Bulunulması Şartı

Gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçunun oluşabilmesi için öncelikle, İcra ve İflas Kanunu'nun 60/4, 168/6. maddelerine göre borçluya tebliğ edilmiş olan ödeme veya icra emirlerinde, “gerçeğe aykırı beyanda bulunursa ayrıca hapis cezası ile cezalandırılacağı” ihtarını yer almış olması gerekir. Ödeme veya icra emrinde böyle bir ihtar yoksa borçlu İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesine göre gerçeğe aykırı beyanında bulunmaktan dolayı cezalandırılmaz.²²¹

b) Borçlunun Usulüne Uygun Mal Beyanında Bulunmuş Olması

Kanunen mal beyanında bulunmak zorunda olan borçlunun, süresi içinde, İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesine uygun olarak ve bu maddedeki şartları taşıyacak şekilde mal beyanında bulunmuş olması gerekir. Bu şekilde bulunulan mal beyanının gerçeğe aykırı olması halinde borçlu İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesinde

---

²¹⁸ Artuç/Bıkmaç, s. 257; Yıldız, s.84.

²¹⁹ Centel, s. 190; Kaplan, s. 54.

²²⁰ Kaplan, s. 55, 57.

²²¹ Artuç/Bıkmaç, s. 253.

düzenlenen gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmamak suçundan cezalandırılabilir.²²²

Nitekim Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 15.12.2008 tarih ve 2008/8396 Esas, 2008/7901 Karar sayılı kararı²²³ “Borçlu sanık 10.08.2007 tarihinde vermiş olduğu mal beyanı dilekçesinde, borcu ne şekilde ödeyeceğini belirtmemesi nedeniyle mal bildiriminin İcra ve İflas Kanunu’nun 74. maddesinde düzenlenen şartları taşımadığı, hal böyle olunca mal beyanı dilekçesinin geçersiz olması nedeniyle isnat edilen suçun da oluşmayacağı gözetilmeksizin, sanığın beraatı yerine cezalandırılmasına karar verilmesi isabetsizdir” şeklindedir.

c) Usulüne Uygun Mal Beyanının Gerçeğe Aykırı Olması

Borçlunun kanunen mal beyanında bulunmak zorunda olduğu durumlarda İcra ve İflas Kanunu’nun 74. maddesine uygun yaptığı mal beyanının gerçeğe aykırı olması halinde söz konusu suç oluşacaktır. Borçlunun başkasına ait mal, alacak ve hakları kendisininmiş gibi beyan etmesi durumunda veya kendisine ait mal, alacak ve hakları beyan dışı bırakarak gizlemesi durumunda gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçundan söz edilir. Aynı şekilde borçlunun borcunu karşılayacak kadar mal ve alacağı olduğu halde, borcunu karşılayacak şekilde mal beyanında bulunmaması yani eksik beyanda bulunması halinde de gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçu oluşur.²²⁴

Borçlunun mal beyanında bildirmediği malları alacaklı tarafından biliniyorsa, borçlu gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçundan cezalandırılmaz.²²⁵

Nitekim konuya ilişkin olarak Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 2003/8123 E, 2003/10300 K. sayılı²²⁶ kararı “Sanığın yasal süresi içinde İcra Müdürlüğüne verdiği

---

²²² Artuç/Bıkmaz, s. 254; Çolak, s. 88.

²²³ KBİBB.

²²⁴ Artuç/Bıkmaz, s. 255; Çolak, s. 88.

²²⁵ Yargıtay 8. Ceza Dairesi 26.02.1996 tarih ve 1996/1059 Esas, 1996/23 Karar sayılı kararı ile “müştekinin kısa bir süre önce sanık hakkında yaptığı bir başka takip sırasında, borçlu sanık tarafından beyan edilmediği iddia edilen taşınmazları tespit edip haczini istediği ve bu suretle taşınmazlardan haberdar olduğunun anlaşılması karşısında, borçlunun söz konusu mallarını gizlediğinden söz edilemeyeceğinden” borçlunun cezalandırılmayacağını belirtmiştir (Artuç/Bıkmaz, s. 255).

²²⁶ Açıklamalı Kanun-İçtihat Programı 6.0, Ocak 2010 (AKİP).

3.1.2002 tarihli mal beyanı dilekçesinin İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesine uygun olmadığı, bu madde uyarınca borçlu sanığın geçim kaynaklarını bildirmediği anlaşılacakla yasal unsurları oluşmayan atılı suçtan sanığın beraatı gerekirken mahkumiyetine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” şeklindedir.

d) Borçlunun Kendisinin Mal Beyanında Bulunmuş Olması

Gerçeğe aykırı mal beyanı bizzat borçlu tarafından yapılması halinde, borçlu İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesi gereğince gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmaktan cezalandırılabilir. Borçlunun vekili veya kanuni temsilcisi tarafından yapılan gerçeğe aykırı mal beyanlarından dolayı, ne borçlunun kendisi nede vekili veya kanuni temsilcisi cezalandırılabilir.²²⁷

e) Alacaklının Zarar Görmesinin Gerekmemesi

İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesinden 06.06.1985 tarih ve 3222 sayılı Kanununun 40. maddesi ile yapılan değişiklikle “bu yüzden zarar gören” ibaresi çıkartıldığı için, alacaklı gerçeğe aykırı mal beyanı nedeniyle zarar görmese bile söz konusu suç oluşacaktır. Yani alacaklı gerçeğe aykırı mal beyanı nedeniyle zarar görmese bile borçlu İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesine göre cezalandırılacaktır.²²⁸

f) Aciz Belgesi Almış Olan Borçlunun Borcunu Ödemeden Asgari Ücretin Üstünde Geçim Sürdürmesi

Gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçunun oluşabilmesi için başka bir şart, aciz belgesi almış olan borçlunun borcu ödemediği halde asgari ücretin üstünde bir geçim sürdürmesidir. Borcunu ödemediğinden dolayı, İcra ve İflas Kanunu'nun 105 ve 143. maddelerine göre aciz belgesi almış olan borçlu şayet aciz belgesi olmasına rağmen borcunu ödemediği asgari ücretin üstünde bir geçim sürdürmesi halinde, yasa koyucu acze düşmüş bir kimsenin bu yaşam seviyesinde yaşayamayacağını düşünerek borçlunun kendisine ait mal, alacak ve hakları gizlediğini düşünerek, İcra ve İflas Kanunu'nun 338. maddesinin 2. fıkrasında bu

²²⁷ Artuç/BıkmaZ, s. 256; Yıldız, s. 81; Pekcanitez/Atalay/Özkan/Özekes, s. 232.

²²⁸ Artuç/BıkmaZ, s. 256.

eylemi suç saymıştır. Ancak, burada yalnızca acze düşmüş olan borçlunun “asgari ücretin üstünde bir geçim sürdüğünün anlaşılması” suçun oluşması için yeterli değildir. Burada, yasa koyucu alacaklının ön karar almasının istemekte ve şayet ön karar kesinleşince acze düşen borçlu bu ön kararın gereklerini yerine getirmeye suçun oluşacağını ön görmektedir. Buna göre, acze düşmüş borçlunun, asgari ücretin üstünde bir geçim sürdüğünü gören aciz belgesi sahibi alacaklının alacağına aciz vesikasına bağlanmasından en geç beş sene içinde bu durumun tespiti için icra mahkemesine müracaat ederse, icra mahkemesinde acze düşen ve hakkında aciz belgesi alınan borçlunun asgari ücretin üstünde bir geçim sürdüğünü görürse, icra mahkemesi borçluyu asgari ücretin üstündeki gelirlerinden dörtte birinden az olmamak üzere tespit edeceği kısmının kararın kesinleşmesinden itibaren en geç bir ay içinde ve aciz belgesindeki borcun ödenmesine kadar her ay icra müdürlüğüne yatırmasına mahkum eder. İşte icra mahkemesince verilen bu kararın kesinleşmesi üzerine borçlu bu icra mahkemesi kararını yerine getirmeye bu durumda, İcra ve İflas Kanunu’nun 338. maddesinin 2. fıkrasına göre cezalandırılır.²²⁹

5. Suçun Manevi Unsuru

Gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. Borçlunun mal beyanında bulunurken bilerek ve isteyerek gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmuş olması gerekir. Borçlunun mal beyanında bulunurken taksirle gerçeğe aykırı mal beyanında bulunduğunu kabul etmek hayatın olağan akışına aykırıdır.²³⁰

---

²²⁹ Artuç/Bıkmaç, s. 256; Yıldız, s. 82-83; Çolak, s. 88; İpekçi, s. 570.

²³⁰ Yıldız, s. 83; Kardeşler, s. 41; Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 30.05.2002 tarih ve 2002/4761 Esas, 2002/5696 Karar sayılı kararı “Borçlu sanık mal beyanı dilekçesinde motosikletten plaka numarasını "ZS" yerine "ZT" olarak bir harfi yanlış yazmasında suç kastının olmadığı düşünülmeden yazılı biçimde mahkumiyetine karar verilmesi” şeklindeki kararıyla gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak suçunun kasten işlenebileceğini belirtmiştir (Yıldız, s. 83).

G. Mal Beyanından Sonra Mal ve Kazançta Meydana Gelen Artışları Bildirmemek Suçu (İİK m. 339)

1. Genel Olarak

Mal beyanından sonra mal ve kazançta meydana gelen artışları bildirmemek Suçu İcra ve İflas Kanunu'nun 31.05.2005 tarih ve 5358 Sayılı Kanununun 10. maddesi ile değişik 339. maddesinde; "Sonradan kazandığı malları veya kazancında ve gelirinde vaki tezayütleri bu Kanun mucibince bildirmeye mecbur olan borçlu makbul bir mazereti olmaksızın yedi gün içinde icra dairesine taahhütlü mektupla veya şifahi surette bildirmezse ve bu mal veya kazancı asıl veya bedel itibariyle mevcut olduğu takdirde, on gün; mal veya kazancını asıl veya bedel itibariyle makbul bir sebep olmaksızın elden çıkarmışsa, bir aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır. Bu cezalara alacaklının şikâyeti üzerine karar verilir. Kişi, icra takibine konu olan borcu tamamen ödediği takdirde, bu ceza düşer" şeklinde düzenlenmiştir.

Mal beyanından sonra mal ve kazançta meydana gelen artışları bildirmemek suçu, hukuka aykırı bu davranışın önüne geçilmesi amacıyla konulmuştur. Bu suçun hukuki konusu, ekonomik düzenin iyi niyet kuralları çerçevesinde işlemesindeki kamu yararadır.²³¹

İcra ve İflas Kanunu'nun 339. maddesi ile borçlunun İcra ve İflas Kanunu'nun 77. maddesinde düzenlenmiş olan yükümlülüklerini yerine getirmemesi, yani mal ve kazancında meydana gelen artışları bildirmemesi suç olarak kabul edilmiş ve cezalandırılması öngörülmüştür.²³²

İcra ve İflas Kanunu'nun sonradan kazanılan veya ziyadeleşen malların beyanı başlıklı 77. maddesi; "İcra dairesine vaki olan beyanda malı olmadığını bildirmiş veya borcuna yetecek mal göstermemiş yahut beyandan imtina etmiş olan borçlu sonradan kazandığı malları ve kazancında ve gelirinde vukua gelen tezayütleri yedi gün içinde mezkur daireye taahhütlü mektupla veya şifahi olarak bildirmeye mecburdur." şeklindedir.

---

²³¹ Kaplan, s. 69.

²³² Uyar, s. 231; Kardeşler, s. 44; Yıldız, s. 88; Karslı, 244.

Söz konusu düzenlemelerden de anlaşılacağı gibi, İcra ve İflas Kanunu'nun 74. maddesi gereğince mal beyanında bulunan borçlu, bu beyanında hiç malı olmadığını veya borca yetecek miktarda malı olmadığını beyan etmişse veya hiç mal beyanında bulunmamışsa, daha sonradan kazandığı malları ve gelirinde meydana gelen artışları İcra ve İflas Kanunu'nun 77. maddesi gereğince yedi gün içinde icra müdürlüğüne bildirmek zorundadır. Bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen veya sonradan kazandığı malları bildirmeden elinden çıkaran borçlu İcra ve İflas Kanunu'nun 339. maddesi gereğince cezalandırılacaktır.²³³

Borçlu sadece malları ile kazanç ve gelirindeki artışı bildirmek zorundadır. Borçlunun malvarlığındaki eksilmeleri bildirme zorunluluğu yoktur. Malvarlığındaki artışı geçerli bir mazeret nedeniyle bildiremeyen borçlu cezalandırılmaz.²³⁴

2. Suçun Faili

Kanunilik ilkesi gereğince suçun faili kanundaki tanımında belirtilmelidir. Her suçun bir faili vardır. Hukuka aykırı fiili işleyen kişi suçun failidir.²³⁵

Mal beyanından sonra mal ve kazançta meydana gelen artışı bildirmemek suçunun faili, takip konusu alacağın borçlusunu olan ve hakkında icra takibi yapılan borçludur.²³⁶ Müteselsil borçlulardan her biri borç devam ettiği sürece mal varlıklarındaki artışı bildirmek zorunda olduklarından bu suçun faili olabilir.²³⁷

3. Suçun Mağduru

Mal beyanından sonra mal ve kazançta meydana gelen artışı bildirmemek suçunun mağduru, icra takibinin dayanağını oluşturan borcun alacaklısı veya alacaklılarıdır. Borçlunun cezalandırılması alacaklının şikayetine bağlıdır.²³⁸

---

²³³ Pekcanitez/Atalay/Özkan/Özekes, s. 233.

²³⁴ Karlı, s. 244.

²³⁵ Centel, s. 188; Kaplan, s. 69.

²³⁶ Artuç/Bıkmaç, s. 309.

²³⁷ Kaplan, s. 70.

²³⁸ Artuç/Bıkmaç, s. 309; Kaplan, s. 70.

4. Suçun Maddi Unsurları

Bir suçun varlığından söz edilebilmesi için, failin yapma veya yapmama şeklinde olumlu veya olumsuz bir davranışta bulunması, bu davranışın dış dünyada bir değişiklik meydana getirmesi ve meydana gelen bu değişiklik ile fail davranışı arasında bir nedensellik bağı olmalıdır.²³⁹

Mal beyanından sonra mal ve kazançta meydana gelen artışı bildirmemek suçu ihmali hareketle işlenen bir suçtur. Borçlu kanuna uymayarak kendinden beklenen davranışı yapmamaktadır. Suç kanunda belirtilen sürenin dolması ile tamamlanır. Suçun oluşması için herhangi bir sonucun meydana gelmesi gerekmez. İhmali hareketin yapılması ile suç oluşmaktadır. Suç ani suçlardandır.²⁴⁰

a) Borçluya Usulüne Uygun Ödeme veya İcra Emri Tebliğ Edilmiş Olmasına Rağmen Borçlunun Hiç Mal Beyanında Bulunmamış olması veya Borçlunun Mal Beyanında Hiç Malı Olmadığını Beyan Etmiş Olması veya Mal Beyanında Borçlunun Borcuna Yetecek Miktarda Mal Beyan Etmemiş Olması

Mal beyanından sonra mal ve kazançta meydana gelen artışları bildirmemek suçunun oluşabilmesi için öncelikle, borçluya usulüne uygun ödeme veya icra emri tebliğ edilmiş olmasına rağmen, borçlunun hiç mal beyanında bulunmamış olması veya borçlunun mal beyanında hiç malı olmadığını beyan etmiş olması veya borçlunun mal beyanında borcuna yetecek miktarda mal beyanında bulunmamış olması gerekir. Eğer borçlu, kendisine usulüne uygun olarak ödeme veya icra emri tebliğ edildiğinde süresi içinde borcunu karşılar miktarda mal beyanında bulunmuş ise, artık bundan sonra borçlunun mal varlığında meydana gelen her artışı bildirmek zorunluluğu yoktur. Çünkü buradaki amaç, borçluyu borcunu ödemeye zorlamaktır.²⁴¹

İcra müdürlüğüne daha önce süresi içinde mal beyanında bulunan ve bu beyanında malı olmadığını beyan eden veya borcunu karşılamaya yetecek miktarda mal göstermeyen borçlu, sonradan kazandığı malları, kazancında ve gelirinde

²³⁹ Centel, s. 190; Kaplan, s. 71.

²⁴⁰ Kaplan, s. 72-73-74.

²⁴¹ Artuç/Bıkmaç, s. 307; Yıldız, s. 89; Çolak, s. 98.

meydana gelen artışları, bu artıştan itibaren yedi gün içinde icra dairesine bildirmek zorundadır. Bunun yanında, hiç mal beyanında bulunmamış borçlunun da, sonradan kazandığı malları, kazancı ve gelirinde meydana gelecek artışları, aynı biçimde bu artıştan itibaren yedi gün içinde icra dairesine bildirmek zorundadır. Buradaki amaç, borçluyu hem mal beyanında bulunmaya, hem de malvarlığında sonradan meydana gelen artışları bildirmeye zorlamakla alacaklının alacağını karşılamaktır.²⁴²

b) Borçlunun Mal ve Kazancında Sonradan Artış Meydana Gelmiş Olması

Borçlu, İcra ve İflas Kanunu'nun 77. maddesi uyarınca sonradan kazandığı malları, gelir ve kazancında meydana gelen artışlar İcra ve İflas Kanunu'nun 339. Maddesinde belirtilen süre içinde icra müdürlüğüne bildirmelidir. Bu kapsamda borçlunun piyangodan veya lotodan kazandığı parayı, satın aldığı malları, miras yoluyla kendisine intikal eden mal varlığını icra müdürlüğüne bildirecektir.²⁴³

Artuç/Bıkmaz'a göre eğer borçlu memur ise ve sadece mal beyanında maaşını bildirmişse, maaşında artış olması halinde bu artışı da bildirmelidir.²⁴⁴ Ancak Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 01.04.2004 tarih ve 2004/680 E, 2004/5235 K.²⁴⁵ sayılı "İİK.nun 339/1.maddesi gereğince, sanığın icra takibinden sonraki maaşındaki yıllık artışı bildirmemesi suç oluşturmaz. Bu husus göz önüne alınmadan sanığın beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olduğundan temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün istem gibi BOZULMASINA, 1.4.2004 gününde oybirliğiyle karar verildi" şeklindeki kararı ile memurun maaşındaki artışı bildirmemesinin atılı suçu oluşturmayacağını belirtmiştir.

c) Takibin Derdest Olması

Borçlunun mal varlığında meydana gelen artışları bildirme zorunluluğu, devam eden icra takipleri için söz konusudur. Dosya işleminden kaldırıldıktan sonra borçlunun İcra ve İflas Kanunu'nun 77. maddesinde belirtildiği gibi mal beyanında

---

²⁴² Artuç/Bıkmaz, s. 307; Yıldız, s. 89; Uyar, s. 231; İpekçi, s. 572.

²⁴³ Artuç/Bıkmaz, s. 307-308.

²⁴⁴ Artuç/Bıkmaz, s. 308.

²⁴⁵ KBİBB.

bulunma zorunluluğu yoktur. Ancak dosya işleminden kaldırıldıktan sonra alacaklı tarafından yenilenirse ve bu durum borçluya tebliğ edilirse, bu tebliğden itibaren borçlu, mal varlığında meydana gelen artışları bildirmek zorundadır.²⁴⁶

d) Borçlunun Malındaki Artışı Süresi İçinde Bildirmemiş Olması veya Maldaki Artışın haklı Bir Neden Olmadan Elden Çıkarılmış Olması

Borçlu sonradan kazandığı malları veya sonradan kazancında meydana gelen artış, kazanımın ve artışın olduğu günden başlayarak yedi gün içinde taahhütlü mektupla veya sözlü olarak icra müdürlüğüne bildirmelidir. Yedi günlük sürenin başlangıcı, borçlunun yeniden mal kazandığı veya gelir ve kazancında artışın meydana geldiği gündür. Taahhütlü mektup dışındaki bir yolla dilekçenin gönderilmesi halinde gecikmelerden dolayı borçlu sorumlu olacaktır.²⁴⁷

YCGK verdiği 27.09.2005 tarih ve 2005/17-109 E, 2005/105 K. Sayılı²⁴⁸ "İY'nin 74 üncü maddesine göre icra dairesine bildirilmesi gerekli beyanın gerçeğe aykırı surette yapılmış olması bağımsız suç olarak düzenlenmiştir. Koruduğu hukuki yarar "kamu güveni" olan bu suç, yasadan kaynaklanan bir yükümlülüğün yasadaki koşullara uygun, ancak gerçeğe aykırı biçimde yerine getirilmesi suretiyle işlenmekte ve suç tipinde kusur sorumluluğuna dayanılmaktadır. Gerçeğe aykırı bildirimde bulunma ise, borçlunun "başkasına ait mal, alacak ve hakları kendisine aitmiş gibi göstermesi" veya "kendisine ait mal, alacak ve hakları" gizlemesidir. Ancak bu suçun oluşabilmesi için, bildirim bizzat borçlu tarafından ve gerçeğe aykırı olduğu bilinerek yapılması ve aynı zamanda bu bildirim İY'nin 74 üncü maddesinde gösterilen hususları da içermesi gerekir. şeklindeki kararı ile mal ve kazançtaki artışları bildirmeme suçunun unsurlarını belirtmiştir.

e) Borçlunun Kabul Edilebilir Mazeretinin Olmaması

Borçlunun İcra ve İflas Kanunu'nun 339. maddesi gereğince cezalandırılabilmesi, malında veya kazanç ve gelirinde meydana gelen artış mazereti olmadığı halde icra müdürlüğüne bildirimde bulunmamış olması halinde söz konusu

²⁴⁶ Artuç/BıkmaZ, s. 308.

²⁴⁷ Artuç/BıkmaZ, s. 308.

²⁴⁸ AKİP.

olur. Borçlunun kabul edilebilir bir mazereti nedeniyle bildirimde bulunmamış ise cezalandırılmaz. Kabul edilebilir mazeretlere; borçlunun yoğun bakıma alınması, borçlunun birinci derece yanık nedeniyle hastaneye kaldırılması örnek verilebilir. Böyle bir mazereti olan borçlunun bu mazereti kalktığı tarih itibari ile bildirimde bulunma zorunluluğu başlayacaktır.²⁴⁹

5. Suçun Manevi Unsuru

Borçlu, mal beyanından sonra mal ve kazancında meydana gelen artışı kasten yani bilerek ve isteyerek, alacaklısından mal kaçırmak ve alacaklısının alacağına kavuşmasını engellemek amacıyla icra müdürlüğüne bildirmeyebileceği gibi; herhangi bir kastı olmaksızın da bu suçu işleyebilir. Borçlu bir kere mal beyanında bulunduktan sonra, malvarlığında meydana gelen artışı tekrar icra müdürlüğüne bildirme yükümlülüğü altında olduğunu bilemeyebilir veya bilse bile yedi günlük süreyi geçirek ihmal ile de bu suçu işlemiş olabilir.²⁵⁰

Nitekim YCGK verdiği 27.09.2005 tarih ve 2005/17-109 E, 2005/105 K. sayılı kararı²⁵¹ “borçlunun mal beyanı dilekçesinde gayrimenkulünü belirtmemesi alacaklıdan mal kaçırmaya kastından, dolayısıyla kötü niyetinden kaynaklanmaktadır. Bilerek yalan beyanda bulunmuştur. Aksinin düşünülmesi iyi niyetli alacaklının cezalandırılması kötü niyetli borçluların korunması ve ödüllendirilmesi sonucunu doğurur ve ayrıca bu sonuç yasa koyucunun amacına da aykırı bir değerlendirme olur” şeklindedir.

---

²⁴⁹ Artuç/Bıkmaz, s. 308.

²⁵⁰ Kardeşler, s. 47; Yıldız, s. 91.

²⁵¹ AKİP.

IV.MAL BEYANINDAN KAYNAKLANAN SUÇLARDA YARGILAMA USULÜ

A. Genel Olarak

Modern takip hukuku borçlunun malvarlığı üzerinde gerçekleştirilmektedir. Kural olarak borçlunun şahsı üzerinde herhangi bir cebir uygulanmaz. Ancak özellikle takip prosedürünün sağlıklı bir şekilde işlemlerini sağlamak, borçlunun ve üçüncü kişilerin kötü niyetli davranışlarına engel olmak gibi zorunlu sebeplerde takip hukukunun özelliklerinden kaynaklanan bir takım suçlar düzenlenmiştir. Bu çerçevede İcra ve İflas Kanunu'nun on altıncı babında yer alıp "Cezai Hükümler" başlığını taşıyan 331.-354. maddelerinde öngörülen hükümlerin büyük çoğunluğu ceza hükümleri içermektedir. İcra ve iflas hukukunu ilgilendiren suçların çoğu İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmesine rağmen Türk Ceza Kanunu'nda da icra ve iflas hukukunu ilgilendiren suçlar bulunmaktadır.²⁵² Örneğin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 161. maddesinde hileli iflas suçu, 162. maddesinde taksirli iflas suçu, 289. maddesinde muhafaza görevini kötüye kullanma suçu ve 290. maddesinde hükmen teslim olunan mala el konulması ve bozulması suçu düzenlenmiştir.²⁵³

İcra ve İflas Kanunu'nun 18. maddesinde icra mahkemelerinde basit yargılama usulünün uygulanacağı düzenlenmiştir. Ancak uygulamada icra mahkemeleri, icra ceza ve icra hukuk mahkemeleri olmak üzere ayrılmaktadır. İcra ceza mahkemelerinde yargılamanın nasıl yapılacağı İcra ve İflas Kanunu'nun 346, 349, 350, 351, 352, 352, 354 ve 366. maddelerinde düzenlenmiştir. İcra ve İflas Kanunu'nda açıkça düzenlenmeyen konularda 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun hükümleri uygulanacaktır.²⁵⁴

Özel mahkemelerden olan icra mahkemesi icra ve iflas işleri için kurulmuş özel bir yargı organıdır. İcra mahkemelerinin özel mahkemeler olduklarında tereddüt

---

²⁵² Pekcanitez/Atalay/Özkan/Özkes, s. 605.

²⁵³ Kardeşler, s. 117.

²⁵⁴ Çetin, s. 59.

yoktur. İcra mahkemeleri istisnaları olmakla birlikte takip hukukuna ilişkin uyuşmazlıklara bakar ve bu uyuşmazlıkları çözmekle görevlidir.²⁵⁵

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 5. maddesi Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerinin özel ceza kanunlarını ve ceza içeren kanunlardaki suçla hakkında da uygulanacağı hükmünü getirmiştir. İcra ve İflas Kanunu'ndaki cezai hükümler Türk Ceza Kanunu'nun 5. maddesi kapsamına girmektedir. Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümler bölümünde düzenlenen ilkeler icra ve iflas suçları için de aynen uygulanacaktır. 5358 Sayılı Kanunun 23. maddesi ile İcra ve İflas Kanunu'nun 334/a, 336/a, 352/a ve 352/b maddelerinin yürürlükten kaldırılmasıyla Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerinin (cezaların ertelenmesi, cezaların para cezasına çevrilmesi gibi) İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçlar için uygulanmasının önündeki engeller kaldırılmıştır.²⁵⁶

İcra ve İflas Kanunu'nun 1. maddesine göre, her asliye mahkemesinin yargı çevresinde yeteri kadar icra dairesi ve icra mahkemesi bulunur. İcra mahkemesi; bir icra hakimi ve buna bağlı yazı isleri müdürü ve yeteri kadar katip ile mübaşirden kuruludur. Ayrı bir icra hakimi bulunmayan yerlerde, o yerin asliye hukuk mahkemesi aynı zamanda icra mahkemesi görevini de yapar. Bir yerde birden fazla asliye hukuk mahkemesi varsa Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, İcra Mahkemesi yetkisini oradaki mahkemelerden yalnız birine verebilir.²⁵⁷

B. Görev

Görev, belirli bir davaya o yerdeki (il veya ilçedeki) hüküm mahkemelerinden hangisi tarafından bakılacağını belirtir. Özel mahkemelerin görevi genel mahkemelerin görevinden önce gelir.²⁵⁸

Özel bir mahkeme olan icra mahkemesinin görevi 5358 Sayılı Kanun ile değişik İcra ve İflas Kanunu'nun 346. maddesi ile "Bu Kanun hükümlerine göre disiplin veya tazyik hapsine icra mahkemesi karar verir. İcra mahkemesinin görevine

---

²⁵⁵ Çetin, s. 59.

²⁵⁶ Özmen, s.19.

²⁵⁷ Artuç/Bıkmaz, s. 23; Çetin, s. 60.

²⁵⁸ Bakı Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, Değiştirilmiş B. 21, Ankara 2010, s. 123.

giren bu işler, diğer mahkemelerde görülen ceza davaları ile birleştirilemez. Bu Bapta yer alan suçlarla ilgili davalara, icra mahkemesinde bakılır” şeklinde düzenlenmiştir.

Bu maddeye göre kural olarak İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenen tüm suçlara, bunların cezası ister hapis, ister adli para cezası, ister disiplin hapsi, isterse tazyik hapsi olsun bakma görevi icra mahkemelerininindir. Son değişiklikten sonra İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenen suçlara ilişkin olarak genel mahkemelerde yargılama yapılması hususu sona ermiştir.²⁵⁹

İcra mahkemesinin görevine giren disiplin hapsi veya tazyik hapsini gerektiren eylemler diğer mahkemelerde görülen ceza davaları ile birleştirilemez. Her ne kadar İcra ve İflas Kanunu’nun 346. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen birleştirme yasağı sadece disiplin ve tazyik hapsi için öngörülmüş ise de; kanaatimizce disiplin veya tazyik hapsi dışındaki İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenen hapis veya adli para cezasını öngören suçlar için de birleştirme yasağı söz konusudur. Çünkü İcra mahkemeleri icra ve iflas işleri için kurulmuş özel mahkemeler olduğuna göre İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenen ancak disiplin veya tazyik hapsi öngörülme-yen suçların da bu mahkemelerde görülmesi gerekir. Dolayısıyla genel mahkemelerde görülen ceza davaları ile tazyik ve disiplin hapsi dışındaki diğer suçların da birleştirilemeyeceğinin kabulü gerekir.²⁶⁰

Çocuk sanıkların İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenen suçlardan yargılanmaları uygulamada pek görülmemektedir. Çünkü çocuğun İcra ve İflas Kanunu’ndaki suçlardan yargılanabilmesi için ilk önce borcun dayanağı olan sözleşmenin geçerli olması gerekir. 4721 Sayılı Medeni Kanunun 9. maddesine göre fiil ehliyetine sahip olan kişiler borç altına girebilmektedir. Medeni Kanunun 10. maddesine göre de ergin olan kişilerin fiil ehliyeti vardır. Yine Medeni Kanunun 11. maddesine göre erginlik 18 yaşının doldurulması ile başlamaktadır. Medeni Kanuna göre 18 yaşını doldurmayan kişi ergin olmadığı için fiil ehliyeti de yoktur, dolayısıyla borç altına giremez. Medeni kanuna göre ergin olmayan kişi 5395 Sayılı

---

²⁵⁹ Artuç/BıkmaZ, s. 29; Kardeşler, s. 118.

²⁶⁰ Artuç/BıkmaZ, s. 29.

Çocuk Koruma Kanununun 3/1-a maddesine göre çocuk olarak tanımlanmıştır. Medeni Kanuna göre çocuk, ergin kılınmış veya yaptığı sözleşme için velisi tarafından izin verilmiş veya sözleşmeden sonra onay verilmiş ise borç altına girmektedir. Çocuk borç altına girebildiğine göre İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçlarında muhatabı olabilir.

Bu açıklamalar ışığında çocuğun İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçlardan yargılanması gerekirse, yargılaması İcra Ceza Mahkemesinde mi yoksa Çocuk Mahkemesinde mi yapılacaktır? Kanunlarımızda bu konu açık olarak düzenlenmemiştir. İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçlar nedeniyle yargılama yetkisi icra ceza mahkemesindedir. Ancak 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununun 26. maddesine göre sanığın çocuk olması durumunda Asliye Ceza Mahkemelerinin görevine giren suçlar için yargılaması Çocuk Mahkemesinde, Ağır Ceza Mahkemelerinin görevine giren suçlar için ise yargılamasının Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde yapılacağı düzenlenmiştir. Ancak İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçlar her iki mahkemeni de görevine girmemektedir. Çocuk Koruma Kanununun 26. maddesinin 2. fıkrasına göre çocuk hakkında açılan kamu davalarına çocuk mahkemeleri bakacaktır. Ancak İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçlar nedeniyle kamu davası açılmamaktadır. Nitekim 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 170. maddesine göre kamu davası açma görevi Cumhuriyet Savcısı tarafından yerine getirilir. Oysa İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçlara konu davalar alacaklı tarafından açılmaktadır. Görüldüğü gibi mevcut düzenlemeler ışığında çocuk sanıklar için görevli mahkemenin tespiti mümkün değildir.

Kanaatimizce de günümüzde gelişen çocuk haklarına üstünlük tanınıp İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçlar nedeniyle de çocuk sanıklar hakkında yargılamanın 5395 sayılı Kanun ile kurulan çocuk mahkemelerinde yapılması gerekir.²⁶¹

İcra ve iflas suçlarında mahkemeler, ceza mahkemelerinde olduğu gibi duruşmanın ve incelemenin her safhasında görevli olup olmadıklarını inceleyebilir ve görevsizlik kararı verebilirler.

---

²⁶¹ Kardeşler, s. 118.

İcra ve İflas Kanunu'nda 5358 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce İcra ve İflas Kanunu'nun 331. maddesinde düzenlenen alacaklısını zarara sokmak maksadı ile varlığını eksiltme ve 332. maddesinde düzenlenen kendi eylemi ile aczine neden olmak veya durumunu bilerek ağırlaştırmak suçlarında görevli mahkeme genel mahkemeler idi. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun görev hususunu düzenleyen 346. maddesi 5358 sayılı Kanun ile değiştirilmiş ve yapılan yeni düzenleme ile "bu bapta yer alan suçlar ile ilgili davalara icra mahkemesinde bakılır" hükmü getirilmiştir. Bu düzenlemede "bu bapta" tabiri ile kastedilen İcra ve İflas Kanunu'nun on altıncı babıdır.²⁶²

C. Yetki

Yetki, bir davaya hangi yerdeki görevli hüküm mahkemesi tarafından bakılacağını belirtir.²⁶³ Yetki kuralları genel yetki kuralları ve özel yetki kuralları olmak üzere ikiye ayrılır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 12. maddesinin 1. fıkrasına göre, davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun on altıncı babında yer alan icra ve iflas suçları bakımından özel bir yetki kuralı düzenlenmiştir. 5358 sayılı Kanun ile değişiklik yapılan İcra ve İflas Kanunu'nun 348. maddesine göre, "Bu bapta yer alan fiillerden dolayı yetkili icra mahkemesi, icra takibinin yapıldığı yerdeki mahkemedir". Görev konusunda da değinildiği üzere, 'bu babdan' kasıt, İcra ve İflas Kanunu'nun 'cezai hükümler' başlıklı on altıncı babıdır.

İcra ve İflas Kanunu'nun 'cezai hükümler' başlıklı on altıncı babında düzenlenen suçlar bakımından yetkili icra ceza mahkemesi, icra takibinin yapıldığı yer icra ceza mahkemesidir. Burada sanığın nerede olduğunun önemi yoktur. Sanık başka bir mahkemenin yargı çevresinde olsa bile, yetkili mahkeme icra takibinin yapıldığı yer icra ceza mahkemesidir.²⁶⁴

---

²⁶² Özmen, s. 342.

²⁶³ Kuru/Arslan/Yılmaz, *Medeni Usul*, s. 150.

²⁶⁴ Çetin, s. 40.

D. Şikayet

Şikayet; işlenmiş bir suçtan dolayı, soruşturma ve kovuşturma yapılmasının suçtan zarar görenin başvurusuna (şikayetine) bağlı tutulması olarak tanımlanabilir.²⁶⁵

Şikayet teriminin kanunlarda farklı anlamlarda kullanımı vardır. Örneğin İcra ve İflas Kanunu'nun 16. maddesindeki şikayet cezadaki şikayetten farklı olup, icra ve iflas müdürlüklerinin yaptıkları işlemlerden dolayı icra hukuk mahkemesine dava açma anlamındadır.²⁶⁶

Bazı icra ve iflas suçlarının takibi resen yapılırken, bazılarının da takibi şikayet üzerine yapılmaktadır. Örneğin İİK m. 345/b de düzenlenen artırmadan çekilme, İİK m. 345 de düzenlenen kiracının cezalandırılacağı haller ve İİK m. 342 de düzenlenen hükmen teslim edilen taşınmaza veya gemiye yeniden girmek suçlarının takibi resen yapılır. Bu suçlar için şikayet şartı aranmaz. Ancak İİK m. 76 da düzenlenen mal beyanında bulunmamak, İİK m. 338 de düzenlenen gerçeğe aykırı mal beyanında bulunmak, İİK m. 339 da düzenlenen mal beyanından sonra mal ve kazançta meydana gelen artışların bildirilmemesi, İİK m. 340 da düzenlenen taahhüdü ihlal ve İİK m. 341 de düzenlenen çocuk tesliminde kaçınma gibi suçların takibi şikayet üzerine yapılır. Bu suçlarda şikayet kovuşturma şartıdır. Şikayet yoksa kovuşturma yapılamaz, kovuşturmaya başlanmışsa düşme kararı verilerek yargılamanın bitirilmesi gerekir. Şikayet Anayasamızın 74. Maddesinde vatandaşlara ve karşılıklılık gözetilerek Türkiye'de yaşayan yabancılara tanınan bir haktır. Şikayet hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardanır. Bu nedenle şikayet hakkı doğrudan doğruya alacaklı (suçtan zarar gören) veya vekili tarafından kullanılmalıdır.²⁶⁷

1. Şikayetin Yapılma Usulü

İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen ve takibi şikayete bağlı suçlar yönünden dava İcra ve İflas Kanunu'nun 349. maddesine göre şikayet dilekçesinin doğrudan icra mahkemesine verilmesi veya şikayetçinin sözlü beyanının tutanağa geçirilmesi

²⁶⁵ Devrim Güngör, *5237 ve 5271 Sayılı Kanunlar Işığında Şikayet*, Ankara 2009, s. 22.

²⁶⁶ Kunter/Yenisey, s. 73.

²⁶⁷ Ahmet Sezer, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Soruşturulması ve Kovuşturulması Şikayete Bağlı Suçlar ve Uzlaşma", *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 1, S. 2, Ekim 2006, s. 45.

sureti ile açılır. Şikayet icra mahkemesine sözlü olarak yapılmış ise bu durum zabıt katibi tarafından tutanağa bağlanır ve bu tutanak alacaklıya imzalatılır.²⁶⁸

İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçlardan dolayı şikayet; bizzat şikayet hakkına sahip alacaklı tarafından yapılabileceği gibi, alacaklının vekili tarafından da, usulüne uygun olarak tanzim edilmiş bir vekaletname ibraz etmek şartıyla da yapılabilir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu şahsi dava usulüne yer vermemiştir. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun benimsediği kendine özgü şahsi dava usulünde bir değişiklik yapılmamış olduğu için bu usulün halen yürürlükte olduğu ileri sürülebilir.²⁶⁹

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ve şahsi dava usulünü kaldırması ile icra ve iflas suçları için artık cumhuriyet savcısı tarafından iddianame ile dava açılması gerektiği bir müddet tartışılmıştır. Hatta Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 23.02.2006 tarih ve 2005/10009Esas, 2006/1229 Karar sayılı “sanık hakkında İİK’na göre hapis cezasının uygulanmasının gerektiği durumlarda, şikayet dilekçesi ile dava açılmayıp yargılamanın iddianame ile icra mahkemesine açılarak yapılması gerekir”²⁷⁰ şeklinde kararı mevcuttur.

Ancak daha sonra Yargıtay Ceza Genel Kurulu 13.02.2007 tarih ve 2007/17-16 Esas, 2007/28 Karar sayılı kararı ile “Şikayete tabi olduğu belirtilen bu suçlarla ilgili olarak, şikayetin doğrudan İcra Ceza Mahkemesine yapılması gerektiğinden, 5271 sayılı Yasa'nın 170. maddesi uyarınca iddianame düzenlenmesine gerek bulunmadığı gibi, anılan Yasa'nın 170. ve devamı madde hükümlerinin de bu suçlar yönünden uygulanmasına olanak bulunmamaktadır”²⁷¹ demek sureti ile bu husustaki tartışmalara son vermiştir.

2. Şikayette Bulunma Süresi

İcra ve İflas Kanunu'nun 347. maddesine göre; “Bu Bapta yer alan fiillerden dolayı şikayet hakkı, fiilin öğrenildiği tarihten itibaren üç ay ve her halde fiilin

---

²⁶⁸ Artuç/Bıkmaz, s. 35; Kardeşler, s. 123-124.

²⁶⁹ Çetin, s. 65.

²⁷⁰ Çetin, s. 65.

²⁷¹ KBİBB.

işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle düşer.” İcra mahkemesinde görülen ve takibi şikayete bağlı suçlarda şikayet hakkı bu maddeye göre alacaklının suçun işlendiğini öğrendiği tarihten itibaren 3 ay ve her halde suçun işlendiği tarihten itibaren 1 yıl geçmekle düşer.²⁷²

İcra ve iflas suçlarında alacaklının üç aylık şikayet süresi, suçun işlendiğini öğrendiği tarihten itibaren başlamaktadır. Alacaklının dosyadan para aldığı, haciz istediği veya dosyada herhangi bir işlem yaptırdığı durumlarda suçun işlendiğini öğrendiği kabul edilir ve üç aylık şikayet süresi işlemeye başlar. Ancak taahhüdün ihlal suçunda sadece taksit tarihinin geçmiş olması veya mal beyanında bulunmama suçunda mal beyanı süresinin geçmiş olması, alacaklının suçun işlendiğini öğrenmiş olduğu anlamına gelmez.²⁷³

Bir yıllık süre suçun işlendiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Alacaklının her halde bu bir yıllık süre içinde suçun işlendiğini öğrenip şikayette bulunması gerekir. Suçun işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçtikten sonra alacaklının şikayet hakkı kalmamaktadır.²⁷⁴

İcra ve İflas Kanunu'nun 347. maddesindeki üç ay ve bir yıllık şikayet süreleri hak düşürücü süreler olup, mahkemece resen dikkate alınır.²⁷⁵ Nitekim Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin verdiği 15.02.2007 tarih ve 2006/3424 Esas, 2007/441 Karar sayılı kararı “49 örnek ödeme emrinin sanığa 05.04.2004 tarihinde tebliğ edildiği, sanığın 12.04.2004 tarihinde gerçeğe aykırı olduğu iddia edilen beyanda bulunduğu, bu tarihten itibaren İİK. nun 347. maddesinde yazılı bir yıllık hak düşürücü süreyi geçirdikten sonra müştekinin 19.07.2005 tarihinde şikayet dilekçesi verdiği nazara alınmadan şikayet hakkının düşürülmesi yerine yazılı şekilde beraat kararı verilmesi”²⁷⁶ şeklindedir.

---

²⁷² Çetin, s. 62; Kardeşler, s. 122.

²⁷³ Çetin, s. 62.

²⁷⁴ Kardeşler, s. 123.

²⁷⁵ Çetin, s. 63.

²⁷⁶ KBİBB.

İcra ve İflas Kanunu'nun 347. maddesindeki üç aylık ve bir yıllık sürelerin durması veya kesilmesi söz konusu değildir. Bu süreler için eski hale getirme yoluna başvurulamaz.²⁷⁷

İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçların işlenmesinden itibaren 1 yıl geçmişse, dava süre aşımına uğramış olacağından, icra mahkemesince şikayet, süre aşımı yönünden ret edilecektir.

İcra ve İflas Kanunu'nda dava zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. Belli bir alacak borç ilişkisinden kaynaklanan ifa yükümlülüğü devam ettiği sürece, bu yükümlülüklerle ilgili olarak disiplin hapsine karar verilebilecektir. Bu durumlarda dava zamanaşımından söz edilemeyecektir.²⁷⁸

3. Şikayetten Vazgeçme

Şikayetten vazgeçme, süresi geçmemiş ve henüz yapılmamış şikayetin yapılmayacağını, suçtan zarar gören kişi veya kişinin kanuni temsilcisi tarafından açıklanmasıdır. Şikayetten vazgeçme, şikayetin geri alınması şeklinde anlaşılmalıdır. Çünkü vazgeçme doğmuş fakat kullanılmamış hak bakımından olur. Doğmamış haktan vazgeçilemez. Şikayetten vazgeçme hakkı en erken suç işlendikten sonra kullanılabilir.²⁷⁹

Şikayetten vazgeçme teriminden, şikayette bulunduktan sonra şikayetin geri alınması için verilen irade beyanını kastediyoruz. Şikayetten vazgeçme ile davanın açılmasına ve görülmesine olan muvafakat geri alınmış olur.²⁸⁰

Şikayetten vazgeçme İcra ve İflas Kanunu'nun 347. maddesinde belirtilen süreler içinde şikayette bulunduktan sonra bu şikayetin geri alınması halinde söz konusudur. İcra ve İflas Kanunu'nun 354. maddesine göre icra ve iflas suçlarından şikayete tabi olanlar, müştekinin feragat etmesi halinde davanın tüm sonuçları ile düşeceği hükmünü içermektedir.

---

²⁷⁷ Çetin, s. 63.

²⁷⁸ Çetin, s. 63.

²⁷⁹ Yenisey/Kunter, s. 225; Güngör, s. 69.

²⁸⁰ Güngör, s. 70.

Şikayetten vazgeçme ile feragat farklı kavramlardır. Ancak uygulamada her iki halde de şikayetten vazgeçmeden bahsedilmektedir. Oysa şikayetten vazgeçme sanığın kabulüne bağlı olduğu halde feragat kabule bağlı değildir. Şikayetten vazgeçmeyi kabul edip etmediği hazır bulunan sanıktan sorulmalıdır. Sanığın açıkça veya ses çıkartmayarak şikayetten vazgeçmeyi kabul etmesi halinde davanın düşürülmesine karar verilebilecektir. Şikayetten vazgeçmenin sanık tarafından kabul edilmemesi halinde yargılamaya devam olunarak suç sabit olmazsa beraat kararı verilmelidir. Suçun sabit olması halinde Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 27.11.1997 tarih ve 4028/4305 sayılı kararında belirtildiği gibi mahkumiyet değil ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir.²⁸¹

Vekilin feragat etmesi veya feragati kabul edebilmesi için, vekaletnamesinde özel yetki bulunmalıdır.²⁸² Nitekim Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 13.01.2004 tarih ve 2003/10923 Esas, 2004/401 Karar sayılı kararı ”müşteki vekili sanık hakkındaki şikayetinden vekaletnamesindeki yetkiye istinaden feragat etmiştir. Mahkemece İİK.nun 354. maddesi uyarınca sanık hakkındaki davanın düşürülmesine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkumiyete dair hüküm kurulması isabetsiz bulunmaktadır.” şeklindedir.

Gerek İcra ve İflas Kanunu’nda gerekse Ceza Muhakemesi Kanunu’nda şikayetten vazgeçmenin hangi şekilde olması gerektiği hususunda bir düzenleme yoktur. Ancak Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 04.05.1992 tarih ve 1992/7-112 Esas, 1992/134 Karar sayılı “Yargılama Yasasında, şikayetten vazgeçme belirli bir şekle tabi olmamakla beraber, şikayetçinin bu iradesini hiçbir duraksamaya yol açmayacak biçimde açıklaması gerekmektedir. Bu açıklama mahkeme önünde beyanda bulunmak suretiyle sözlü olarak yapılabileceği gibi dilekçe ile veya tutanak düzenlenmek üzere mahkeme tutanak yazıcısına beyanda bulunmak suretiyle de yapılabilir. Bunun gibi mahkeme dışında da şikayetten vazgeçme olanaklıdır. Bu halde de şikayetçinin vazgeçme iradesini açıklıkla belirtmesi aranmalıdır. Ancak, şikayetçinin vazgeçme iradesini açıklamaksızın, açıklamalı davetiye üzerine de olsa duruşmaya gelmemesi onun şikayetten zımnen vazgeçtiği biçiminde kabul edilemez.

---

²⁸¹ Bakıcı, s.1564-1565.

²⁸² Bakıcı, s. 1565.

Yargılama Yasası 361. maddesinde düzenlenen şahsi davada, şahsi davacının duruşmaya gelmemesi hali davadan vazgeçme nedeni olarak kabul edilmiştir. Bu düzenleme yorum yoluyla şikayete tabi suçlarda uygulanamaz. Şikayete tabi suçlarda, şikayetçinin vazgeçme iradesini hiçbir duraksamaya yol açmayacak biçimde açıklaması gerekmektedir. Açıklamalı davetiyeye rağmen duruşmaya gelmemesi onun davadan zımnen vazgeçtiği biçiminde yorumlanamaz²⁸³ şeklindeki kararı dikkate değerdir.

E. Yargılama Süjeleri

1. Müşteki

İcra ve iflas suçlarında müşteki bazen alacaklı, bazen lehine hüküm verilen taraf, bazen de alıcı konumunda olan kişiler olabilmektedir.²⁸⁴ İcra ve iflas suçlarından takibi şikayete tabi olanlarda müştekinin şikayeti kovuşturma şartıdır. Müştekinin şikayeti yoksa yargılama yapıp hüküm verilemez. Müştekinin şikayeti üzerine başlanan yargılama da müştekinin şikayetinden vazgeçmesi halinde de yargılama sonlandırılıp sanık hakkında düşme kararı verilir. Ancak bu durumlar İcra ve İflas Kanunu'ndaki şikayete tabi icra ve iflas suçları için söz konusudur. Yoksa şikayete tabi olmayan yani resen takibi gereken suçlarda müştekinin şikayette bulunması sadece ihbar niteliğindedir. Böyle bir şikayet sadece yargılamayı başlatır. Resen takibi gereken suçlarda müştekinin şikayette bulunduktan sonra şikayetinden vazgeçmesi sanık için bir anlam ifade etmemektedir. Müştekinin şikayeti üzerine resen takibi gereken bir suç için yargılamaya başlandıktan her halde yargılama sonuçlandırılacaktır. Resen takibi gereken suçlarda müştekinin davaya katılma hakkı vardır. Müşteki davaya katılma talebinde bulunursa, mahkeme müştekinin suçtan zarar görme ihtimali varsa davaya katılan olarak kabulüne karar verilir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237. maddesine göre mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumluların davaya katılabilecekleri düzenlenmiştir. Katılan

---

²⁸³ AKİP.

²⁸⁴ Artuç/Bıkmaç, s. 31.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen itiraz, temyiz vb. hak ve yetkileri kullanabilir.²⁸⁵

İcra ve iflas suçlarında şikayet kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan değildir. Alacağın başkasına devri halinde, bu alacağa bağlı şikayet hakkı da alacağı devralan yeni alacaklıya geçecektir. Burada önemli olan hukuki bağıdır. Müştekinin tüzel kişi olması halinde, şikayet hakkı tüzel kişiliğin yetkili organları tarafından kullanılacaktır.²⁸⁶

2. Sanık

İcra ve iflas suçlarında sanık, suçun maddi unsurlarını bizzat gerçekleştiren gerçek kişidir. Tüzel kişiler sanık olamazlar. İcra ve İflas Kanunu'nun 345. maddesi “ Bu kanunda yazılı suçlar, hükmi bir şahsın idare veya muamelelerini ifa sırasında işlenmiş ise ceza o hükmi şahsın müdürlerinden, mümessil ve vekillerinden, tasfiye memurlarından, idare meclisi reis ve azasından veya murakıp ve müfettişlerinden fiili yapmış olan hakkında hükmolunur.” şeklindedir. Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 20. maddesinin 2. fıkrası “tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamaz” şeklindedir. Ancak tüzel kişiliğin organlarının sorumlu olabilmesi için bu organların yasaya ve tüzel kişiliğin tüzüğüne uygun olarak seçilmiş veya atanmış olmaları gerekmektedir.²⁸⁷

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile tüzel kişilerin cezai sorumluluğu kaldırılmış, onun yerine tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri kabul edilmiştir. Anayasa ile de güvence altına alınmış olan ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi gereği olarak sadece gerçek kişiler hakkında ceza yaptırımına hükmedilebilir.²⁸⁸

Eğer bir gerçek kişi, tüzel kişinin idare ve temsiline yetkili ise, eylem tüzel kişinin idaresi ve tüzel kişiliğe ait işlemlerin yapılması sırasında işlenmiş ise bu eylemden tüzel kişi değil, eylemi yapan gerçek kişi sorumlu olur. Burada araştırılması gereken en önemli konu sanığın suç tarihinde tüzel kişiliği temsil ve

---

²⁸⁵ Kardeşler, s. 120.

²⁸⁶ Kardeşler, s. 121.

²⁸⁷ Çetin, s. 73.

²⁸⁸ Çetin, s. 73.

idareye yetkili olup olmadığıdır. Bu husus ticaret sicilinden sorulmak sureti ile araştırılmalıdır.²⁸⁹ Tüzel kişilerin yetkili temsilcilerinin cezalandırılabilmesi için, tüzel kişiliğin değil, bu yetkili temsilcilerin şikayet edilmesi gerekir. Yoksa tüzel kişiler şikayet edilince, şikayet dilekçesinde gösterilmeyen kişilerin araştırılmasına ve cezalandırılmasına yasal olanak yoktur. Böyle bir dava açılınca tüzel kişinin beraatına karar verilmelidir.²⁹⁰ Ancak Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 10.09.1991 tarih ve 1991/7614 Esas, 1991/7924 Karar sayılı²⁹¹ “Hükmi şahısların muamelelerinde kimlerin ceza göreceği İİK.nun 345. maddesinde açıklanmış olması karşısında hükmi şahsı temsile yetkili gerçek kişi belirlenip dava açılmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı biçimde ceza tertibine yer olmadığına denilmesi, yasaya aykırıdır.” şeklindeki konuya ilişkin kararı ile böyle bir durumda beraat yerine davanın reddine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Suç sayılan eylemlerin bazen de sanığın vekili tarafından gerçekleştirilmesi mümkündür. Vekalet, hiçbir sınırlama olmadan hukuk düzeninin elverdiği her türlü işlemi herkesle yapmak üzere verilmişse, genel vekalet yetkisinden; belirli bir ya da birkaç hukuki işlemi yapmak üzere verilmişse, özel vekalet yetkisinden söz edilir.²⁹² Borçlu adına vekilinin mal beyanında bulunabilmesi için özel yetkili vekaletle de ihtiyaç yoktur. Mal beyanının vekil tarafından yapılması halinde, Yargıtay suç sayılan eylemleri bizzat borçlu tarafından gerçekleştirilmediğinden borçlunun cezalandırılmayacağını belirtmektedir.²⁹³

---

²⁸⁹ Çetin, s. 74.

²⁹⁰ Uyar, s. 469.

²⁹¹ KBİBB.

²⁹² Süha Tanrıver, “Genel Vekalet (Temsil) Özel Vekalet (Temsil) Ayrımı”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. II, S. 1-2, Haziran-Aralık 1998, s. 45.

²⁹³ Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 30.10.2007 tarih ve 2007/4237 Esas, 2007/4054 Karar sayılı karar “Borçlu sanık hakkında İstanbul 9. İcra Müdürlüğünün 2006/2496 esas sayılı dosyası ile takibe geçildiği, ödeme emrinin borçlu sanığa 24.02.2006 tarihinde tebliği üzerine vekili P. Yormaz tarafından 01.03.2006 havale tarihli dilekçesiyle mal beyanında bulunduğu, bu durumda vekilin usuküz beyanından dolayı borçlu sanığın cezalandırılmasına karar verilemeyeceği gözetilmeksizin itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesi isabetsizdir.” şeklindedir. Benzer şekilde yine Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 12.06.2006 tarih ve 2006/141 Esas, 2006/4446 Karar sayılı kararı “sanık vekili tarafından İcra Müdürlüğüne süresinde verilmiş bulunan mal beyanı dilekçesinin, İİK’nın 74. maddesindeki koşulları taşımaması halinde, borçlu asilin cezai yönden sorumlu tutulamayacağı” şeklindedir (KBİBB).

F. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yargılama Usulüne Getirdiği Yenilikler

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 5. maddesi "bu kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır" şeklindedir. Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerinde düzenlenen seçenek yaptırımlara dönüştürme, erteleme ve önödemeye ilişkin maddelerin de icra ve iflas suçları için uygulanması gerekecektir.

Nitekim yazılı emir yolu ile 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 5. ve 50. maddelerinin anlam ve sonuçları itibariyle sanığın lehine olduğu, bu nedenle infazların durdurulması gerektiği gerekçeleri ile Yargıtay'a gelen dosyalar üzerine, Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 18.05.2006 tarih ve 2005/2179 Esas, 2006/4364 Karar sayılı, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 16.02.2005 tarih ve 2005/2460 Esas, 2005/773 Karar sayılı kararları ile "5237 sayılı Yasanın 5. ve 5. maddeleri sanığın lehine bulunduğundan, 5252 sayılı Yasanın 10. maddesi de göz önünde bulundurularak cezanın infazının durdurulmasına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden reddine karar verilmesi isabetsizdir"²⁹⁴ şeklinde kararlar vermişlerdir.

1. Seçenek Yaptırımlara Dönüştürme

Toplumda bazı kişiler, gördükleri eğitim, yaşadıkları sosyal çevre, psişik ve ahlaki eğilimleri nedeniyle tesadüfi suçlu olabilirler. Böyle kişilerin mahkum oldukları cezalarının ceza infaz kurumunda çektirilmesi, toplum barışı açısından bir zorunluluk göstermeyebilir. Bu nedenle bu kişiler hakkında ceza infaz kurumuna girmeyi önleyen seçenek yaptırımlara hükmetmek gerekebilir. Hakkında seçenek yaptırımlardan birine hükmedilen kişi, seçenek yaptırıma uygun davranırsa mahkum olduğu cezaya bağlı hukuki sonuçlar doğmayacaktır.²⁹⁵

İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçların bir kısmı için tazyik ve disiplin hapsi cezası öngörülürken, bir kısım suçlar için de Türk Ceza Kanunu anlamında hapis cezaları öngörülmüştür. İşte İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen bu hapis

---

²⁹⁴ KBİBB.

²⁹⁵ Necati Meran, "Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar", *AD*, S. 27, Ocak 2007, s. 189; Özgenç, *Gazi Şerhi*, s. 635.

cezaları için hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezaları için seçenek yaptırımlar söz konusudur.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar" başlıklı 50. maddesine göre; Kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre; başta Adli para cezası olmak üzere seçenek yaptırımlar olarak adlandırılan, Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesine, en az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye, mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya, sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya, mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya, çevrilebilir.²⁹⁶

Her ne kadar İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen ve hapis cezası gerektiren suçlar içinde Türk Ceza Kanunu'nun 50. maddesi uygulanabilirse de; İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçların tamamen ekonomik nitelikte suçlar olmaları ve genellikle alacaklıların ve üçüncü kişilerin zarara uğratılması şeklinde gerçekleştirilmeleri nedeniyle, hükmedilen hapis cezasının, 50. maddenin 1 inci fıkrasında yer verilen "suçlunun...ekonomik durumuna...göre" ifadesi karşısında, adli para cezasına çevrilme ihtimalin zayıf olduğunu da kabul etmek gerekmektedir. Çünkü ekonomik durumu iyi olan sanıkların, ceza yaptırımı ile karşı karşıya kalmaları yerine,

---

²⁹⁶ Yılmaz, s. 31.

borçlarını ödeme kabiliyetleri olduğundan, müşteki ile anlaşarak feragat etmesini sağlamaları mümkündür.²⁹⁷

2. Erteleme

Erteleme, en genel anlamda suç işleyen kişi hakkında; kamu davasının açılmasının, duruşmanın yapılmasının, suçluluğun tespitinin, mahkumiyet hükmünün verilmesinin veya mahkumiyet hükmü verilmişse bu hükmün infazının belirli bir süre içinde gösterilecek iyi hale bağlı olarak geri bırakılmasıdır.²⁹⁸ Erteleme, cezanın doğrudan doğruya sanığın kişiliğine uydurulmasını öngören yargısal bir şahsileştirme kurumudur. Erteleme, cezanın suç işleyene uydurulması ve ceza yerine getirilmeden iyi hal göstereceği ve bir daha suç işlemeyeceği konusundaki kanıya dayanmaktadır.²⁹⁹

Ertelemede hükmolunan cezanın türü ve süresi dikkate alınır. Erteleme için suçun niteliğinin bir önemi yoktur. Erteleme koşullu bir af değil, özel bir infaz rejimidir. Erteleme halinde, deneme süresi iyi halle geçirilmek şartıyla, hapis cezası ceza infaz kurumuna girmeden infaz edilmiş olarak kabul edilmektedir. Sadece hapis cezaları ertelenebilmektedir. Adli para cezaları ertelenememektedir.³⁰⁰

İcra ve İflas Kanunu'nun 06.06.1985 tarihli ve 322 sayılı Kanununun 44 üncü maddesi ile değişik 352/b maddesine göre, bu Kanun uyarınca hükmolunan hürriyeti bağlayıcı cezaların, ertelenemeyeceği belirtilmekteydi. Ancak, bu madde 31.05.2005 tarihli ve 5358 sayılı Kanununun 23 üncü maddesiyle yürürlükten kaldırılmış olduğundan, erteleme yasağı ile ilgili bir hüküm İcra ve İflas Kanunu'nda kalmamıştır.

Yine İcra ve İflas Kanunu'ndaki tazyik ve disiplin hapsi cezası dışındaki hapis cezalarında; Türk Ceza Kanunu'nun 51. maddesine göre iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili

---

²⁹⁷ Hasan Kadir Yılmaztekin, "İcra İflas Suçlarında ve Bunlara İlişkin Yargılama Hukukundaki Yeni Boyut Üzerine Gözlemler", *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl 4, S. 42, Haziran 2006, s. 1679.

²⁹⁸ Haluk Çolak/Uğurtan Altun, "Yeni Türk Ceza Kanununda Cezaların Ertelenmesi", *AD*, S. 26, Eylül 2006, s. 1.

²⁹⁹ Özgenç, *Gazi Şerhi*, s. 644.

³⁰⁰ Ali Rıza Töngür, *Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme*, Ankara 2009, s. 9.

işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak süre şartının yanında erteleme kararı verilebilmesi için yine Türk Ceza Kanunu'nun 51. maddesinde belirtilen, daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak ve suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması şartlarının da gerçekleşmesi gerekir.³⁰¹

Sonuç olarak tüm icra ve iflas suçları ile ilgili olarak hükmedilen hapis cezalarının Türk Ceza Kanunu'nun 51. maddesinde yer verilen koşulların gerçekleşmesi durumunda, ertelenebilmesi yasal yönden mümkündür. Ancak, bu cezaların somut süresini belirleme yetkisi mahkemeye ait olup, bu husus yargılama sonunda tesis edilecek hükümle saptanacaktır. Bu bakımdan, mahkemenin tayin ve tespit ettiği sonuç cezaya göre ertelemeye karar verilip verilmeyeceği kanunda gösterilen koşullara göre takdir edilecektir.

3. Uzlaşma

Alternatif uyuşmazlık çözümleri yargının işleyişinin etkinleştirilmesini amaçlamaktadır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları sayesinde, uyuşmazlıklar daha kısa sürede ve daha az masrafla çözülebilmektedir. Yine alternatif çözüm yolları sayesinde, uzun yargılama sürecinde taraflar arasında ortaya çıkması muhtemel düşmanlık duyguları önlenmekte, sorunlar daha adilane ve gizli bir şekilde çözülebilmektedir. Alternatif çözüm yolları; uzlaşma, tahkim, arabuluculuk, dostane çözüm toplantıları, tarafsız uyuşmazlık değerlendirmeleri olarak sayılabilir.³⁰²

Uzlaşma 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren ceza mevzuatımızla getirilmiş bir kurumdur. Uzlaşma kurumu, uyuşmazlığın yargı dışı yolla, ancak adli makamlar denetiminde çözümlenmesini amaçlayan bir yöntem olup, fail ve mağdurun suçtan doğan zararın giderilmesi konusunda anlaşmalarına bağlı olarak, devletin de ceza soruşturma ve kovuşturmasından vazgeçmesi ve suçun işlenmesi ile

---

³⁰¹ Ali İhsan İpek/Engin Parlak, *İçtihatlarla Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma*, Ankara 2009, s. 3; Çetin, s. 49.

³⁰² Erol Karaaslan, "Ceza Yargılamasında Uzlaşma", *AD*, S. 29, Eylül 2007, s. 276.

bozulan toplumsal düzenin, barış yoluyla yeniden tesisini sağlayıcı nitelikte bir hukuksal kurumdur.³⁰³

Uzlaşma ile arabuluculuk terimleri eş anlamlı olarak kullanılabilir. Uzlaşma kurumu, suçtan doğan zararın giderilmesi konusunda fail ile mağduru anlaşımları veya bağımsız bir arabulucu tarafından anlaşılmalrı durumunda ceza soruşturması ve kovuşturmasının sona erdirilmesidir. Uzlaştırma kurumunda, uzlaştırıcı taraflara karşı bağımsız ve yansız bir rol oynar, çözüm önerisi veya telkinde bulunamaz. Ancak arabuluculuk kurumunda, her ne kadar arabulucunun da bağımsız ve yansız olması gerekli ise de, özellikle müzakerelerin sonunda uyuşmazlığın çözümü için aktif bir rol alması ve taraflara çözüm için alternatifler sunabilmesi gerekmektedir. Bu açıdan uzlaşmanın ceza hukuku ile ilgili uyuşmazlıklarda, arabuluculuğun ise özel hukuk uyuşmazlıklarında geçerli olduğu söylenebilir.³⁰⁴

Uzlaşma kurumu 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. maddesinde düzenlenmiştir. Uzlaşmanın kanunda düzenleniş şeklinin kanun yapma tekniğine uygun olmadığı savunulmaktadır.³⁰⁵

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. maddesinde uzlaşma kurumu şu şekilde düzenlenmiştir:

“(1) Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur:

- a. Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlar.
- b. Şikayete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan;
  1. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88),
  2. Taksirle yaralama (madde 89),
  3. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),
  4. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),

---

³⁰³ Çetin, s. 50.

³⁰⁴ İbrahim Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, *EHFD*, C. X, S. 3-4, Erzincan 2006, s. 465; Seydi Kaymaz/Hasan Tahsin Gökcan, *Uzlaşma ve Önödeme*, Ankara 2007, s. 45.

³⁰⁵ Çetin, s. 51.

5. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), suçları.

(2) Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olsa bile, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez.

(4) Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tabi olması halinde, Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifi kanuni temsilcilerine yapılır. Cumhuriyet savcısı uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören, kendisine uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren üç gün içinde kararını bildirmediği takdirde, teklifi reddetmiş sayılır.

(5) Uzlaşma teklifinde bulunulması halinde, kişiye uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukuki sonuçları anlatılır.

(6) Resmi mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanuni temsilcisine ulaşamaması halinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.

(7) Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.

(8) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.

(9) Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşma teklifini kabul etmesi halinde, Cumhuriyet savcısı uzlaştırmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebilir veya hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından uzlaştırmacı görevlendirebilir.

(10) Bu Kanunda belirlenen hakimin davaya bakamayacağı haller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur.

(11) Görevlendirilen uzlaştırmacıya soruşturma dosyasında yer alan ve Cumhuriyet savcısınca uygun görülen belgelerin birer örneği verilir. Cumhuriyet savcısı uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu hatırlatır.

(12) Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi en çok yirmi gün daha uzatabilir.

(13) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanuni temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanuni temsilcisi ya da vekilinin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi halinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.

(14) Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıya talimat verebilir.

(15) Uzlaşma müzakereleri sonunda uzlaştırmacı, bir rapor hazırlayarak kendisine verilen belge örnekleriyle birlikte Cumhuriyet savcısına verir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanır.

(16) Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.

(17) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder.

(18) Uzlaştırmanın sonuçsuz kalması halinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez.

(19) Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini defaten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır. Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır. Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

(20) Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.

(21) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç, uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.

(22) Uzlaştırmacıya Cumhuriyet savcısı tarafından çalışma ve masraflarıyla orantılı bir ücret takdir edilerek ödenir. Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanır.

(23) Uzlaşma sonucunda verilecek kararlarla ilgili olarak bu Kanunda öngörülen kanun yollarına başvurulabilir.

(24) Uzlaştırmanın uygulanmasına ilişkin hususlar, yönetmelikle düzenlenir.”

İcra ve iflas suçlarında uzlaşma hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre 5560 sayılı Kanunla Ceza Muhakemesi Kanunu’nda yapılan değişiklikten sonra İcra ve İflas Kanunu’nun 331, 332, 333/a, 334, 337/a, 338/1 ve 345/a maddelerindeki şikayete tabi suçlar uzlaşmaya tabidir.³⁰⁶ Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise; icra iflas suçlardan şikayete tabi olanlar için İcra ve İflas Kanunu daha geniş olanaklar sunduğu, diğer icra iflas suçları için de uzlaşmanın uygulanacağına dair açık hüküm bulunmadığı için uzlaşma hükümlerinin icra ve iflas suçları için uygulanamayacağıdır.³⁰⁷

Gerçekten icra iflas suçları ile ilgili borcun ödenmesi, bazı hallerde yeterli haczin yapılması veya şikayetten vazgeçilmesi halinde dava bütün sonuçları ile birlikte infaz aşamasında dahi olsa düşebilmektedir. Oysa uzlaşma kurumunun, sanığın suçu kabul etmesi, mağdurun maddi ve manevi zararlarını karşılamayı taahhüt etmesi ve mağdurunda kabul etmesi halinde, soruşturma ve kovuşturma aşamasında teklif üzerine sadece bir kez uygulanma imkanı vardır. Oysa şikayetten vazgeçme yargılamanın her aşamasında, hatta infaz aşamasında bile olsa dava bütün neticeleri ile ortadan kalkmaktadır. Kaldı ki, İcra ve İflas Kanunu’nda şikayete tabi olan ve tazyik ve disiplin hapsi öngörülen suçlar Türk Ceza Kanunu anlamında suç değildir. Bu nedenle sadece Türk Ceza Kanunu’nda gösterilen suçlar için uygulanan uzlaşmanın, İcra ve İflas Kanunu’nda disiplin ve tazyik hapsi öngörülen suçlar için uygulanması mümkün değildir.³⁰⁸

4. Önödeme

Önödeme, kanunlarda belli bir miktar ceza öngörülen suçlardan birini işleyen kişinin savcı veya hakim tarafından belirlenen bir parayı belli bir süre zarfında Devlet hazinesine ödemesi durumunda, hakkında kamu davası açılmaması, kamu davası açılmışsa ortadan kaldırılması sonucunu doğuran bir kurumdur.³⁰⁹

³⁰⁶ Kaçak, s. 57; Çolak, s. 257; Kaymaz/Gökcan, s. 334.

³⁰⁷ Çetin, s. 53.

³⁰⁸ Kaymaz/Gökcan, s. 334.

³⁰⁹ Özgenç, *Gazi Şerhi*, s. 747.

Önödeme ile mahkemelerin iş yükünün azaltılarak yargılamanın çabuklaştırılması ve kişilerin mahkumiyet hükmü ile karşılaşarak sabıkalı duruma düşmelerinin önlenmesi amaçlanmaktadır. Kanunda belirtilen şartların varlığı halinde Cumhuriyet Savcılıkları veya mahkemeler önödeme kurumunu uygulamak zorundadırlar. Şartların varlığı halinde önödemenin uygulanması noktasında uygulayıcıların takdir hakkı bulunmamaktadır.³¹⁰

Önödeme 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 75 maddesinde;

“(1) Uzlaşma kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, yalnız adli para cezasını gerektiren veya Kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı üç ayı aşmayan suçların faili;

- a) Adli para cezası maktu ise bu miktarı, değilse aşağı sınırını,
- b) Hapis cezasının aşağı sınırının karşılığı olarak her gün için yirmi Türk Lirası üzerinden bulunacak miktarı,
- c) Hapis cezası ile birlikte adli para cezası da öngörülmüş ise, hapis cezası için bu fıkranın (b) bendine göre belirlenecek miktar ile adli para cezasının aşağı sınırını, Soruşturma giderleri ile birlikte, Cumhuriyet savcılığınca yapılacak tebliğ üzerine on gün içinde ödemediği takdirde hakkında kamu davası açılmaz.

(2) Özel Kanun hükümleri gereğince işin doğrudan mahkemeye intikal etmesi halinde de fail, hakim tarafından yapılacak bildirim üzerine birinci fıkra hükümlerine göre saptanacak miktardaki parayı yargılama giderleriyle birlikte ödendiğinde kamu davası düşer.

(3) Cumhuriyet savcılığınca madde kapsamına giren suç nedeniyle önödeme işlemi yapılmadan dava açılması veya dava konusu fiilin niteliğinin değişmesi suretiyle madde kapsamına giren bir suça dönüşmesi halinde de yukarıdaki fıkra uygulanır.

---

³¹⁰ Kaymaz/Gökcan, s. 352.

(4) Suçla ilgili Kanun maddesinde yukarı sınırı üç ayı aşmayan hapis cezası veya adli para cezasından yalnız birinin uygulanabileceği hallerde ödenmesi gereken miktar, yukarıdaki fıkralara göre adli para cezası esas alınarak belirlenir.

(5) Bu madde gereğince kamu davasının açılmaması veya ortadan kaldırılması, kişisel hakkın istenmesine, malın geri alınmasına ve müsadereye ilişkin hükümleri etkilemez.” şeklinde düzenlenmiştir.

Önödeme, uzlaşma kapsamı dışında kalan ve sadece adli para cezası veya üç ayı aşmayan hapis cezasını gerektiren suçlarda kamu davasının açılmasını önleyen, açılmış olan davanın ise düşürülmesini sağlayarak davaya devam edilmesini önleyen nedenlerdendir. Önödeme kurumu yargı faaliyetlerinin daha hızlı yürütülmesi, bazı suçlardan dolayı faillerin cezalandırılması, sabıkalı olmalarının engellenmesi, bu arada mahkemelerin iş yükünün azaltılması, önemli davalara daha fazla zaman ayrılmasının sağlanması açısından oldukça faydalı bir uygulamadır.³¹¹

İhbar veya usulünce yapılan şikayet üzerine soruşturma aşamasında tüm deliller toplanmalı, suçun işlendiği hususunda yeterli delil yoksa kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmelidir. Soruşturma evresinde toplanan deliller suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa yani Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 170. maddesi uyarınca dava açma şartları gerçekleşmişse şüpheliye önödeme de bulunması bildirilmelidir.³¹²

İddianame düzenlenmeden, özel yasalar gereğince işin doğrudan doğruya mahkemeye gönderilmesi halinde Türk Ceza Kanunu'nun 75. maddesinin 2. fıkrasında belirtildiği üzere, önödeme bildirimini bu kez mahkeme tarafından yapılacaktır. İkinci fıkrada bildirimden bahsedildiği için sanığın sorgusundan önce açıklamalı davetiye ile önödeme önerisinde bulunulabileceği gibi sanık duruşmaya gelmiş, sorgusu yapılmış ise ve suçun önödemeye tabi olduğu anlaşılmışsa yüzüne karşı da hesaplanan asgari miktarı on gün içinde belirlenen yargılama giderleri ile birlikte ödediğinde davanın düşürüleceği bildirilebilecektir. Bildirimin sanığın

---

³¹¹ Bakıcı, s. 1606.

³¹² Bakıcı, s. 1606.

sorgusundan önce yapılacağına dair bir hüküm bulunmadığından, sorgusu yapılan sanığa da önödeme önerisinde bulunulması mümkündür.³¹³

Uzlaşma hususundaki tartışmalı durum önödeme konusunda da vardır. Bir görüşe göre 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 75. maddesi uyarınca, uzlaşma kapsamındaki suçlar için uzlaşma prosedürü işletilecek, sadece İcra ve İflas Kanunu'nun 336. maddesinde düzenlenmiş olan "Müflisin Mallarını İflas İdaresine Vermemek ve Müflisin Alacaklarını İflas İdaresine Bildirmemek Sucu" için önödeme uygulanacaktır.³¹⁴ Bizim de katıldığımız ikinci görüşe göre ise her ne kadar hukuken bazı icra iflas suçları için önödeme mümkün ise de, İcra ve İflas Kanunu'nun önödemeye göre daha geniş imkanlar sunması ve İcra ve İflas Kanunu'nun kanun gerekçesi bakımından önödemenin mümkün olmayacağıdır.

5. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması, geçmişti itibariyle suça meyilli olmayan ve daha önce herhangi bir kasıtlı suçtan mahkum olmayan kişilerin bir suç işlemeleri halinde, bu kişilerin suçun meydana gelmesinde duyduğu pişmanlığın doğal sonucu olarak suçtan kaynaklanan ve dış dünyaya yansıyan zararları gidermeleri halinde uygulama imkanı bulan ve niteliği itibariyle maddi hukuka ilişkin sonuçlar doğuran bir niteliğe sahiptir.³¹⁵ Hükümün açıklanmasının geri bırakılması, ceza mahkumiyetine göre toplum barışını sağlaması açısından daha etkilidir.³¹⁶

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231/5 vd. fıkralarında şu şekilde düzenlenmiştir:

"(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, "iki yıl" veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin

---

³¹³ Bakıcı, s. 1611.

³¹⁴ Çolak, s. 260.

³¹⁵ Bahattin Aras, "Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumu ve Uygulamadaki Sorunlar", *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3. S. 22, Haziran 2008, s. 71-72.

³¹⁶ Mustafa Artuç, "Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması", *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S. 21, Mayıs 2008, s. 108.

hükümler saklıdır. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükümün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

- a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkum olmamış bulunması,
- b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,
- c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekir. Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez.

(7) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkum olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.

(8) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tabi tutulur. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

- a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,
- b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,
- c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur.

(9) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince

aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.

(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkumiyet hükmü kurabilir.

(12) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.

(13) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hakim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

(14) Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasa'nın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılap kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz”

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması ile hüküm kurulmaktadır. Fakat bu hüküm sanık için bir sonuç doğurmamaktadır. Ancak kurulan hükümün sonuç doğurup doğurmayacağı bazı süre ve şartlara bağlıdır. Yani sanık hakkındaki hüküm, belirlenen denetim süresi dolduktan ve bu süre içerisinde sanığın yükümlülüklerine aykırı davranmaması halinde hukuki sonuç doğurmayacaktır.³¹⁷

Yargılamanın konusunu oluşturan fiil Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. Maddesinde düzenlenen uzlaşmaya tabi ise, öncelikle uzlaşma yoluyla uyuşmazlığın

---

³¹⁷ Sevinç Olgun, “Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S. 22, Haziran 2008, s. 63.

çözümü yoluna gidilecektir. Eğer uzlaşma gerçekleşirse ve bu uzlaşmada sanık edimini defaten yerine getirirse sanık hakkında düşme kararı verilecektir. Ancak edimin yerine getirilmesi ileri bir tarihe bırakılırsa, edim takside bağlanırsa veya süreklilik arz ederse, sanık hakkında şartları aranmaksızın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Uzlaşmanın gerçekleşmemesi mağdurun uzlaşmayı kabul etmemesinden kaynaklanırsa yine sanık hakkında şartları aranmaksızın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Ancak uzlaşmanın gerçekleşmemesi sanığın uzlaşmayı kabul etmemesinden kaynaklanırsa sanık hakkında şartları gerçekleşse bile hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez.³¹⁸

Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkum olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde sanık, 5 yıl süreyle denetime tabi tutulur. Çocuk sanıklar için bu denetim süresi 3 yıldır. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur. Denetim süresi içinde yeni bir suç işlenmesi halinde zamanaşımı işlemeye başlar. Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği veya sanığa bir yükümlülük yüklenmişse bu yükümlülüğe aykırı davranılmadığı takdirde, açıklanmasının geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesine karar verilir. Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmesi veya sanığa bir yükümlülük yüklenmişse bu yükümlülüğe aykırı davranılması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmesine ya da şartların varlığı halinde cezanın ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir hüküm kurabilir.³¹⁹

İcra ve iflas suçlarından yaptırım tazyik ve disiplin hapsini gerektiren suçların dışındaki, hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda, yargılama sonunda Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231/5 vd. fıkralarındaki şartların varlığı halinde hükmün

---

³¹⁸ Olgun, s. 64; Haluk Çolak/Mustafa Taşkın, *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi*, B. 2, Ankara 2007, s. 1033; Artuç, *HAGB*, s. 115.

³¹⁹ Necati Meran, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Konusunda Bazı Çözüm Önerileri", *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S. 23, Temmuz 2008, s. 68-69.

açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir.³²⁰ Ancak İcra ve İflas Kanunu'ndaki bir kısım suçlara öngörülen disiplin ve tazyik hapsi cezaları için hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanamayacaktır. Çünkü Yargıtay disiplin ve tazyik hapsini gerektiren eylemlerin suç değil, kabahat olduğu görüşündedir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu da sadece suçlarda ve hapis veya adli para cezası gerektiren eylemlerde uygulanabilecektir. Disiplin ve tazyik hapsinin suç karşılığı olarak uygulanan cezalar olmamaları nedeniyle, disiplin ve tazyik hapsi gerektiren yaptırımlar için hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyecektir.³²¹

G. Zamanaşımı

1. Dava Zamanaşımı

Suçun işlendiği tarihten itibaren belli bir sürenin geçmesine rağmen kamu davasının açılmaması veya davanın sonuçlandırılmaması veya hükmün kesinleşmemesi halinde, fiil ve fâil ile olayın unutulması nedeniyle cezanın yararsız kalması, hatta geçen süre itibariyle ceza verilmesinin faydası olmayacağı düşüncesiyle cezalandırılan sanığa acınması, delillerin kısmen kaybolması veya ortadan yok olması, verilecek karardan kuşku duyulması da dikkate alınarak o suçtan dolayı ceza vermekte toplumsal bir yarar kalmadığı düşünülerek zamanaşımı kabul edilmiştir. Suçun işlendiği tarihten itibaren belli bir zamanın geçmesi halinde, sanık hakkında kovuşturmaya devam edilmesine engel olan zamanaşımına, Türk Ceza Kanunu'nda dava zamanaşımı kavramıyla 66. maddede yer verilmiştir. Dava zamanaşımı, işlenen suçun cezalandırılabilirliğini ortadan kaldıran bir sebeptir.³²² Zamanaşımı, davayı ve cezayı düşüren diğer nedenler gibi, devletin cezalandırma hak ve yetkisinin ortadan kalkmasına yol açmaktadır.³²³

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 72. maddesinin 2. fıkrası gereğince zamanaşımı niteliği gereği resen nazara alınması gereken bir kurumdur. Yetkili

---

³²⁰ Çetin, s. 54.

³²¹ Artuç, *HAGB*, s. 115.

³²² Bakıcı, s. 1460; Özgenç, *Gazi Şerhi*, s. 733; Süleyman Özar, "Türk Ceza Hukukunda Zamanaşımı", *Adalet Dergisi*, S. 37, Mayıs 2010, s. 182.

³²³ Fahri Gökçen Taner, *Ceza Hukukunda Zamanaşımı*, Ankara 2008, s. 17.

mercilerin bu hususta bir sonuca varması için herhangi bir talebe ihtiyaç olmadığı gibi, ilgilisinin de bu haktan vazgeçmesi söz konusu olamaz. Yani zamanaşımı resen uygulanır ve bundan; şüpheli, sanık ve hükümlü vazgeçemezler. Dava zamanaşımı, suçun işlenmesiyle kararın kesinleşmesi arasındaki zaman aralığında söz konusudur. Karar kesinleştikten sonra artık ceza zamanaşımı devreye girer.³²⁴

İcra ve İflas Kanununda zamanaşımına ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Sadece, İcra ve İflas Kanunu'nun 354. maddesinin 2. fıkrasında, icra mahkemesince İcra ve İflas Kanunu'nun 16. bap hükümlerine göre verilen tazyik veya disiplin hapsine ilişkin kararların, kesinleştiği tarihten itibaren iki yıl geçtikten sonra yerine getirilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre İcra ve İflas Kanunu'ndaki disiplin ve tazyik hapsi öngörülen suçlarda şikayet süresi dikkate alındığında dava zamanaşımı süresi 1 yıl, ceza zamanaşımı süresi 2 yıldır. İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen ve cezası disiplin hapsi ve tazyik hapsi olmayan suçlarla ilgili olarak gerek dava, gerekse ceza zamanaşımı yönünden Türk Ceza Kanunu'nun 5. maddesi gereği Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümleri uygulanacaktır. Buna göre disiplin ve tazyik hapsi dışındaki suçlarda dava zamanaşımı süresi 8 yıl, ceza zamanaşımı süresi 10 yıldır.³²⁵

a) Süreler

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda dava zamanaşımı süreleri gösterilmiştir. Bunlar 8 yıldan 30 yıla kadar değişen oldukça uzun sürelerdir. Basit suçlarla mağdur ve kamu üzerinde derin iz bırakan suçların etkileri, unutulma süreleri aynı olmadığından, ceza miktarları nazara alınarak dava zamanaşımı süreleri ayrı ayrı belirlenmiştir. Suçların gerektirdiği ceza miktarı dikkate alınarak zamanaşımı süreleri belirlenmiştir.³²⁶ Dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde suç karşılığında öngörülen cezanın yukarı sınırı göz önünde bulundurulur ve seçimlik ceza söz konusu ise hapis cezası esas alınır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 66. maddesi şu şekildedir.

³²⁴ Bakıcı, s. 1471; Artuç/Bıkmaz, s. 145.

³²⁵ Çetin, s. 128; Özmen, s. 44; Çolak, s. 246.

³²⁶ Bakıcı, s. 1463.

“(1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;

- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl,
- b) Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi beş yıl,
- c) Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl,
- d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl,
- e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl, Geçmesiyle düşer.

(2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin yarısının; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, üçte ikisinin geçmesiyle kamu davası düşer.

(3) Dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur.

(4) Yukarıdaki fıkralarda yer alan sürelerin belirlenmesinde suçun Kanunda yer alan cezasının yukarı sınırı göz önünde bulundurulur; seçimlik cezaları gerektiren suçlarda zamanaşımı bakımından hapis cezası esas alınır.

(5) Aynı fiilden dolayı her ne suretle olursa olsun tekrar yargılanması gereken hükümlünün, sonradan yargılanan suçta ait üçüncü fıkrada yazılı esasa göre belirlenecek zamanaşımı göz önünde bulundurulur. (Değişik 5. fıkra: 5377 - 29.6.2005 / m.8) (5) Aynı fiilden dolayı tekrar yargılamayı gerektiren hallerde, mahkemece bu husustaki talebin kabul edildiği tarihten itibaren fiile ilişkin zamanaşımı süresi yeni baştan işlemeye başlar.

(6) Zamanaşımı, tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs halinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı

üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun onsekiz yaşını bitirdiği günden itibaren işlemeye başlar.

(7) Bu Kanunun İkinci Kitabının Dördüncü Kısımında yazılı ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet veya on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçların yurt dışında işlenmesi halinde dava zamanaşımı uygulanmaz.”

b) Süreleri Durduran ve Kesen Sebepler

Davanın görülmesinin imkansız olduğu hallerde zamanaşımı süresinin işlemeye devam etmesi, haksızlıklara neden olacağından bazı hallerde zaman aşımının durması kabul edilmiştir. Bazı kanunlarda; suç işlendikten sonra, bazı nedenlerle zamanaşımının işlemeye başlamaması veya işlemeye başladığı halde bazı nedenlerle durması gerektiği kabul edilmiştir.³²⁷

Dava zamanaşımının durması 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 67. maddesinin 1. fıkrasında “Soruşturma ve kovuşturma yapılmasının, izin veya karar alınması veya diğer bir mercide çözülmesi gereken bir meselenin sonucuna bağlı bulunduğu hallerde; izin veya kararın alınmasına veya meselenin çözümüne veya Kanun gereğince hakkında kaçak olduğu hususunda karar verilmiş olan suç faili hakkında bu karar kaldırılincaya kadar dava zamanaşımı durur.” şeklinde düzenlenmiştir.

Dava zamanaşımı kanunda belirtildiği şekilde işlemeye başladığı tarihten itibaren 66. maddede belirtilen sürelerin sonuna kadar devam edecektir. Ancak Türk Ceza Kanunu'nun 67. maddesinin 2. fıkrasında sayılan hallerin varlığında bu süreler kesilecek ve kesilme tarihinden itibaren yeniden işlemeye başlayacaktır.

Türk Ceza Kanunu'nun 67. maddesinin 2. fıkrasında dava zamanaşımı kesen haller şu şekilde sayılmıştır.

- a) Şüpheli veya sanıklardan birinin savcı huzurunda ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi,
- b) Şüpheli veya sanıklardan biri hakkında tutuklama kararının verilmesi,

---

³²⁷ Bakıcı, s. 1516.

c) Suçla ilgili olarak iddianame düzenlenmesi,

d) Sanıklardan bir kısmı hakkında da olsa, mahkûmiyet kararı verilmesi,

Dava zamanaşımı kesildiğinde, zamanaşımı süresi yeniden, sıfırdan işlemeye başlayacak, dava zamanaşımını kesen birden fazla nedenin bulunması halinde, zamanaşımı süresi son kesme nedeninin gerçekleştiği tarihten itibaren yeniden işlemeye başlayacaktır. Kesilme halinde, zamanaşımı süresi ilgili suça ilişkin olarak Kanunda belirlenen sürenin en fazla yarısına kadar uzayacaktır.³²⁸

2. Ceza Zamanaşımı

Kesinleşmiş bir cezanın, uzun süre infaz edilememesi halinde, artık o cezanın yerine getirilmesinde toplumsal bir yarar kalmadığı düşünülerek ceza zamanaşımı kabul edilmiştir.³²⁹ Ortada kesinleşmiş ve infaz edilebilir bir mahkeme kararı bulunduğundan ceza zamanaşımı, dava zamanaşımına göre daha uzun tutulmuştur. Ceza zamanaşımı sonunda artık ceza infaz edilemeyecektir. Ancak mahkumiyet hükmü varlığını devam ettirecektir.³³⁰ Mahkumiyet hükmü devam ettiği için sonradan işlenen suç nedeniyle ceza zamanaşımına uğramış ve infaz kabiliyeti kalmamış suç adli sicil kayıtlarına işlenebilir, ertelemeye engel olur ve tekerrüre esas alınabilir.

a) Süreler

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 68. maddesinde 10 yıldan 40 yıla kadar değişen sürelerde ceza zamanaşımı süreleri öngörülmüştür. Bu süreler mahkumiyet hükmünde yer alan ceza sürelerine göre belirlenir. 68. maddede yazılı cezalar aşağıdaki sürelerin geçmesiyle infaz edilmez:

a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında kırk yıl.

b) Müebbet hapis cezalarında otuz yıl.

c) Yirmi yıl ve daha fazla süreli hapis cezalarında yirmi dört yıl.

d) Beş yıldan fazla hapis cezalarında yirmi yıl.

---

³²⁸ Artuç/Bıkmaç, s. 154.

³²⁹ Bakıcı, s. 1546.

³³⁰ Bakıcı, s. 1546.

e) Beş yıla kadar hapis ve adli para cezalarında on yıl.

Türleri başka başka cezaları içeren hükümler en ağır ceza için konulan sürenin geçmesi ile infaz edilmez. Yani hükümde hem hapis hem de adli para cezası öngörülmüşse en ağırlı olan hapis cezasının zamanaşımına uğraması durumunda adli para cezası da zamanaşımına uğramış sayılır. Ceza zamanaşımı hükmün kesinleştiği veya infazın herhangi bir surette kesintiye uğradığı günden itibaren işlemeye başlar ve kalan ceza miktarı esas alınarak süre hesaplanır. Ayrıca hak yoksunlukları bakımından zamanaşımı Türk Ceza Kanunu'nun 69. maddesine göre, cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen hak yoksunluklarının süresi ceza zamanaşımı doluncaya kadar devam eder.

b) Süreleri Kesen ve Durduran Sebepler

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda dava zamanaşımından farklı olarak ceza zamanaşımı için durma nedenleri düzenlenmemiş, sadece kesilme nedenleri düzenlenilmiştir. Kesilme nedenleri sınırlı olarak sayılmıştır. Kesilme nedenleri yorum veya kıyas yoluyla genişletilemez.³³¹

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 71. maddesinde ceza zamanaşımının kesilme nedenleri sayılmıştır. Buna göre; mahkumiyet hükmünün infazı için yetkili merci tarafından hükümlüye kanuna göre yapılan tebligat veya bu maksatla hükümlünün yakalanması ceza zamanaşımını keser. Ayrıca bir suçtan dolayı mahkum olan kimse üst sınırı iki yıldan fazla hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlediği takdirde, ceza zamanaşımı kesilir.

Kesilme halinde o ana kadar geçmiş bulunan süre yanar, ceza zamanaşımı yeniden işlemeye başlar. Bu suretle zaten uzun olan ceza zamanaşımı süreleri daha da uzar. Burada dava zamanaşımının kesilmesinden farklı olarak uzama bakımından üst sınır gösterilmiş değildir. Her kesilmede ceza zamanaşımı yeniden ve tam olarak işlemeye başlar.

---

³³¹ Bakıcı, s. 1551.

3. Disiplin Hapsi ve Tazyik Hapsinde Zamanaşımı

a) Dava Zamanaşımı

İcra ve İflas Kanunu'nda tazyik hapsi ve disiplin hapsi öngörülen cezalar Türk Ceza Kanunu anlamında hapis cezası değildirler. Çünkü Türk Ceza Kanunu'nun 45. maddesinde, suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezaları olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla tazyik hapsi ve disiplin hapsi için Türk Ceza Kanunu'ndaki dava zamaşımına ilişkin hükümler uygulanamayacaktır. Zira tazyik hapsi niteliği itibari ile hapis cezası değildir. Bu nedenle Kanunlarda hapis cezalarına özgü müesseselerin tazyik hapsi ile ilgili olarak uygulanmaması gerekir. Ancak disiplin ve tazyik hapsi öngörülen suçlar şikayete bağlıdır. Bu nedenle konunun İcra ve İflas Kanunu'nun 347. maddesi ile birlikte düşünülmesi gerekir. İcra ve İflas Kanunu'nun 347. maddesi gereğince "Bu Bapta yer alan fiillerden dolayı şikayet hakkı, fiilin öğrenildiği tarihten itibaren üç ay ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle düşer." denildiğinden tazyik ve disiplin hapsi öngörülen suçlar için dava zamaşımının fiilen bir yıl olarak uygulanabileceği anlaşılmaktadır.³³²

b) Ceza Zamaşımı

İcra ve İflas Kanunu'nun 354. Maddesinin 2. fıkrasına göre sanık hakkında hükmedilen tazyik ve disiplin hapsi kararının kesinleştiği tarihten itibaren 2 yıl geçtikten sonra sanık hakkında verilen hüküm yerine getirilemeyecektir.³³³

---

³³² Çetin, s. 128; Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12.11.1973 tarih ve 1973/406 Esas, 1973/710 Karar sayılı "Dava konusu eylem, İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinde yazılı "mal bildiriminde bulunmamak" suçundan ibaret olup, öngördüğü cezaların nevi ve miktarları yönünden "kabahat" niteliğindeki bu suç için gösterilen zamaşımı süresi, TCK'nın 105/2. maddesine göre dolmuş bulunmaktadır. Mahkemece bir yıl içinde mahkumiyet kararı verilmediğine göre, davacı vekilin temyiz itirazının bu bakımdan kabulü ile hükmün bu yönden bozulması ve sanık hakkındaki kamu davasının ortadan kaldırılması gerekir" şeklindeki kararı ve yine Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 09.05.1994 tarih ve 1994/8-119 Esas, 1994/145 Karar sayılı "Ancak sanığa yüklenen mal beyanında bulunmamak suçun TCK.nun 102/6. maddesi uyarınca 6 aylık asli zamaşımı süresine tabidir. 9.3.1939 gün ve 22/31 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre suç tarihinden itibaren bir sene içerisinde mahkumiyet kararı verilmesi gerekir. Bu bir senelik sürenin ister başlarında ister sonlarında karar verilmiş olsun zamaşımı süresi kesilerek 6 aylık asli zamaşımı süresi işlemeye başlar" şeklindeki kararları da bu doğrultudadır (KBİBB).

³³³ Çolak, s. 246.

H. Kanun Yolları

Kanun yolları; kural olarak cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık, katılan, katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek biçimde suçtan zarar görmüş olanların, müdafilerin, kanuni temsilci, eş ve kendilerini ilgilendiren konularda üçüncü kişilerin istemi üzerine başlayan ve aktarma, yayılma ve bazı durumlarda da durdurma etkisi olan, itiraz, temyiz, istinaf, olağanüstü itiraz, kanun yararına bozma ve yargılamanın yenilenmesi gibi çeşitleri bulunan çarelere denir.³³⁴

Mahkeme veya hakim kararlarında yanlışlık ya da hukuka aykırılık varsa bunun giderilmesi, kanun yollarına başvurulmak suretiyle olmaktadır. Taraflara tanınan bu hak, hem taraflarda ve toplumda güven duygusunun yerleşmesine hizmet etmekte, hem de adil yargılama ilkesinin en önemli unsurlarından biridir.³³⁵

Kanun yolları İcra ve İflas Kanunu'nun 353. maddesinde; "İcra mahkemesinin bu Bap hükümlerine göre verdiği tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlara karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde, yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İcra mahkemesinin bu Bapta yer alan suçlardan dolayı verdiği hükümlerle ilgili olarak 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun kanun Yollarına ilişkin hükümleri uygulanır." şeklinde belirtilmiştir. Buna göre İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen disiplin ve tazyik hapsi öngörülen cezalar için itiraz kanun yoluna gidilebilirken, diğer hapis ve adli para cezası öngörülen cezalar için 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki kanun yollarına gidilecektir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 260. maddesi "kanun yollarına başvurma hakkı" başlığını taşımaktadır. Buna göre; Hakim ve mahkeme kararlarına karşı, cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

³³⁴ Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, B. 12, Ankara 2008, s. 839; Kardeşler, s. 138; Artuç/Bıkmaz, s. 51.

³³⁵ Hüsamettin Binici, "5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Kanun Yollarına Genel Bir Bakış", *AD*, S. 26, Eylül 2006, s. 169.

Savcı, sanığın lehine de aleyhine de kanun yollarına gidebilir. Savcının kanun yoluna gidebilmesi için sanığın rızasını almasına gerek yoktur. Yine sanık veya müdafinin kanun yoluna gitmiş olması savcının da ayrıca kanun yoluna gitmesine engel değildir.³³⁶

1. İtiraz

İtiraz kural olarak hakim ve mahkeme kararlarına karşı gidilebilen bir yoldur. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 267. maddesi "Hakim kararları ile kanunun gösterdiği hallerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir." şeklindedir. İtiraz, Hakim ve mahkeme kararlarına karşı gidilebilen ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 268. fıkrasında gösterilen merciler tarafından hukuki ve maddi açıdan inceleme yapılan denetim muhakemesine denilmektedir.³³⁷ Hakim kararı, soruşturma evresinde hakim tarafından alınan kararları kapsar.³³⁸ Toplu mahkemelerde karar sadece başkan tarafından veriliyorsa hakim kararı, kurul tarafından veriliyorsa mahkeme kararıdır. Mahkemelerin itiraz edilebilen kararları son karardan önce verilen ara kararlardır.³³⁹

İtiraz, itiraz etmede yararı olan tarafa tanınan bir haktır. Hukuksal hiçbir yararı olmayanlar bu yola başvuramazlar. İtirazı inceleyecek merci öncelikle hukuki yarar hususunu göz önünde bulundurmalıdır. Davanın tarafı olmayan veya o davada hiçbir hukuki menfaati bulunmayanların itiraz yoluna gitmeleri doğru değildir.³⁴⁰

İtiraz edilebilecek mahkeme kararlarından biri de İcra ve İflas Kanunu'nun 353. maddesinde "İcra mahkemesinin bu Bab hükümlerine göre verdiği tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlara karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde, yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir." denilmek suretiyle belirtilmiştir. Bu madde ile itiraz kanun yolu bakımından özel bir düzenleme yapılarak, hem itiraz merci, hem itiraz süresi, hem de hangi kararlara karşı itiraz yoluna gidilebileceği hüküm altına

³³⁶ Öztürk/Erdem, s. 862.

³³⁷ Öztürk/Erdem, s. 867.

³³⁸ Haydar Erol, *Ceza Muhakemesi Kanunu*, Ankara 2008, s. 1752.

³³⁹ Mustafa Sargedik, "Denetim Muhakemesi Olarak İtiraz", *AD*, S. 34, Mayıs 2009, s. 223; Binici, s. 172-176.

³⁴⁰ Özmen, s. 551.

alınmıştır.

Tazyik ve disiplin hapsine itiraz ve usulü İcra ve İflas Kanunu'nun 353. maddesinde "İcra mahkemesinin bu Bap hükümlerine göre verdiği tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlara karşı, teahhüt veya tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde, yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İcra mahkemesinin bu Bapta yer alan suçlardan dolayı verdiği hükümlerle ilgili olarak 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanır." şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden, tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlar için sadece itiraz yoluna başvurulabileceği anlaşılmaktadır. İcra ve İflas Kanunu'nun 353. maddesinde yer almayan hususlar için Ceza Muhakemesi Kanunu'nun itiraza ilişkin hükümleri uygulanacaktır.³⁴¹

İtiraz, kararı veren mercie verilecek bir dilekçe ile veya tutanağa geçirilmek koşuluyla zabıt katibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır. Tutanağa geçirilen beyanı ve imzayı hakim onaylar. Bu şekilde kararına itiraz edilen hakim veya mahkeme, itirazı yerinde görürse düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde incelemeye yetkili mercie gönderir. Merciiin, itiraz üzerine verdiği kararlar kesindir.³⁴²

Yargıtay 16. Hukuk Dairesi 08.06.2006 tarih ve 2006/12977 Esas, 2006/4387 Karar sayılı kararında; hükmün kesinleşmesinden sonra 5252 Sayılı Kanunun 10. maddesi uyarınca infazın durdurulması veya ertelenmesine karar verilmesi gerekirken, evrak üzerinde yapılan incelemede beraat kararı verilemeyeceği gözetilmeksizin, yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz ise de, anılan kararın duruşma yapılmadan verilmiş olması nedeniyle ve niteliği gereği yargı çevresinin bulunduğu Ağır Ceza Mahkemesine itiraz edilmesi yerine temyize konu yapılması doğru olmadığından temyiz isteminin reddine karar vermek gerektiğini bildirmiştir.³⁴³

---

³⁴¹ Artuç/Bıkmaç, s. 58.

³⁴² Artuç/Bıkmaç, s. 58-59.

³⁴³ Çetin, s. 105-106.

Yine Yargıtay Ceza Genel Kurulu 25.04.2006 tarih ve 2006/16-123 Esas, 2006/127 Karar sayılı kararı "İcra ve İflas Yasasının 16. Bap kapsamındaki fiiller ikili bir ayrıma tabi tutularak, bir kısım eylemler suç olarak düzenlenip, hapis ve adli para cezası şeklinde yaptırımlara bağlanmış, diğer bir kısım eylemler ise, kabahat olarak düzenlenmek suretiyle, yaptırımları disiplin veya tazyik hapsi şeklinde belirlenmiştir. Suç olarak düzenlenen eylemler nedeniyle verilen hükümlerle ilgili olarak 5271 sayılı Yasanın yasa yollarına ilişkin hükümleri uygulanacağından, bu suçlar nedeniyle 5271 sayılı Yasanın 223. maddesinde hüküm olarak belirtilen "beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkumiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararları ile adli yargı dışındaki bir yargı merciine yönelik görevsizlik kararı 5320 sayılı Yasanın 8. maddesi uyarınca temyizle ilişkin hükümleri yürürlükte bulunan 1412 sayılı Yasanın 305 vd. maddelerindeki koşulların da bulunması halinde temyiz yasa yoluna tabi olacaktır. Kabahat olarak düzenlenen eylemler nedeniyle verilen kararlar ise, İcra ve İflas Yasası'nın 353/1. maddesi uyarınca itiraz yasa yoluna tabi olacaktır. Anılan fıkradaki "İcra mahkemesinin bu Bap hükümlerine göre verdiği tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlara karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde, yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine itiraz edilebilir." şeklindeki düzenleme tek başına ele alındığında, tazyik ve disiplin hapsine karar verilmesi halinde, bu kararlara karşı itiraz yasa yoluna başvurulabileceği yolunda yorumlara yol açabilmekte ise de, hükmün konuluş amacı, 5358 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikler ve getirilen yeni sistem ve 353. maddenin 2. fıkrasındaki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde, yasa koyucunun yalnızca verilen tazyik veya disiplin hapsine ilişkin kararları değil, disiplin veya tazyik hapsini gerektiren fiiller nedeniyle verilen her türlü kararı itiraz yasa yoluna tabi kılmayı amaçladığı açıkça anlaşılmaktadır. Aksi kabul aynı eylem nedeniyle, daha ağır sonuç doğuran "disiplin ve tazyik hapsi" kararlarının itiraz yasa yoluna, daha lehe sonuç doğuran kararların ise temyiz yasa yoluna tabi kılınmasını sonuçlayacaktır. Böyle bir kabul ise yasanın dayandığı sisteme aykırı olacağı gibi hüküm sonucuna bakılarak yasa yolunun saptanmasına yol açacak ve verilen hükme bağlı olarak başvurulacak yasa yolu değişeceğinden

hukuki istikrarı zedeleyecektir”³⁴⁴ şeklindedir.

Mahkemenin kararına yapılan itiraz üzerine, mahkemenin yargı çevresinde bulunan ağır ceza mahkemesi itiraza konu dosyayı ve eklerini inceler. İnceleme sonunda ağır ceza mahkemesi, itiraz yedi günlük itiraz süresinde yapılmamışsa, itirazda itiraz edenin hukuksal bir yararı yoksa veya itiraz yerinde değilse; itirazın reddine karar verir. İtiraz yerinde görülürse Ağır Ceza Mahkemesi aynı zamanda itiraz konusunda da bir karar verir. Ağır Ceza Mahkemesinin itiraz üzerine verdiği kararları kesindir.³⁴⁵

Ağır Ceza Mahkemesinin itiraz konusunda aynı zamanda kara verebilmesi için araştırılması gereken bir hususun olmaması veya usuli bir eksikliğin bulunmaması halinde mümkündür. Nitekim Yargıtay 16. Hukuk Dairesi 21.03.2007 tarih ve 2007/978 Esas, 2007/849 Karar sayılı “Ceza Muhakemesi Kanunu anlamında itirazın, kural olarak itiraz olunan kararı veren mahkemeye yapılacağı ve ilk inceleme kararı veren mahkemece gerçekleştirilip, kararın düzeltilebileceği, yerinde görmezse en çok üç gün içinde itirazı inceleyecek mercie göndermesi gerektiği (CMK. m. 268/1-2), buna karşılık İcra ve İflas Kanunu'nda İcra Mahkemesinin itiraza tabi verdiği kararlara itirazın 5358 sayılı Yasa ile değişik İİK.nun 353/1. maddesi uyarınca yedi gün içerisinde yargı çevresinde bulunduğu Ağır Ceza Mahkemesine yapılması gerekmekte olup, bu anlamda Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki sistemden ayrıldığı, Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki itiraz kanun yolu bir suç muhakemesi sonucunda verilen yargı kararları için olduğu, nitekim anılan kanunun "İtiraz usulü ve inceleme mercileri" başlıklı 268. maddesinde kararına itiraz edilecek ve itirazı inceleyecek mahkemeler Sulh Ceza, Asliye Ceza, Ağır Ceza ve Bölge Adliye Mahkemesi olarak belirlendiği, buna karşılık İcra ve İflas Kanunu'nda, İcra Mahkemesinin itiraza tabi verdiği disiplin hapsi ve tazyik hapsine ilişkin kararlar, dar ve teknik anlamda "suç" karşılığı verilen kararlar olmadığı, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 268. maddesinde kararına itiraz edilecek mahkemeler arasında İcra Mahkemesinin gösterilmediği cihetle, İcra ve İflas Kanunu'nun 353/1. maddesi uyarınca İcra Mahkemesince verilen itiraza tabi

---

³⁴⁴ KBİBB.

³⁴⁵ Özmen, s. 555.

kararlara itirazın yedi gün içerisinde doğrudan Ağır Ceza Mahkemesine yapılması gerektiği, anılan maddede ilk incelemenin İcra Mahkemesince yerine getirileceğine dair bir düzenlemenin de bulunmadığı gözetildiğinde, itiraz hakkında Ağır Ceza Mahkemesince bir karar verilmesi gerekmekte ise de, bu durum yargılaması tamamlanmış, herhangi bir delil yada sair araştırma ihtiyacı bulunmayan haller içindir.”³⁴⁶ şeklindeki kararı ile bu durumu belirtmiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 269. maddesine göre; itiraz, kararın yerine getirilmesinin geri bırakılması sonucunu doğurmaz. Ancak, kararına itiraz edilen makam veya kararı inceleyecek merci, kararın yerine getirilmesinin geri bırakılmasına karar verebilir.

2. İstinaf

İstinaf kanun yolu ceza adalet sistemimize 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanunu ile getirilmiştir. Ancak yürürlük süresi 5235 sayılı Kanun gereğince ertelenmiş ve halen yürürlüğe girmemiştir. İstinaf kanun yolunun sistemimize girmesiyle; ilk derece mahkemelerinden verilen kararlar aleyhine doğrudan temyiz yoluna gidilemeyecek; öncelikle istinaf yoluna başvurulacaktır. Hükmün maddi ve hukuki yönden yeniden incelenmesini ve gerektiğinde yeni bir son karar verilmesini sağlayan bu kanun yoluna, “istinaf”; bu görevi yapacak olan mercie de “bölge adliye mahkemesi” adı verilmiştir.³⁴⁷

İstinaf, ilk derece mahkemelerince verilen son kararlardaki hataları ve hukuka aykırılıkları gidermek amacıyla kabul edilmiş olağan bir kanun yoludur. İstinaf kanun yolunda, ilk derece mahkemelerinin son kararları hem maddi yönden, yani delillerin tespiti, değerlendirilmesi ve sübutu yönünden, hem de hukuki yönden, yani sabit kabul edilen olaya hukuk kuralları uygulanırken hata yapıp yapılmadığı yönünden incelenir. Ayrıca istinaf kanun yolunda yeni delil ve maddi olgu ortaya koymak mümkündür.³⁴⁸

---

³⁴⁶ KBİBB.

³⁴⁷ Öztürk/Erdem, s. 870; Binici, s. 177.

³⁴⁸ Nevzat Toroslu/Metin Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara 2006, s. 322; Ali Tanju Sangül, *Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf*, Ankara 2008, s. 4.

Muhakeme sonunda iki konunun çözülmesi gerekmektedir. Bunlardan biri olayın tüm teferruatıyla öğrenilmesi, araştırılması ve bir olayın sabit kabul edilmesidir. Buna “maddi mesele” denmektedir. Diğeri ise; mahkemece sabit kabul edilen olayın hangi hukuki tipe, kalıba uygunluk gösterdiğinin saptanmasıdır; buna da “hukuki mesele” denmektedir. İşte temyiz makamı “hukuki mesele”yi ele alır ve mahkemece sabit kabul edilen olguya dokunmaksızın, bu olgunun uygulanan hukuki kalıba uygun düşüp düşmediğini araştırır. Ancak günümüzde temyiz makamı, sadece hukuki değerlendirme yapmakla kalmamakta; bunun yanında maddi meseleyi de çözmeye kalkmaktadır. Temyiz makamı delillerle yüz yüze gelmeksizin, dosyadan okuduğu belge ve bilgilerle maddi meseleyi çözemez. Bu sakıncanın giderilmesi açısından istinaf usulünün getirilmesi çok isabetli olmuştur. Zira istinaf mahkemesi, maddi ve hukuki meseleyi birlikte değerlendirecektir. İstinaf yolunda gerektiğinde deliller de incelenecek, yeni bir yargılama yapılarak ilk derece mahkemesinin hatalı kararları düzeltilenilebilecektir. Bu durumda temyiz makamı, sadece hukuki meseleyi inceleyecektir.³⁴⁹

Kural olarak ilk derece mahkemelerinden verilen kararlara karşı istinaf yolu başvurulabilir. Hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararlarına karşı da istinaf yolu açıktır. Ancak, sonuç olarak belirlenen iki bin lira dahil adli para cezasına mahkumiyet hükümlerine; üst sınırı beş yüz günü geçmeyen adli para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine; kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlere karşı istinaf yoluna başvurulamaz. On beş yıl ve daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümler ise bölge adliye mahkemesi tarafından re sen incelenecektir.³⁵⁰

İcra ve İflas Kanunu’nun 5328 sayılı Kanun ile değişik 353. maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre, icra mahkemelerinin disiplin hapsi ve tazyik hapsi dışında verdikleri kararlara karşı yapılacak kanun yolu başvurularında, 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Buna göre, icra mahkemelerince Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 353. maddesinin1. fıkrasında sayılan kararlar dışındaki hükümlere karşı kanun yolları

³⁴⁹ Öztürk/Erdem, s. 871; Kardeşler, s. 140.

³⁵⁰ Kardeşler, s. 140.

bakımından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun hükümleri uygulanacaktır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 272. maddesine göre, kural olarak icra mahkemesince verilen kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 286. maddesi ile bölge adliye mahkemesinin ceza dairesinin bozma dışındaki hükümlerine karşı temyiz yoluna başvurulabilecektir. Ancak, icra mahkemesi tarafından beş yıl veya daha az verilmiş olan hapis cezası ile adli para cezaları hakkında istinafa başvurulmuş olup da başvurunun esastan reddi halinde temyiz yoluna gidilemeyecektir.³⁵¹

3. Temyiz

Temyiz, yargılama makamının kararlarındaki aykırılıkları gidermek için kabul edilmiş olağan kanun yoludur. Temyizde sadece hukuki meseleler ele alınabilir. Maddi meseleler temyizde ele alınmaz. Temyiz yolu, esas mahkemesinin nihai kararlarına karşı ve bunlarla birlikte olmak şartıyla bunlara esas teşkil etmiş olan ara kararlara karşı kabul edilmiştir. Temyiz incelemesi Yargıtay tarafından yapılır.³⁵²

Temyiz, olağan ve hukuki derece bir kanun yolu niteliğindedir. Kesin hüküm niteliğindeki kararlara karşı temyiz yoluna gidilemediğinden, sadece kesinleşmemiş kararlara karşı temyiz yoluna gidildiğinden, temyiz kanun yolu olağan bir kanun yoludur. Yine mahkemelerin vermiş olduğu nihai kararlar hukuka uygunluk bakımından incelendiğinden temyiz yolu hukuki derece kanun yoludur. Temyiz incelemesinde Yargıtay, mahkemenin vermiş olduğu son kararında hukuku tam ve doğru biçimde uygulayıp uygulamadığını denetler.³⁵³

5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesine göre "Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2nci

---

³⁵¹ Çolak, s. 229.

³⁵² Öztürk/Erdem, s. 938; Kardeşler, s. 141; Binici, s. 183.

³⁵³ Erdener Yurtcan, *Cumhuriyet Savcısının ve Ceza Yargıcının El Kitabı*, Ankara 2002, s. 346; Serap Haklı Bayraktutan, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolu Olarak Temyiz*, (Danışman: Prof. Dr. Zeki Hafizoğulları), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003, s. 1-2.

maddesi uyarınca Resmi Gazetede ilan edilecek göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 322nci maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları hariç olmak üzere, 305 ila 326ncı maddeleri uygulanır”. O halde davası açılmış icra iflas suçlarıyla ilgili kanun yolları iki aşamada incelenebilir.

Burada önce, 1412 sayılı CMUK hükümleri geçerli olduğundan bu hükümleri incelemeye çalışalım. İcra mahkemelerince verilen nihai kararın denetimleri, Yargıtay tarafından yapılır. Mahkumiyet, beraat, zamanlaması nedeniyle düşme, davanın, borcun ödenmesi veya müştekinin açık veya zımni olarak vazgeçmesi nedeniyle düşme ve sanık hakkında ceza verilmesine yer olmadığına dair kararlar temyize tabidir.³⁵⁴

İcra suçları ile ilgili temyiz nedenleri konusunda, İcra ve İflas Kanununda herhangi bir hüküm yoktur. Bu nedenle burada da CMUK’un 307. maddesindeki temyiz nedenleri uygulanır. CMUK’un 307. maddesine göre “temyiz, ancak hükmün kanuna aykırı olması sebebine müstenit olur. Hukuki bir kaidenin tatbik edilmemesi yahut yanlış tatbik edilmesi kanuna muhalefettir.” Ayrıca CMUK’un 308. maddesinde kanuna muhalefet halleri sayılmıştır. Şayet verilen bir icra mahkemesi kararı usul ve esas yönünden herhangi bir şekilde kanuna aykırı ise temyiz edilebilir.³⁵⁵

Bölge adliye mahkemeleri kurulup istinaf kanun yolu uygulanmaya başladığında; bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma kararları temyiz edilemez. Bunun dışında kalan hükümleri temyiz edilebilir. Ancak Kanun bunun istisnalarını 286. maddede düzenlemiştir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 286. maddesi;

(1) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma dışında kalan hükümleri temyiz edilebilir.

(2) Ancak;

---

³⁵⁴ Artuç/BıkmaZ, s. 48.

³⁵⁵ Artuç/BıkmaZ, s. 49.

- a) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezaları ile miktarı ne olursa olsun adli para cezalarına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine dair bölge adliye mahkemesi kararları,
- b) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarını artırmayan bölge adliye mahkemesi kararları,
- c) Sulh ceza mahkemesinin görevine giren suçlarla ilgili olarak ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere ilişkin her türlü bölge adliye mahkemesi kararları,
- d) Adli para cezasını gerektiren suçlarda ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere ilişkin suç niteliğini değiştirmeyen bölge adliye mahkemesi kararları,
- e) Sadece eşya veya kazanç müsaderesine veya bunlara yer olmadığına ilişkin ilk derece mahkemesi kararlarını değiştirmeyen bölge adliye mahkemesi kararları,
- f) On yıl veya daha az hapis cezasını veya adli para cezasını gerektiren suçlardan, ilk derece mahkemesince verilen beraat kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen beraat kararları ile istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararları,
- g) Davanın düşmesine, ceza verilmesine yer olmadığına, güvenlik tedbirine ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen davanın düşmesine, ceza verilmesine yer olmadığına, güvenlik tedbirine veya istinaf başvurusunun reddine dair kararlar,
- h) Yukarıdaki bentlerde yer alan sınırlar içinde kalmak koşuluyla aynı hükümde, cezalardan ve kararlardan birden fazlasını içeren bölge adliye mahkemesi kararları, Temyiz edilemez.” şeklindedir.

Bölge adliye mahkemesinin bunlar dışında kalan hükümleri, hükümden önce verilip, hükme esas oluşturan veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan kararlarla

birlikte temyiz olunabilir.³⁵⁶

İcra Mahkemesince verilen nihai kararlara karşı, müşteki, sanık, tarafların vekilleri, katılan ve Cumhuriyet Savcısı temyiz yoluna gidebilir. Temyiz, kararı veren mercie verilecek bir dilekçe ile veya tutanağa geçirilmek koşuluyla zabıt katibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır. Tutanağa geçirilen beyanı ve imzayı hakim onaylar. İtirazdan farklı olarak temyiz başvurusu üzerine hakim kararının yanlış olduğunu anlaşırsa bile kararını düzeltemez. Dava dosyası ekleri ile birlikte hemen Yargıtay'a gönderilmelidir.³⁵⁷ Yerel mahkemece dosya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından dosya 16. Hukuk Dairesine gönderilir. 2007 yılından beri icra ve iflas suçlarına 16. Hukuk Dairesi bakmaktadır.

4. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi

İcra ve İflas Kanunu'nun 353. maddesinin 2. fıkrasına göre tazyik ve disiplin hapsi dışındaki suçlarda 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanacağından, Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki olağanüstü kanun yolları icra ve iflas suçları içinde söz konusu olacaktır. Olağanüstü kanun yolları, kesin hüküm doğduktan sonra, bu kesin hükümdeki aykırılıkları çözmek amacıyla tanınan kanuni yoldur.³⁵⁸

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308. maddesinde; "Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, resen veya istem üzerine, ilamın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda ise süre aranmaz." şeklinde düzenlenmiştir.

Hukuka aykırı olduğu iddiası ile kural olarak, Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararının Ceza Genel Kurulunda incelenmesi için, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından ilamın kendisine verilmesinden itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna yapılan başvuruya olağanüstü itiraz (davası); bu başvuru üzerine

---

³⁵⁶ Çolak, s. 229.

³⁵⁷ Özmen, s. 555.

³⁵⁸ Binici, s. 193.

CGK’ da yapılan muhakemeye olağanüstü itiraz muhakemesi denilmektedir.³⁵⁹

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazını, Yargıtay Ceza Genel Kurulu inceler. YCGK itirazda ileri sürülen gerekçelerle bağlı olmaksızın kararı usul ve esas yönünden inceler ve kabul veya ret kararı verir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı itiraz yetkisini resen veya istem üzerine kullanabilir. Denetim muhakemesine başvuru hakkı olanlar Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısını harekete geçirebilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı itiraz yetkisi sadece Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararlar için söz konusudur.³⁶⁰

5. Kanun Yararına Bozma

1412 sayılı CMUK’ nun 343. maddesinde “yazılı emir” başlığı altında düzenlenen bu olağanüstü kanun yolu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 309. maddesinde “kanun yararına bozma” başlığı altında düzenlenmiştir. Hakim tarafından ve mahkemelerce verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar ve hükümlerde hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanlığının, o karar veya hükmün bozulması istemi üzerine Yargıtay C. Başsavcılığının ilgili ceza dairesinde açtığı davaya kanun yararına bozma davası, bu dava üzerine Yargıtay tarafından yapılan incelemeye de kanun yararına bozma incelemesi denilmektedir.³⁶¹

Kanun yararına bozma davasını açma yetkisi Adalet Bakanlığının yazılı istemi üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına aittir. Bununla birlikte kanun yararına bozma yetkisi Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 309/4-d. maddesinde belirtilen duruma özgü olarak (cezanın kaldırılmasını veya azaltılmasını gerektiren durumlar) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Adalet Bakanlığının istemi olmaksızın da resen kanun yararına bozma yetkisini kullanabilir. Ancak, 309. madde gereğince kanun yararına bozma yoluna Adalet Bakanlığı tarafından başvurulduğunda bu yetki, artık Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kullanılamaz.³⁶²

---

³⁵⁹ Öztürk/Erdem, s. 939.

³⁶⁰ Öztürk/Erdem, s. 949; Binici, s. 194.

³⁶¹ Öztürk/Erdem, s. 947. Binici, s. 194-195.

³⁶² Öztürk/Erdem, s. 947.

Kanun yararına bozma yolunda ‘bozma nedenleri’ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 309. Maddesinin 4. fıkrasında gösterilmiştir. Buna göre bozma nedenler ve sonucunda yapılacak işlemler şunlardır:

- a) 223 uncu maddede tanımlanan ve davanın esasını çözmeyen bir karara ilişkin ise, kararı veren hakim veya mahkeme, gerekli inceleme ve araştırma sonucunda yeniden karar verir.
- b) Mahkumiyete ilişkin hükmün, davanın esasını çözmeyen yönüne veya savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucunu doğuran usul işlemlerine ilişkin ise, kararı veren hakim veya mahkemece yeniden yapılacak yargılama sonucuna göre gereken hüküm verilir. Bu hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.
- c) Davanın esasını çözüp de mahkumiyet dışındaki hükümlere ilişkin ise, aleyhte sonuç doğurmaz ve yeniden yargılamayı gerektirmez.
- d) Hükümlünün cezasının kaldırılmasını gerektiriyorsa cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa bu hafif cezaya Yargıtay ceza dairesi doğrudan hükmeder.

6. Yargılamanın Yenilenmesi

Esas mahkemesi tarafından verilen bir hükmün kesinleşip kesin hüküm halini almasından sonra, bu hükümde maddi hataların bulunduğu anlaşıldığında, olağan kanun yoluna başvurabilenler, hükümlü ölmüş ise ölenin eşi, üst soyu, alt soyu veya kardeşleri, bunların bulunmaması durumunda ise Adalet Bakanı tarafından hatalı olduğu iddia edilen hükmü veren mahkemeye, sebepleri ve delilleri gösterilerek yargılamanın yeniden yapılması isteminde bulunulmasına yargılamanın yenilenmesi davası, bu davanın kabule değer bulunması ile hükmü veren mahkemede yapılan yargılamaya da yargılamanın yenilenmesi muhakemesi denir.³⁶³

Yargılamanın yenilenmesi sebepleri ikiye ayrılmıştır. Hükümlünün lehine yargılamanın yenilenmesi sebepleri Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 311. maddesinde şu şekilde sayılmıştır:

---

³⁶³ Öztürk/Erdem, s. 950. Binici, s. 196.

- a. Duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliği anlaşılırsa
- b. Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğu veya oy verdiği anlaşılırsa
- c. Hükme katılmış olan hakimlerden biri, hükümlünün neden olduğu kusur dışında, aleyhine ceza kovuşturmasını veya bir ceza ile mahkumiyetini gerektirecek biçimde görevlerini yapmada kusur etmiş ise
- d. Ceza hükmü hukuk mahkemesinin bir hükmüne dayandırılmış olup da bu hüküm kesinleşmiş diğer bir hüküm ile ortadan kaldırılmış ise
- e. Yeni olaylar veya yeni deliller ortaya konulup da bunlar yalnız başına veya önceden sunulan delillerle birlikte göz önüne alındıklarında sanığın beraatını veya daha hafif bir cezayı içeren kanun hükmünün uygulanması ile mahkum edilmesini gerektirecek nitelikte olursa
- f. Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması, Bu hallerde yargılamanın yenilenmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.

Yargılamanın yenilenmesi istemi Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311/1-f maddesinde öngörülen durum dışında bir süreye bağlı değildir. Hükümlünün ölmesi veya cezanın infaz edilmiş olması yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunulmasına engel değildir. Yargılamanın yenilenmesi istemi kural olarak hukuka aykırı olduğu iddia edilen hükmü veren mahkemeye yapılır. Yargıtay tarafından davanın esasına hükmedildiği durumlarda da yargılamanın yenilenmesi için hükmü veren mahkemeye başvurulur.³⁶⁴

Sanık veya hükümlünün aleyhine olarak yargılamanın yenilenmesi sebepleri ise Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 314. maddesinde şu şekilde sayılmıştır:

- a. Duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili

---

³⁶⁴ Öztürk/Erdem, s. 951.

olan bir belgenin sahteliği anlaşılırsa

- b. Hükme katılmış olan hakimlerden biri, aleyhine ceza kovuşturmasını veya bir ceza ile mahkumiyetini gerektirecek nitelikte olarak görevlerini yapmada sanık veya hükümlü lehine kusur etmiş ise
- c. Sanık beraat ettikten sonra suçla ilgili olarak hakim önünde güvenilebilir nitelikte ikrarda bulunmuşsa.

V. İCRA VE İFLAS SUÇLARINA VERİLEN CEZALARIN İNFAZI

Cezanın infazı, ceza mahkemelerince verilerek kesinleşen tüm ceza mahkumiyetlerinin yerine getirilmesidir.³⁶⁵ Cezanın infazından amaçlanan, hükümlülerin gelecekte tekrardan suç işlemekten uzak kalabilme yeteneğini kazanması ve hukuka inanan bireyler olarak eğitilerek toplum içerisindeki yerlerini tekrardan almalarını sağlamaktır.³⁶⁶

01.06.2005 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5358 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun ceza içeren birçok maddesi değiştirilmiştir. Yapılan değişikliklerle birlikte icra ceza mahkemeleri İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçlar nedeniyle, hapis cezası, adli para cezası, tazyik hapsi cezası, hapsen tazyik cezası ve disiplin hapsi cezası olmak üzere beş çeşit ceza verebilmektedir. Şimdi icra ceza mahkemelerince verilen cezaların infazını tek tek inceleyelim.

A. Hapis Cezalarının İnfazı

İcra Ceza Mahkemeleri, İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçlar nedeniyle Türk Ceza Kanunu anlamında hapis cezaları verebilmektedirler. Bu hapis cezaları Türk Ceza Kanunu'ndaki hapis cezaları ile aynı nitelikte olduklarından infazları da Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen cezaların infazı gibi olmaktadır. Yani bu cezalar 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanuna göre infaz edilecektir.

Hapis cezaları kanunda aksi belirtilmedikçe bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamamaktadır. Bu aralıklardaki bir süre ile hapis cezası alan hükümlünün ilamdaki adresine 5275 Sayılı Kanunun 19. maddesi uyarınca çağrı kağıdı gönderilir. Hükümlüye gönderilen çağrı kağıdı ile hükümlüden çağrı kağıdını tebliğ aldığı günden itibaren 10 gün içinde cezasını çekmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gelmesi istenir. Hükümlü bu 10 günlük süre içerisinde Cumhuriyet Başsavcılığına gelirse sağlık kontrolünün ardından cezasını çekmek üzere ceza infaz kurumuna

³⁶⁵ Timur Demirbaş, *İnfaz Hukuku*, B. 2, Ankara 2008, s. 36.

³⁶⁶ Demirbaş, s. 37.

gönderilir. 10 gün içinde hükümlü çağrıya uymayıp Cumhuriyet Başsavcılığına gelmezse hakkında yakalama emri çıkarılır. Bu yakalama emri üzerine yakalanan hükümlü yine cezasını çekmek üzere ceza infaz kurumuna gönderilir.³⁶⁷

Yapılan çağrıya uyup 10 gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığına gelen hükümlünün 5275 Sayılı Kanununun 17. maddesindeki şartların da olması halinde 6 aya kadar cezasının ertelenmesini isteme hakkı vardır. Süreli hapis cezalarında hükümlüler şartla tahliye edilebilmektedirler. 5275 Sayılı Kanununun 107/2. maddesi uyarınca cezasının üçte ikisini ceza infaz kurumunda çekenler şartla tahliye edilebilmektedirler.³⁶⁸

B. Adli Para Cezalarının İnfazı

Yine İcra Ceza Mahkemeleri İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçlar nedeniyle Türk Ceza Kanunu anlamında adli para cezaları verebilmektedirler. Bu adli para cezaları Türk Ceza Kanunu'ndaki adli para cezaları ile aynı nitelikte olduklarından, infazları da Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen adli para cezalarının infazı gibi olmaktadır. Yani bu cezalar da 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanuna göre infaz edilecektir.

CGTİK'nun 106/1. maddesinde “Adli para cezası, Türk Ceza Kanununun 52. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen usule göre tayin olunacak bir miktar paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.” hükmüne yer verilmiştir. Maddede belirtilen adli para cezasının kısa süreli haptisten çevrilen adli para cezası mı yoksa doğrudan hükmolunan adli para cezası mı olduğu açıkça belirtilmemiştir. Maddeden her türlü adli para cezasının aynı şekilde infaz edileceği anlaşılmaktadır. Ancak CGTİK'nun 109. maddesinde “Kısa süreli hapis cezası yerine Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesine göre hükmedilen seçenekli yaptırımların infazında uygulanacak rejim, tüzükte gösterilir.” hükmüne yer verilmiştir.³⁶⁹ Bu hükme istinaden Bakanlar

---

³⁶⁷ Osman Atalay, “İcra Mahkemelerince Verilen Kararlar ve Bu Kararların İnfazı”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S.19, Mart 2008, s. 60.

³⁶⁸ Atalay, s. 60.

³⁶⁹ Necati Meran, “Hukukumuzda Adli Para Cezalarının İnfazı”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S. 18, Şubat 2008, s. 154.

Kurulu tarafından 20.03.2006 tarih ve 2006/10218 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük yapılmıştır. ³⁷⁰

Kısa süreli hapisten çevrilen adli para cezalarının infazı, 01.03.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5739 sayılı Kanununun 5. maddesi ile CGTİK'nun 106. Maddesinde değişiklik yapılmadan önce, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğü'nün 51. maddesine göre yapıyordu. Buna göre adli para cezasını içeren kesinleşmiş ilamın Cumhuriyet Başsavcılığına gelmesi üzerine, Cumhuriyet Savcısı hapisten çevrilen adli para cezasının otuz gün içinde ödenmesi için hükümlüye ödeme emri gönderiyordu. Ancak para cezası süresi içinde ödenmediğinde hapse çevirme ilgili mahkemesinden isteniyordu. 01.03.2008 tarihinden sonra ise, süresi içinde ödenmeyen adli para cezaları, ister adli para cezası mahkeme tarafından doğrudan verilmiş olsun, ister kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak verilmiş olsun, Cumhuriyet Savcısı tarafından kararda belirtilen gün sayısı esas alınarak hapse çevrilmektedir. ³⁷¹

Vesayet altında olan hükümlülere ilişkin adli para cezası ödeme emri vasiye tebliğ edilir. Vesayet altında bulunan hükümlüye yapılan tebligat geçerli değildir. ³⁷²

Özetle, 5275 sayılı Kanununun 106/2. maddesi gereği hükümlünün ilâmdaki adresine para cezası ödeme emri tebliğ edilir. Tebliğden itibaren 30 gün içinde hükümlünün mahkum olduğu adli para cezasını ödemesi beklenir. Bu süre içinde adli para cezası ödenmez ise, 5275 sayılı Kanununun 106/3 maddesi gereği, Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarınca adli para cezası hapse çevrilip, hükümlü hakkında yakalama emri çıkartılır. Hükümlü yakalandığında hemen para cezasını öderse serbest kalır. Ancak yakalandığında da para cezasını ödemezse adli para cezasından çevrilen gün kadar hapis edilmek üzere ceza infaz kurumuna gönderilir. Hükümlü ceza infaz kurumuna alındıktan sonra da kalan günlere karşılık gelen miktardaki para cezasını öderse serbest kalır. Adli para

---

³⁷⁰ RG. 06/04/2006 / 26131.

³⁷¹ Tokay Akdemir, "Son Değişiklikler ve Yargıtay İçtihatları Doğrultusunda Adli Para Cezalarının İnfazı", *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 4, S. 32, Nisan 2009, s. 76-77.

³⁷² Hüsnü Aldemir, "Adli Para Cezası ve İnfazı", *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, S. 7, Mart 2007, s. 81.

cezasından çevrilen hapis için hükümlü hakkında şartlı tahliye hükümleri uygulanmaz. Adli para cezasından çevrilen ceza bihakkın infaz edilir.³⁷³

C. Tazyik Hapsi Cezalarının İnfazı

5358 sayılı Kanun ile değişik İcra ve İflas Kanunu'nun 340. maddesi gereği taahhüdü ihlal suçundan verilen 3 aya kadar tazyik hapsi ve İcra ve İflas Kanunu'nun 344. maddesi gereği nafaka borcunu ödememek suçundan verilen 3 aya kadar tazyik hapsi cezaları da hapis cezalan gibi infaz edilmektedir.³⁷⁴

Tazyik hapsi cezalarında da, 5275 sayılı Kanunun 19. maddesi gereği hükümlünün ilamdaki adresine çağrı kâğıdı çıkarılır. Hükümlünün tebliğden itibaren 10 gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığına gelmesi istenir. Hükümlü, Cumhuriyet Başsavcılığına gelmesi üzerine sağlık kontrolünün ardından ceza infaz kurumuna gönderilir. Hükümlünün 10 gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığına gelmemesi halinde hakkında yakalama emri çıkarılır. Yakalanan hükümlü ceza infaz kurumuna gönderilir.

1 aya kadar verilen tazyik hapsi 30 gün, 3 aya kadar verilen tazyik hapsi 90 gün olarak infaz edilir. Tazyik hapsinde şartlı tahliye uygulanmaz, hükümlü yükümlülüğünü yerine getirmese cezası bihakkın infaz edilir. Ancak 5358 sayılı Kanun ile değişik İcra ve İflas Kanunu'nun 340. maddesi gereği, tazyik hapsinin infazına başladıktan sonra borçlu, borcun tamamını veya o tarihe kadar icra veznesine yatırmak zorunda olduğu meblağı öderse tahliye edilir. Ödemelerini tekrar keserse hakkında tazyik hapsine yeniden karar verilir. Bir borçtan dolayı tazyik hapsinin süresi 3 ayı geçemez.

Tazyik hapsi cezalarının, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 232. maddesinin 6. fıkrasındaki "... verilen ceza miktarının ... tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gerekir" şeklindeki düzenlemesi karşısında, 3 aya kadar tazyik hapsi cezalarında; mahkûmiyete esas sürenin net olarak belirlenmediği iddia edilerek kanun yararına bozma yoluna gidilmiştir. Bunun üzerine Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 14.12.2006 tarihli ve 2006/5261 Esas 2006/9088 Karar sayılı kararı

---

³⁷³ Atalay, s. 60.

³⁷⁴ Atalay, s. 63.

ile “disiplin ve tazyik hapsinin hapis cezası olmadığı, 5275 sayılı CMK'nun 2/1 maddesinde tanımlanan "Disiplin Hapsi" kavramı içinde kaldığı ve kısmi bir düzeni korumak amacıyla getirildiği, kişinin kendisinden beklenen yükümlülüğü yerine getirdiği takdirde de serbest kalacağı düzenlendiğine göre, belirli bir süreye kadar disiplin ve tazyik hapsine karar verilmesi, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 232/6 maddesine aykırılık teşkil etmemektedir”³⁷⁵ şeklinde karar vermiştir.

Yargıtay kararında belirtildiği üzere, disiplin hapsi ve tazyik hapsi, Ceza Muhakemesi Kanunu 2/1-1 maddesinde tanımlar kısmındaki disiplin hapsi kavramı içinde değerlendirilerek, "Ertelenemeyen ve şartla tahliye karar uygulanamayan” hapsi ifade etmektedir. Disiplin hapsi ve tazyik hapsi, kısmi bir düzeni korumak amacıyla getirilmiş olup, yükümlülüğün yerine getirilmesi halinde her zaman düşme kararı verilebilecek ve kişi serbest kalabilecektir.

Buna göre icra mahkemesince verilen 3 aya kadar tazyik hapsi kararı, 90 gün hapis olarak bihakkın infaz edilecek, bu cezaya şartla tahliye hükümleri uygulanmayacaktır. Hükümlü hakkında 90 gün üzerinden müddet name düzenlenecek, mahkemesinden şartlı tahliye kararı istenemeyecektir. Tazyik hapsinin infazına başladıktan sonra, borçlu borcun tamamını veya o tarihe kadar icra vizesine yatırmak zorunda olduğu meblağı öderse veya alacaklı şikâyetinden vazgeçerse, icra mahkemesi tarafından verilecek düşme kararı üzerine, hükümlü derhal tahliye edilecektir.³⁷⁶

D. Hapsen Tazyik Cezalarının İnfazı

Hapsen tazyik ile tazyik hapsi aslında nitelik olarak aynı tür cezalardır. En büyük farkları infaz aşamasında ortaya çıkmaktadır. Tazyik hapsinde yukarıda belirtildiği gibi hükümlü yükümlülüğüne uygun davranıncaya kadar belirtilen süre ile ceza infaz kurumuna konulmak suretiyle hapis edilmektedir. Hapsen tazyikte ise borçlu ceza infaz kurumuna gönderilmemektedir.

Hapsen tazyik İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesi ve 6183 Sayılı Kanunun 60. maddesi gereği mal beyanında bulunmayan borçlular için mal beyanında

---

³⁷⁵ Atalay, s. 63-64.

³⁷⁶ Atalay, s. 64.

buluncaya kadar verilmektedir. Belirtilen bu iki kanun maddesinden dolayı mal beyanında bulununcaya kadar verilen hapsen tazyik kararları infaz için Cumhuriyet Başsavcılığına geldiğinde hapsen tazyik defterine kaydedilir. Sonrasında borçlunun yerleşim yerine göre infazı için ya il veya ilçe Emniyet Müdürlüklerine veya il veya ilçe jandarma komutanlıklarına gönderilir.³⁷⁷

Cumhuriyet Başsavcılığının göndermesi ile infazı için kendisine gelen kararı alan emniyet veya jandarma borçluyu çağırır. Karar 6183 Sayılı Kanunun 60. maddesi uyarınca verilmiş ise borçlu mal müdürlüğüne götürülür. Borçlunun bu şekilde mal müdürlüğünde mal beyanında bulunması sağlanır. Borçlu Cumhuriyet Başsavcılığında da mal beyanında bulunabilir. Bu şekilde karar infaz edilmiş olur. Şimdiye kadar uygulamada hiç görülmemekle birlikte borçlu jandarma veya emniyetin kendisine ulaşması üzerine mal beyanında bulunmayacağını söyler ve bu durum tutanakla tespit edilirse kişi bu halde mal beyanında bulunmaya zorlanmak üzere tazyik hapsinde olduğu gibi ceza infaz kurumuna gönderilir.³⁷⁸

Eğer borçlunun İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesi uyarınca mal beyanında bulunması gerekiyorsa yine emniyet veya jandarma kişiyi mal beyanında bulunmak üzere çağırır. Kişi mal beyanını içeren bir dilekçe verir. Böylece karar infaz edilmiş olur. Yine kişiye jandarma veya emniyetin ulaşması üzerine kişi mal beyanında bulunmayacağını bildiri ve bu durum tutanakla tespit olunursa kişi ceza infaz kurumuna gönderilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına getirilir.³⁷⁹

Hapsen tazyik kararlarında da şartlı tahliye hükümleri uygulanmaz. Kişi mal beyanında bulunmazsa cezası kararda belirtilen süre ile bihakkın infaz edilir. Kişi mal beyanında bulunduğu takdirde hemen serbest bırakılır. Burada önemli olan 6183 sayılı Kanunun 59. maddesine göre veya İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesine göre mal beyanında bulunulmasıdır. Borcunu ne surette ödeyebileceğini yazı ile ve ya sözle mal müdürlüğüne veya emniyet ve jandarmaya bildirmesidir.³⁸⁰

Borçlunun icra ceza mahkemesinin hapsen tazyik kararı üzerine emniyet veya

---

³⁷⁷ Vehbi Kadri Kamer, *Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı*, C. I, Ankara 2007, s. 218.

³⁷⁸ Erhan Güney, *Uygulamalı-İçtihatlı-Notlu Türk İnfaz Hukuku*, B. 3, Ankara 1996, s. 439.

³⁷⁹ Güney, s. 439.

³⁸⁰ Atalay, s. 65-66.

jandarmada sözlü de mal beyanında bulunması mümkündür. Çalışmamızda belirttiğimiz gibi borçlunun icra müdürüne sözlü beyanda bulunduğu hallerde mal beyanın usulüne uygun olmaması halinde borçluya sorumluluk yüklenememektedir. Acaba aynı durum kişinin emniyet veya jandarmaya sözlü beyanında da mümkün müdür? Kanaatimizce kişinin sözlü beyanda bulunması cahilliği nedeni ile usulüne uygun nasıl beyanda bulunacağını bilmemesinden ileri gelmektedir. Bu nedenle usule aykırılık halinde kişi sorumlu tutulmamalıdır.

E. Disiplin Hapsi Cezalarının İnfazı

5358 sayılı Kanunla değişik İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesi gereğince yükümlülüklerin yerine getirilmemesi (mal beyanında bulunmamak) suçundan da icra ceza mahkemeleri 10 gün disiplin hapsi cezası verebilmekteydiler. Ancak 28.02.2008 tarihinde 337/1. maddenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi üzerine artık icra ceza mahkemeleri sadece İcra ve İflas Kanunu'nun 339. maddesinde düzenlenen mal ve kazançta meydana gelen artışları bildirmemek suçundan bir aya kadar disiplin hapsi cezası verebilmektedirler. Ayrıca Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 60, 71, 124 ve 203. maddeleri gereğince de disiplin hapsi cezası verilebilmektedir.³⁸¹

Disiplin hapsi cezaları da hapis cezaları gibi infaz edilir. Yani 5275 sayılı Kanununun 19. maddesi gereği hükümlünün ilamdaki adresine çağrı kâğıdı çıkarılır. Hükümlünün tebliğden itibaren 10 gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığına gelmesi istenir. Hükümlü, Cumhuriyet Başsavcılığına gelmesi üzerine sağlık kontrolünün ardından ceza infaz kurumuna gönderilir. Hükümlünün 10 gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığına gelmemesi halinde hakkında yakalama emri çıkarılır. Yakalanan hükümlü ceza infaz kurumuna gönderilir³⁸².

Disiplin hapsinin, normal hapis cezalarından en büyük farkı 5271 Sayılı Kanununun 2/1 maddesinde açıklanmıştır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2/1-1 maddesine göre; Disiplin hapsi; Kısmî bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, ön

---

³⁸¹ Kamer, s. 219-220.

³⁸² Atalay, s. 62; Kamer, s. 221.

ödeme uygulanamayan, tekerrüre esas olmayan, şartla salıverilme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapis cezasıdır.

Disiplin hapsi, hapis cezalarından farklı olarak hürriyetten yoksun bırakılma dışında herhangi bir hukuki sonuç doğurmamaktadır. Disiplin hapsinde, tazyik hapsinden farklı olarak cezanın esasını oluşturan işin yapılması hapis cezasını sona erdirmemektedir. Ancak bunun istisnası da; İcra ve İflas Kanunu'nda öngörülen disiplin hapsi cezasıdır. Kanun koyucu İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçların ekonomik suçlar olması nedeniyle, borcun ödenmesini cezanın düşmesi için yeterli saymıştır.³⁸³

İnfaz aşamasında disiplin hapsi cezasının diğer hapis cezalarından farklarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Disiplin hapsi cezaları normal ilamat defterine kayıt edilmez, ayrı bir "Disiplin ve Tazyik Hapsi Defteri"ne kayıt edilir.
2. Disiplin hapsi cezaları ertelenemez, diğer hapis cezalarında 3 yıla kadar (3 yıl dâhil) hapis cezanın, 5275 sayılı Kanununun 17. maddesi gereğince mazeret nedeniyle 6 aya kadar ertelenebilirken disiplin hapsi cezanın ertelenemez.
3. Disiplin hapsi cezalarına şartla tahliye uygulanmaz; disiplin hapsi cezaları bihakkın infaz edilir. Bu nedenle müddet name düzenlenirken bihakkın olarak düzenlenir. Mahkemesinden şartla tahliye kararı da istenmez. Bihakkın süresi tamamlanınca, hükümlü cezaevinden tahliye edilir.
4. Disiplin hapsi cezaları, kendi aralarında ve diğer hapis cezanın ile içtima edilemez. Disiplin hapsi cezaları birden fazla ise, bunlar bihakkın infaz edileceği için içtima edilmez, yine disiplin hapsi cezaları başka ceza ile 5358 sayılı Kanun ile değişik İcra ve İflas Kanunu'nun 346. maddesinin 2. fıkrası gereği içtima edilmez. Birden çok disiplin hapsi cezası kesinleşme tarihi önce olan, önce infaz edilmek suretiyle sıraya dizilerek, birbirini takip eder şekilde müddet name düzenlenerek infaz edilir.
5. Disiplin hapsi cezaları, alacaklısının şikâyetinden vazgeçmesi, borcun ödenmesi, borca yetecek miktarda malın haciz edilmesi durumunda düşer. Bu

---

³⁸³ Kamer, s. 220.

durumda ilgili icra mahkemesinden düşme karar alınır. Bu karar üzerine kişi derhal cezaevinden tahliye edilir.

6. Disiplin hapsinin düşmesi halinde kişi derhal cezaevinden tahliye olunur. Ancak birden çok disiplin hapsi var ise, düşme tarihinden itibaren takip eden disiplin hapsinin infazına başlanır.

7. Disiplin hapsi cezaları 5275 sayılı Kanununun 110. maddesinde belirtilen özel infaz usullerine tâbi değildir. Yani disiplin hapsi cezaları, hafta sonu infaz, geceleri infaz veya konutta infaz olarak infaz edilemez.³⁸⁴

---

³⁸⁴ Atalay, s. 62-63.

VI.SONUÇ

Toplumsal yaşam, beraberinde çatışmaları ve uyuşmazlıkları getirmektedir. Toplum olarak birlikte, dayanışma ve barış içinde yaşayabilmek için, bazı durumlarda kişilerin hak ve özgürlüklerinin, başka kişilerin hak ve özgürlüklerini koruma adına sınırlandırılması gerekmektedir. Bu nedenle her sosyal sistem kendi düzenini korumak amacıyla, kişileri sosyal kurallara uygun biçimde davranışlarda bulunmaya yönleltmek için, sosyal mekanizmalara sahip olmak zorundadır. Dolayısıyla, toplumsal yaşamın barış içinde sürdürülebilmesi için hukuksal bir düzenin var olması doğal bir gerekliliktir. Toplumların en önemli dinamiklerinden biri hiç şüphesiz alacak ve borç ilişkisidir. Alacak ve borç ilişkisini devletin müdahale alanından tamamen çıkarmak, bu ilişkinin akıbetini kamu gücünden yoksun bırakmak, toplumsal düzenin sağlanması bakımından kabul edilemez bir durumdur.

Alacak ve borç ilişkisinden beklenen, borçlunun borcunu kendi isteği ile yerine getirmesidir. Ancak her toplumda borcunu sözleşmeye uygun olarak yerine getirmekten kaçınan borçlular olabilmektedir. Bu durum karşısında, alacaklının alacağına kavuşması meselesi farklı bir hukuki boyut kazanmaktadır. Borcun borçlunun rızası ile yerine getirilmediği hallerde alacaklıya, alacağına kavuşabilmesi için devlet kuvvetinin yardımını isteme hakkı tanınmıştır. Alacaklıya tanına devlet kuvvetinin yardımını isteme hakkı, toplumsal düzenin devamı için gereklidir. Aksi halde alacaklı, hakkına kendi imkanları ile kavuşmaya çalışacak, bu da toplumsal düzeni bozacaktır. İşte; borçların kendiliğinden borçlusu tarafından ödenmemesi halinde, alacaklının devlet kuvvetinin yardımını istemesi üzerine devreye giren ve gerektiğinde borçluya karşı zor kullanmayı da içeren hukuk dalına icra ve iflas hukuku veya cebri icra hukuku veya takip hukuku denir.

Eski hukuk sistemlerinde rastlanan, borçlunun borcunu ödeyinceye kadar hapsedilmesi, diğer modern hukuk sistemlerinde olduğu gibi, hukukumuzda da mevcut değildir. Fakat borçlunun mallarının nelerden ibaret olduğunun ve nerede bulunduğunun tespit edilmesi gerektiği durumlarda, borçlunun da bu hususları bildirmemesi halinde, istisnai ve ikinci derecede olmak üzere hapis yoluna

başvurulabileceği kabul edilmiştir.

Borç ilişkisinde borçlu, borcunu kendi rızasıyla ve kanunlarda belirtilen usullere uygun olarak yerine getirmese, alacaklının talebiyle, borçlu devlet tarafından borcunu yerine getirmesi için zorlanır. Devletin zorlaması borçlunun mal varlığı üzerinde olmaktadır. Alacaklı, borçlunun mallarının devlet tarafından haczedilip satılması ile elde edilen paradan tatmin edilir. Ancak alacaklının da devletin de borçlunun ne tür mallarının olduğunu ve bu malların nerede bulunduğunu bilmesi her zaman mümkün değildir. İşte bu nedenle borçlunun mallarının nelerden ibaret olduğunu ve nerede bulunduğunun öğrenilebilmesi, böylece de alacaklının alacağına kolayca kavuşup haczin başarılı olabilmesi için İcra ve İflas Kanunu'nda mal beyanı müessesesi düzenlenmiştir.

Mal beyanı; hakkında icra takibi yapılan borçlunun, gerek kendisinde gerek üçüncü kişiler elinde bulunan mal, alacak ve haklarından, borcuna yetecek miktarın cins, tür, nitelik ve özelliklerini, her türlü kazanç ve gelirlerini, yaşayış ve tarzlarına göre geçim kaynaklarını ve buna göre borcunu ne şekilde ödeyeceğini yazılı veya sözlü olarak kanuni süresi içerisinde icra müdürlüğüne bildirmesidir.

Mal beyanında bulunma yükümlülüğünün doğması için, mal beyanının gerekli olduğu geçerli bir icra takibi yoluna başvurulmuş olması ve bu takip dolayısıyla gönderilen ödeme emrinin usulüne uygun olarak borçluya tebliğ edilmiş olması gerekir.

Ödeme emrini alan borçlu, ödeme süresi içinde borcunu ödemez ve itirazda bulunarak da icra takibini durdurmazsa, takip türüne göre kanunun öngördüğü sürede ve kanunda belirtilen şekil ve içerikte mal beyanında bulunmak zorundadır.

Mal beyanında bulunma yükümlülüğüne aykırı hareket, mal beyanında bulunmakla birlikte bu beyanın gerçeğe aykırı olması ve mal beyanında hiç malı olmadığını bildiren veya borcuna yetecek kadar mal beyanında bulunmayan borçlunun, sonradan kazandığı malları ve gelirinde meydana gelen artışları süresi içinde icra müdürlüğüne bildirmemek, İcra ve İflas Kanunu'nda suç sayılmış ve yaptırıma bağlanmıştır.

Borçlu maddi imkansızlıklar nedeniyle borcunu yerine getiremiyorsa cezalandırılmaz. Borçlu, kanun tarafından kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getirmemesi halinde cezalandırılır.

İcra ve iflas suçları cebri icrayı etkili kılmak için kabul edilmiştir. İcra ve iflas suçları olmasaydı, borçlarını rızaları ile yerine getirmek istemeyen kötü niyetli borçlular, borçlarını ödemeye zorlamak mümkün olmaz, borçlular kendilerini mal beyanında bulunmak zorunda hissetmezlerdi. Aynı şekilde gerçeğe aykırı beyanda bulunabilecekler veya borcunu karşılayacak kadar mal beyan edemeyen borçlular, daha sonra kazandıkları malları ilgili makamlara bildirmeyeceklerdi. Bu durum ekonomik düzenin ve ticari hayatın bozulmasına yol açacaktır. Bu nedenle kanunlar tarafından konulan yükümlülükleri yerine getirmeyen kişilerin cezalandırılması zorunludur.

Özel hukuk dalı olan icra ve iflas hukukunda bu şekilde suçlar düzenlenmesi; icra hukuku ile ceza hukukunun ilişkisini gündeme getirmektedir. Bu nedenle icra ve iflas suçlarını inceleyen sadece İcra ve İflas Kanunu hükümlerini değil, ceza ve cezalandırmaya ilişkin genel kurallar içeren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri ile usule ilişkin kurallar içeren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Nitekim 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 5. maddesinde, Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerinin, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacağına yer verilmiştir. Bu hüküm, ceza hukuku yönünden bir yeniliktir. Çünkü Türk Ceza Kanunu'nun 1-75. maddelerinde yer alan genel hükümler herhangi bir istisnaya yer verilmeksizin, tüm özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da artık uygulanacaktır. Böylece, ceza hukuku alanında genel hükümlerin uygulanmasında birlik sağlanmıştır.

Bununla birlikte 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2/1-1 maddesinde disiplin hapsinin tanımı yapılmıştır. Buna göre disiplin hapsi; kısmi bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan bir fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, önödeme uygulanamayan, tekerrüre esas olmayan, koşullu salıverme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına

geçirilemeyen haptir. Uyum Kanunları çerçevesinde İcra ve İflas Kanunu'nda 5358 sayılı Kanun ile yapılan ve Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu gibi 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik ile İcra ve İflas Kanunu'nda müeyyidesi hafif hapis ve hafif para cezası olan suçlar, disiplin hapsi ve tazyik hapsi olarak yeniden düzenlenmiştir.

Sonuç olarak; devlet eliyle yerine getirilen cebri icranın sağlıklı işleyebilmesi ve alacaklı konumunda olanların mağdur olmamaları ve alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin korunabilmesi için, alacaklının alacağına kavuşabilmesi adına yapılması gereken işlemlerin belirlenmesi ve belirlenen bu yasal işlemlere muhalefet edenlerin maruz kalacakları yaptırımların hüküm altına alınması gerekmektedir. Hüküm altına alınan bu yaptırımlara aykırı davrananların, özgürlüklerinin sadece sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğü yerine getiremedikleri için kısıtlandığını iddia etmeleri yerinde değildir.

Anayasa Mahkemesi İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesini, 337. ve 76. maddeleri ile yaptırma bağlanan eylemlerin mal beyanında bulunmama eylemi olduğunu, hukuk devleti ve ceza hukuku ilkeleri gereği kişinin aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanamayacağı ve cezalandırılmayacağı, böyle bir düzenlemenin hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu gerekçesi ile iptal etmiştir. İcra ve İflas Kanunu'nun 337. ve 76. maddelerinde yaptırım altına alınan eylemlerin mal beyanında bulunmamak eylemleri olduğunda tereddüt yoktur. Ancak her iki madde için öngörülen cezalar, bu cezaların yerine getirilme şekilleri ve bu cezalardan beklenen sonuçlar farklıdır. İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesine aykırılığa öngörülen ceza tazyik hapsidir. Tazyik hapsi alan borçlu kötü niyetli değilse, kolluk kuvveti talebine rağmen ısrarla mal beyanında bulunmuyorsa hapsedilmek üzere cezaevine gönderilir. Bu duruma uygulamada hiç rastlanmamıştır. Tazyik hapsi cezasını alan kişi emniyete veya jandarmaya çağrılmakta, burada kendisine durum anlatılmakta, borçlu da mal beyanında bulunmaktadır. Cezaların caydırıcı olması gerektiği düşünüldüğünde, tazyik hapsi sonucunda borçlunun cezaevine girme durumu olmadığından tazyik hapsi cezasının caydırıcı olduğundan söz edilemez. Oysa iptal edilen İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesi gereğince ceza alan kişi

disiplin hapsi ile cezalandırılmaktaydı. Disiplin hapsi kısmi bir düzeni korumak amacıyla, bu düzeni bozan kişiye verilmektedir. Disiplin hapsi sonunda kişi, düzene aykırı davrandığı için öngörülen cezayı cezaevinde çekmek durumundadır. Tazyik hapsinde kişi cezaevine girmezken, disiplin hapsinde kişi cezaevine girmektedir. Kanaatimizce; İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesinin iptal edilmesiyle, kısmi bir düzeni korumak için konulan mal beyanında bulunmamak suçu yaptırımsız kalmıştır.

Dikkat çekici bir konu da Anayasa Mahkemesinin niçin İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesini değil 337. maddesini iptal ettiğiidir. Anayasa Mahkemesi daha az caydırıcı olan İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesini de iptal edebilirdi. Kanaatimizce burada Anayasa Mahkemesi modern hukuk sisteminin benimsediği borç için hapis yasağı ilkesini göz önüne alarak, fiiliyatta hapse dönüşmeyen tazyik hapsini iptal etmemiştir. Her ne kadar Anayasa Mahkemesinin iptal kararının belirttiğimiz yönlerden eleştirisi mümkün ise de, iptal kararının sonuçları itibari ile yerinde olduğu görülmektedir. Zira Anayasa Mahkemesinin bu kararının, eski zamanlardan günümüze kadar gelişmekte olan ve insan onuruna da yakışan borç için hapis yasağı uygulamasına katkıda bulunduğu tartışma götürmez bir gerçektir.

İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen suçlar sağlıklı bir ekonomik düzen için zorunludur. Bu suçlar nedeniyle kişilerin cezalandırılacaklarını bilmeleri, cezaların etkili olmasını sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

- AKDEMİR, Tokay; “Son Değişiklikler ve Yargıtay İçtihatları Doğrultusunda Adli Para Cezalarının İnfazı”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 4, S. 32, Nisan 2009, s. 73-78.
- AKILLIOĞLU, Tekin; “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Ek 4 No.lu Protokol 1. Maddeye Göre ‘Borç İçin Hapis Yasağı’ Kuralı”, AHİS ve Anayasa m. 38 f.8 Açısından Ödenmeyen Para Borçlarında Yaptırımlar Sempozyumu (Ankara- 1 Aralık 2001), *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, Yayın No: 390, Ankara 2001, s. 5-6.
- AKKAYA, Çetin; *Cezaların Belirlenmesi ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı ve İnfaz Hukuku*, Ankara 2007.
- ALDEMİR, Hüsnü; “Adli Para Cezası ve İnfazı”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, S. 7, Mart 2007, s. 77-85.
- ALİEFENDİOĞLU, Yılmaz; *Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi*, Ankara 1996.
- ARAL, Fahrettin; *Borçlar Hukuku – Özel Borç İlişkileri*, B. 7, Ankara 2007.
- ARAR, Kemal; *İcra İflas Hükümleri*, C.I, Ankara 1944.
- ARAS, Bahattin; “Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumu ve Uygulamadaki Sorunlar”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3. S. 22, Haziran 2008, s. 71-88.
- ARTUÇ, Mustafa / BIKMAZ, Raif; *Açıklamalı içtihatlı İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü*, Ankara 2005.
- ARTUÇ, Mustafa; “Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S. 21, Mayıs 2008, s. 107-126 (HAGB).
- ARTUÇ, Mustafa; “İcra İflas Suçlarında Yargılama Usulü”, *AD*, S. 15, Nisan 2003, s. 178-194.

- ARTUK, Mehmet Emin/GÖKÇEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, B. 7, Ankara 2006.
- ATALAY, Osman; “İcra Mahkemelerince Verilen Kararlar ve Bu Kararların İnfazı”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S.19, Mart 2008, s. 59-66.
- BAKICI, Sedat; *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, B. 2, Ankara 2008.
- BAYRAKTUTAN HAKLI, Serap; *Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolu Olarak Temyiz*, (Danışman: Prof. Dr. Zeki Hafizoğulları), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- BİNİCİ, Hüsamettin; “5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Kanun Yollarına Genel Bir Bakış”, *AD*, S. 26, Eylül 2006, s. 169-202.
- BUDAK, Ali Cem; *İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, İstanbul 2008.
- CENTEL, Nur; *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, İstanbul 2002.
- ÇAKMAK, Seyfullah; “İcra Mahkemelerinde Müdafî Tayini”, *AD*, S. 25, Mayıs 2006, s. 53-64.
- ÇETİN, Emine Halman; *İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü*, B. 2, Ankara 2010.
- ÇETİN, Emine Halman ; “İcra Mahkemelerinin Oluşumuna ve İcra Cezada Değer Azlığına İlişkin Düşünceler ve Öneriler”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, Sayı 15, Kasım 2007, s. 61-63.
- ÇETİNTÜRK, Ekrem; “Mal Beyanında Bulunmamak Suçlarında Değer Azlığı Sorunu”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, S. 8, Nisan 2007, s. 55-60.
- ÇOLAK, Haluk/ALTUN, Uğurtan; “Ceza Muhakemesinde Haksızlık Oluşturan Fiil Karşılığı Uygulanan Özel Bir Yaptırım Türü Olarak Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve Sonuçları”, *AD*, S. 27, Ocak 2007, s. 8-57 (Disiplin ve Tazyik Hapsinin Hüküm ve sonuçları).
- ÇOLAK, Haluk / ALTUN, Uğurtan; “Yeni Türk Ceza Kanununda Cezaların Ertelenmesi”, *AD*, S. 26, Eylül 2006, s. 1-41.

- ÇOLAK, Haluk; *İcra İflas Suçları ve Yargılama Usulü*, Ankara 2005.
- ÇOLAK, Haluk / TAŞKIN, Mustafa; *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi*, B. 2, Ankara 2007.
- DELİDUMAN, Seyithan; *Tebliğat Hukuku Bilgisi*, Ankara 2002.
- DEMİRBAŞ, Timur; *İnfaz Hukuku*, B. 2, Ankara 2008.
- DONAY, Süheyl; *Para Cezaları*, İstanbul 1972.
- DÖNMEZER, Sülhi; *Cezai Mesuliyetin Esasları*, İstanbul 1949.
- DÖNMEZER, Sulhi / ERMAN, Sahir; *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım*, C.I, B. 14, İstanbul 1997.
- DÖNMEZER, Sulhi / ERMAN, Sahir; *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım*, C.II, B. 10, İstanbul 1994.
- DURMAN, Okay; *İcra ve İflas Hukuku Açısından Malvarlığı veya Ticari İşletmenin Devri*, İstanbul 2009.
- ERCAN, Hasan; *İcra ve İflas Hukukuna Göre Mal Beyanı*, (Danışman: Doç. Dr. Erdal Tercan), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- ERCAN, İbrahim; "İcra ve İflas Suçları Üzerine Bazı Düşünceler", *SÜHFD*, C.13, S.1, 2005, s. 7-32.
- EROL, Haydar; *Ceza Muhakemesi Kanunu*, Ankara 2008.
- GÖZLER, Kemal; *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa 2000.
- GÜNEY, Erhan, *Uygulamalı-İçtihatlı-Notlu Türk İnfaz Hukuku*, B. 3, Ankara 1996.
- GÜNGÖR, Devrim; *5237 ve 5271 Sayılı Kanunlar Işığında Şikayet*, Ankara 2009.
- GÜRDOĞAN, Burhan; *Türk- İsviçre İcra ve İflâs Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi*, Ankara 1967.
- İÇEL, Kayhan/AKINCI-SOKULLU, Füsun/ÖZGENÇ, İzzet/ SÖZÜER, Adem/ MAHMUTOĞLU, Fatih S./ÜNVER, Yener; *İçel Suç Teorisi, Suç Kavramına*

- İlişkin Genel Bilgiler, Suçun Yapısal Unsurları, Suçun Özel Oluşum Biçimleri*, B. 2, İstanbul 2000.
- İMRE, Zahit / ERMAN, Hasan; *Miras Hukuku*, İstanbul 2004.
- İPEK, Ali İhsan/PARLAK, Engin; *İçtihatlarla Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma*, Ankara 2009.
- İPEKÇİ, Nizam; *İcra-İflas Tatbikatı*, Ankara 2001.
- KAÇAK; Nazif; *En Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Suçları*, B. 2, Ankara 2006.
- KAMER, Vehbi Kadri; *Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı*, C. I, Ankara 2007.
- KAPLAN, Fatih Halil; *İcra ve İflas Hukuku'nda Mal Beyanında Bulunmama ve Eksik Mal Beyanında Bulunma Suçları*, (Danışman: Prof. Dr. Zeki Hafizoğulları), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- KARAASLAN, Ero!; "Ceza Yargılamasında Uzlaşma", *AD*, S. 29, Eylül 2007, s. 276-307.
- KARDEŞLER, Erdoğan; *2004 Sayılı İcra İflas Kanununda Düzenlenen İcra Suçları ve Cezaları*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Aşık), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- KARSLI, Abdurrahim; *İcra Hukuku Ders Kitabı*, İstanbul 2010
- KAYMAZ, Seydi /GÖKCAN, Hasan Tahsin; *Uzlaşma ve Önödeme*, Ankara 2007.
- KILIÇARSLAN KARA, Seda; "Kefilin sorumluluğunun kapsamı", *GÜHFD*, C. 13, S. 1-2, Aralık 2009, s. 43-59.
- KUNTER, Nurullah; *Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi*, İstanbul 1949.
- KUNTER, Nurullah/ YENİSEY, Feridun; *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul 2003.
- KURU, Baki/ ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder; *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, B. 23, Ankara 2009 (İcra Ders Kitabı).

- KURU, Baki/ ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder; *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, Değiştirilmiş B. 21, Ankara 2010 (Medeni Usul).
- KURU, Baki; *İcra ve İflas Hukuku C.I*, İstanbul 1988.
- KURU, Baki; *İcra ve İflas Hukuku, C.II*, İstanbul 1990.
- KURU, Baki; *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, İstanbul 2006.
- MERAN, Necati; “Hukukumuzda Adli Para Cezalarının İnfazı”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S. 18, Şubat 2008, s. 153-158.
- MERAN, Necati; “Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Konusunda Bazı Çözüm Önerileri”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S. 23, Temmuz 2008, s. 61-73.
- MERAN, Necati; “Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar”, *AD*, S. 27, Ocak 2007, s. 189-195.
- MUŞUL, Timuçin; *İflas Suçları, Taksirath ve Hileli İflas Suçları ile Diğer İflas Suçları*, İstanbul 1998.
- MUŞUL, Timuçin; *Teorik ve Uygulamalı İcra ve İflâs Hukuku I*, B. 1, İstanbul 2001.
- OLGAÇ, Senai; *İcra İflas, C.I*, Ankara 1978.
- OLGUN, Sevinç; “Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S. 22, Haziran 2008, s. 63-69.
- ÖĞÜTÇÜ, Tahir /ÇİTOĞLU, Ali; *Uygulamalı İcra ve İflas Kanunu, C. II*, Ankara 1977.
- ÖNDER, Ayhan; *Ceza Hukuku, Genel Hükümler, C. I*, İstanbul 1991.
- ÖZAR, Süleyman; “Türk Ceza Hukukunda Zamanaşımı”, *AD*, S. 37, Mayıs 2010, s. 182-197.
- ÖZBAY, İbrahim; “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, *EÜHFD*, C. X, S. 3-4, Erzincan 2006, s. 459-475.
- ÖZEN, Burak; *Kefalet Sözleşmesi*, İstanbul 2008.

- ÖZGENÇ, İzzet; *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, B. 3, Ankara 2008.
- ÖZGENÇ, İzzet; *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, Genel Hükümler*, B. 3, Ankara 2006
(Gazi Şerhi).
- ÖZMEN, İsmail; *En Son Değişikliklerle İcra Mahkemesinin Görevine Giren Suçlar*,
Ankara 2007.
- ÖZTÜRK, Bahri / ERDEM, Mustafa Ruhan; *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*,
B. 12, Ankara 2008.
- PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZKAN, Meral Sungurtekin/ÖZEKES,
Muhammet; *İcra ve İflas Hukuku*, B. 7, Ankara 2009.
- POSTACIOĞLU, İlhan E.; *İcra Hukuku Esasları*, İstanbul 1982.
- RUHİ, Ahmet Cemal; *Tebliğat Hukuku*, Ankara 2008,
- SARIGEDİK, Mustafa; “Denetim Muhakemesi Olarak İtiraz”, *AD*, S. 34, Mayıs
2009, s. 222-229.
- SARIGÜL, Ali Tanju; *Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf*, Ankara 2008.
- SEVİĞ, Vasfi Reşit; *İcra ve İflas Kanunu, İkinci Safha Haciz*, Ankara 1967.
- SEZER, Ahmet; “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Soruşturulması ve
Kovuşturulması Şikayete Bağlı Suçlar ve Uzlaşma” *Terazi Aylık Hukuk
Dergisi*, Yıl 1, S. 2, Ekim 2006, s. 41-56.
- ŞENER, Yavuz Selim; *Türk Hukukunda İpotek ve Uygulaması*, B. 2, İstanbul Mayıs
2006.
- ŞİMŞEK, Edip; *Uygulamalı İcra İflas Kanunu*, Ankara 1989.
- TANER, Fahri Gökçen; *Ceza Hukukunda Zamanaşımı*, Ankara 2008.
- TANRIVER, Süha; “Genel Vekalet (Temsil) Özel Vekalet (Temsil) Ayrımı”,
GÜHFD, C. II, S. 1-2, Haziran-Aralık 1998, s. 45-49.
- TANRIVER, Süha; *İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi*, Ankara
1996.

- TOROSLU, Nevzat; *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Ankara 2005.
- TOROSLU, Nevzat/ FEYZİOĞLU, Metin; *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara 2006.
- TÖNGÜR, Ali Rıza; *Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme*, Ankara 2009.
- ULUKAPI, Ömer; *İcra ve İflas Hukukunda Gecikmiş İtiraz*, Prof. Dr. Halil Cin'e Selçuk Üniversitesinde 10. Hizmet Yılı Armağanı, Konya 1995.
- USLU, Murat; "Anayasa Mahkemesi'nin Süresi İçerisinde Mal Beyanında Bulunmama Suçunu Düzenleyen İİK m. 337/I'e İlişkin İptal Kararı Üzerine Düşünceler" *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, S.22, Haziran 2008, s. 33-50.
- UYAR, Talih, *İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Fiiller*, Manisa 1987.
- UYAR, Talih; "Mal Beyanında Bulunmama Suçu", *ABD*, S. 4, 1977/4, s. 649-652 (ABD Makale).
- ÜLKÜ GÖREN, Nazlı; *İcra Hukukunda Ödeme Emri*, İstanbul 2008.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim; *İcra Hukukunun Esasları*, İstanbul 1990.
- YAVUZ, Cevdet/ÖZEN, Burak/ACAR, Faruk; *Türk Borçlar Hukuku – Özel Hükümle*, B. 7, İstanbul 2007.
- YILDIRIM, Kamil; *İcra Hukuku Ders Notları*, İstanbul 2003.
- YILDIRIM, M. Kamil "İcra Hukukunun Anayasa ile İlişkisi ve Ölçülülük İlkesi", *Hukuk Araştırmaları*, 1989/1-3.
- YILDIRIM, M. Kamil / YILDIRIM- DEREN, Nevhis; *İcra Hukuku*, B. 4, İstanbul 2009.
- YILDIZ, Hasan; *İcra ve İflas Suçları*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ercan), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- YILMAZ, Ejder; *Hukuk Sözlüğü*, Ankara 1996.
- YILMAZ, Ejder / ÇAĞLAR, Tacar; *Tebliğat Hukuku*, C. I, Ankara 1999.

- YILMAZ, Raşit; *İcra İflas Suçları Kapsamında Şirket Yöneticilerinin Cezai Sorumluluğu*, (Danışman: Prof. Dr. M. Tefik Odman), Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- YILMAZTEKİN, Hasan Kadir; “İcra İflas Suçlarında ve Bunlara İlişkin Yargılama Hukukundaki Yeni Boyut Üzerine Gözlemler (I)”, *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl 4, S. 42, Haziran 2006, s. 1669-1696.
- YURTCAN, Erdener; *Cumhuriyet Savcısının ve Ceza Yargıcının El Kitabı*, Ankara 2002.